

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
METİNLERİN TEMA VE KONU
UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Özcan CANPOLAT

Danışman

Doç. Dr. Cem Şems TÜMER

Erzincan 2019

TEZ BİLDİRİMİ

“ 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tema ve Konu Uygunluğunun Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi” isimli "**Yüksek Lisans**" tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Özcan CANPOLAT

EK 3: TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalının Türkçe Eğitimi Bilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Doç. Dr. Cem Şems TÜMER

Jüri : Doç. Dr. Oğuzhan YILMAZ

Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Tacettin ŞİMŞEK

**5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN TEMA VE
KONU UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
İNCELENMESİ**

Özcan CANPOLAT

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Nisan 2019**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cem Şems TÜMER

ÖZET

Millî Eğitim Bakanlığı 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren yeni Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı uygulamaya başlamıştır. Bu çalışmada yeni programa göre hazırlanmış olan 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin temasının metinlerin ders kitabında verildiği tema ile uyumlu olup olmadığını; metinlerin konusunun, ana duygusunun/ana düşüncesinin belirginliğini ve ayrıca öğrencilerin bu metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede ne derece güçlük çekebileceğini belirlemek ve böylece bu metinlerin ders kitaplarında yer alabilmeye uygun olup olmadığı hakkında bir sonuca ulaşmak amaçlanmıştır.

İncelenmek üzere ders kitabında her temadan rastgele olmak üzere toplam sekiz metin seçilmiştir. Bu metinlerle ilgili soruları yanıtlayacak Türkçe öğretmenleri ise Erzincan'da görev yapanlardan ve gönüllü olanlardan seçilmiştir.

Bu çalışmada veriler, Miles-Huberman formülüne göre analiz edilmiştir. Formüle göre yapılan analizin içsel tutarlılığının olduğu belirlenmiştir. Tema ve ana duygu/ana düşünce kavramları birbiriyle doğrudan bağlantılı kavramlar olduğu için

araştırma soruları içinde metinlerin ana duygusu/ana dşüncesiyile ilgili sorulara da yer verilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre ders kitaplarında yer alan metinlerden  tanesinin ders kitabında doğru tema başlığı altında yer almadığı, metinlerden iki tanesinin de konu ve ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olmamasından ve öğrencilerin bu metinleri anlamakta çeşitli nedenlere bağlı olarak zorlanacaklarından ötürü 5. sınıf Türkçe ders kitabı için uygun metinler olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma nedenleri arasında metinden kaynaklı nedenler daha fazladır.

Ayrıca tema ve konu kavramları zaman zaman birbirinin yerine kullanılmaktadır, bu iki kavramın ayırt edici özelliklerine dikkat edilmemektedir. 2018 Türkçe Dersi ğretim Programı'nda da benzer durumlar vardır. Bu çalışmada programda tema ve konu sözcüklerinin kullanımı konusunda birtakım eleştirilere ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: tema, konu, ana duygu, ana düşünce, metin, Türkçe dersi, ders kitabı

**ANALYZING THEME AND TOPIC COMPATIBILITY IN THE READING
TEXTS OF THE 5th GRADE TURKISH COURSE BOOKS IN
ACCORDANCE WITH TEACHERS' VIEWS**

Özcan CANPOLAT

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences, Department of
Turkish Education Master's Thesis, April 2019**

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Cem Şems TÜMER

ABSTRACT

The Ministry of National Education has started to implement the New Turkish Language Curriculum as of 2018-2019 academic year. In this study, it is aimed to determine if the theme of the texts in the 5th grade Turkish textbooks prepared according to the new curriculum is compatible with the theme given in the textbooks, also to determine the clarity of the subject matter, the main emotion/main idea of the texts, and the difficulty that students may have in determining the subject and main emotion /main idea of these texts and thus to find out whether these texts are suitable to be included in textbooks.

A total of eight texts were randomly chosen from each theme of the coursebook to be examined. The volunteer Turkish teachers to answer the questions about these texts were selected chosen from those who work in Erzincan. In this study, the data were analyzed according to the Miles-Huberman formula. The internal consistency of the analysis carried out according to the formula was

determined. As the concepts of theme and main emotion/main idea are directly related to each other, questions related to the main emotion/main idea of the texts are included in the research questions.

According to the research results, three of the texts included in the textbooks are not included under the correct theme in the textbook; main emotions/main ideas of two texts are not clear and students will have difficulty in understanding these texts due to various reasons. For these reasons, it is concluded that these 5 texts are not suitable for the 5th grade Turkish coursebook. The reasons why students have difficulty in determining the subject and the main emotion/main idea of the texts generally stem from the text. In addition, the concepts of theme and topic can occasionally be used interchangeably, and the distinctive features of these two concepts are not taken into account. There are similar situations in the 2018 Turkish Language Curriculum as well. In this study, some criticism and solution offers about the use of themes and topic words in the program are included.

Keywords: theme, subject, main emotion, main idea, text, Turkish lesson, coursebook

ÖN SÖZ

2018 Türkçe Öğretim Programı'na göre hazırlanmış olan yeni Türkçe ders kitaplarının tema ve konu uygunluğunun incelendiği bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmanın amacına, önemine ve sınırlılıklarına değinilmiştir. İkinci bölümde alanyazın araştırması yapılmış metin, tema ve konu kavramlarının anlamları açıklanmıştır. Özellikle tema ve konu sözcüklerinin anlam farklılıkları üzerinde durulmuş ve bu sözcükleri birbirinden ayırt edici anlamsal farklılıklar açıklanmıştır. Bu kavramların alanyazında kullanılmasında bazen yapılan hatalara dikkat çekilmiş, tema kavramı ile ana düşünce kavramı arasındaki ilişki açıklanmıştır. Bu bölümün sonunda yeni Türkçe programında tema kavramının kullanımı ve tema adlandırılmaları incelenmiştir. İkinci bölümün sonunda bu çalışmayla ilgili olan diğer çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın deseni, verilerin toplanmasının ve analizinin nasıl yapıldığı ile incelenen metinlerle ve katılımcı öğretmenlerle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde her metin tek tek ele alınmış, öğretmenlerin metinlerle ilgili sorulara verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir. Son bölümde ise araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Tez yazım süresince her türlü yardımı, bilgiyi ve desteği benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Cem Şems TÜMER'e ve her zaman manevi desteğiyle yanımda olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Özcan CANPOLAT

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI	II
ÖZET	III
ABSTRACT	V
ÖN SÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR.....	XI
I. GİRİŞ	1
A. Problem Durumu	1
B. Araştırmanın Amacı.....	1
C. Araştırmanın Önemi	2
D. Sınırlılıklar.....	2
E. Tanımlar	3
1. <i>Metin</i>	3
2. <i>Tema</i>	3
3. <i>Konu</i>	3
4. <i>Ana Düşünce</i>	3
II. ALANYAZIN.....	4
A. Metin Nedir?.....	9
B. Tema ve Konu Ayrımı	10
C. Tema ve Ana Düşünce İlişkisi	15
D. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Tema	16
1. <i>Erdemler</i>	19
2. <i>Millî Kültürümüz</i>	19

3. Millî Mücadele ve Atatürk.....	19
4. Birey ve Toplum.....	20
5. Okuma Kültürü.....	20
6. İletişim.....	21
7. Hak ve Özgürlükler.....	21
8. Kişisel Gelişim.....	21
9. Bilim ve Teknoloji.....	22
10. Sağlık ve Spor.....	22
11. Zaman ve Mekân Teması.....	23
12. Duygular.....	23
13. Doğa ve Evren.....	23
14. Sanat Teması.....	23
15. Vatandaşlık.....	24
16. Çocuk Dünyası.....	24
17. Türkçe Öğretim Programı 'nda Değerler ve Tema İlişkisi.....	25
E. İlgili Araştırmalar.....	26
III. YÖNTEM.....	30
A. Araştırma Deseni.....	30
B. İncelenen Metinler ve Çalışma Grubu.....	30
1. Metinlere Ait Bilgiler.....	30
2. Öğretmenlere Ait Bilgiler.....	34
C. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	35
IV. BULGULAR VE YORUMLAR.....	37
A. Birinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri.....	37
B. İkinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri.....	45
C. Üçüncü Metne Dair Öğretmen Görüşleri.....	53
D. Dördüncü Metne Dair Öğretmen Görüşleri.....	62
E. Beşinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri.....	71
F. Altıncı Metne Dair Öğretmen Görüşleri.....	79
G. Yedinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri.....	87

H. Sekizinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri.....	94
İ. Tüm Metinlerden Çıkan Genel Bulgular ve Yorumlar	101
V. SONUÇ VE TARTIŞMA	104
EKLER	109
Ek-1 Birinci Metin: Reçete.....	109
Ek-2 İkinci Metin: Anadolu'nun Cirit Oyunları.....	111
Ek-3 Üçüncü Metin: Kitabın Serüveni	113
Ek-4 Dördüncü Metin: Forsa.....	114
Ek-5 Beşinci Metin: Bir Dâhiyle Konuşmak	116
Ek-6 Altıncı Metin: Güvercin.....	118
Ek- 7 Yedinci Metin: 15 Temmuz.....	120
Ek-8 Sekizinci Metin: Çocukluk	121
KAYNAKLAR.....	122
GENEL AĞ KAYNAKLARI	125

KISALTMALAR

çev. : Çeviren

Fr. : Fransızca

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

No. : Numara

S. : Sayı

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

vb. : Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve bunun gibi

vd. : Ve devamı, ve diğerleri

(...) : Başka kaynaklardan yapılan aktarımlarda, alıntılanan

içeriklerin herhangi bir bölümünde alıntıya dâhil edilmemiş kısımlar varsa bu kısımları göstermek için yay ayrıç içinde üç nokta işareti kullanılmıştır.

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Tema-Konu İlişkisi 15

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yılları	34
Tablo 2:Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu Yerleşim Yerleri	34
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenim Durumları.....	35
Tablo 4: 1. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri	37
Tablo 5: 1. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri.....	38
Tablo 6: 1. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri	39
Tablo 7: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	40
Tablo 8: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	40
Tablo 9: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 1. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar	41
Tablo 10: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması	42
Tablo 11: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı.....	43
Tablo 12: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı	44
Tablo 13: 2. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri	45
Tablo 14: 2. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri.....	47

Tablo 15: 2. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri	48
Tablo 16: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	49
Tablo 17: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	49
Tablo 18: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 2. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar	50
Tablo 19: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması	51
Tablo 20: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı.....	51
Tablo 21: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı	52
Tablo 22: 3. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri	53
Tablo 23: 3. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri.....	54
Tablo 24: 3. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri	55
Tablo 25: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	56
Tablo 26: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	56
Tablo 27: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 3. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar	58

Tablo 28: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması	59
Tablo 29: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı.....	59
Tablo 30: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı	60
Tablo 31: 4. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri	62
Tablo 32: 4. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri.....	64
Tablo 33: 4. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri	65
Tablo 34: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	67
Tablo 35: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	67
Tablo 36: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 4. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar	68
Tablo 37: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması	69
Tablo 38: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı.....	69
Tablo 39: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı	70
Tablo 40: 5. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri	71
Tablo 41: 5. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri.....	72
Tablo 42: 5. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri	73

Tablo 43: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	74
Tablo 44: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	75
Tablo 45: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 5. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar	76
Tablo 46: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması	77
Tablo 47: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı.....	77
Tablo 48: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı	78
Tablo 49: 6. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri	79
Tablo 50: 6. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri.....	80
Tablo 51: 6. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri	81
Tablo 52: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	82
Tablo 53: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	82
Tablo 54: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 6. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar	83
Tablo 55: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması	84

Tablo 56: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı.....	84
Tablo 57: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı.....	84
Tablo 58: 7. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri	87
Tablo 59: 7. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri.....	88
Tablo 60: 7. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri	89
Tablo 61: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	90
Tablo 62: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	91
Tablo 63: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 7. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar	91
Tablo 64: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması	92
Tablo 65: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı.....	92
Tablo 66: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı.....	93
Tablo 67: 8. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri	94
Tablo 68: 8. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri.....	95
Tablo 69: 8. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri	96
Tablo 70: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	96

Tablo 71: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri.....	97
Tablo 72: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 8. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar	98
Tablo 73: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması	99
Tablo 74: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı.....	99
Tablo 75: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı	99
Tablo 76: Tüm Metinlerin Tema Uygunlukları.....	101
Tablo 77: Tüm Metinlerin Konu ve Ana Duygu/Ana Düşünce Belirginlikleri	101
Tablo 78: Öğrencilerin Tüm Metinlerin Konusunu ve Ana Duygusunu/Ana Düşüncesini Belirlerken Zorlanma Dereceleri	102
Tablo 79: Öğrencilerin Konu ve Ana Duygu/Ana Düşünce Belirlerken Zorlanma Derecelerinin Nedenlerinin Sınıflandırılması	102

I. GİRİŞ

A. Problem Durumu

Bu araştırmada “Türkçe öğretmenlerine göre 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’na göre hazırlanmış 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin tema ve konuları uygun mudur?” genel sorusu çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlere göre 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin teması nedir? Metin ders kitabında yer verildiği temaya uygun mudur?

2. Öğretmenlere göre 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin konusu nedir? Metinlerin konusu belirgin midir?

3. Öğretmenlere göre 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin ana duygusu/ana düşüncesi nedir? Metinlerin ana duygusu/ana düşüncesi belirgin midir?

4. Öğretmenlere göre görev yaptıkları okullarda okuyan 5. sınıf öğrencileri 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin konusunu belirlemede ne derecede zorlanır?

5. Öğretmenlere göre görev yaptıkları okullarda okuyan 5. sınıf öğrencileri 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede ne derecede zorlanır?

6. Öğretmenlere göre görev yaptıkları okullarda okuyan 5. sınıf öğrencilerinin bu metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma nedenleri nelerdir?

B. Araştırmanın Amacı

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’na göre hazırlanmış olan 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ders kitabında verilen tema ile uyumlu olup olmadığını, metinlerin konusunun, ana duygusunun/ana düşüncesinin belirginliğini ve ayrıca öğrencilerin bu metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede güçlüklerle karşılaşp karşılaşmayacaklarını Türkçe öğretmenlerinin

görüşlerine göre belirlemek ve böylece bu metinlerin ders kitaplarında yer alabilmeye uygunluğu açısından bir sonuca ulaşmak amaçlanmıştır.

C. Araştırmanın Önemi

Alanyazında yapılan araştırmada tema ve konu terimlerinin anlam farklılığına dikkat edilmediği, bu iki kavramın bazen birbirinin yerine kullanılabilirdiği görülmüştür. Bu durum 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da görülmektedir.¹ Tema ve konu sözcüklerinin anlamıyla ilgili algısal karışıklığının giderilmesi programların yazımında karşılaşılan algısal hataların önüne geçilmesini sağlayacaktır. Bu çalışmada belirtilen bu algısal karışıklığın giderilmesine bir oranda katkı sunulacaktır. Bununla birlikte Türkçe dersinin amaçlarına ulaşılabilmesi için ders kitaplarındaki metinlerin konusunun, temasının ve temaya bağlı olarak da ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olması gerekir. Teması, konusu, ana duygusu/ana düşüncesi belirgin olmayan ya da çok kolay belirlenen metinlerle yapılacak Türkçe öğretimi programda belirtilen amaçlara ulaşılması konusunda yararlı olmayacaktır. Daha önce Türkçe ders kitapları gerek biçim gerek içerik olsun birçok açıdan incelenmiş olabilir. Ancak yeni programa göre hazırlanmış Türkçe ders kitaplarıyla ilgili çalışmalar yapılmadığı için, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tema ve konu uygunluğu üzerinde yeterince durulmadığı için ve Türkçe öğretiminde tema ve konu belirlemede öğrencilerin ne derece ve neden zorlandığıyla ilgili yeterince çalışılmadığı için 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre hazırlanmış ders kitaplarının incelenmesi önem arz etmektedir.

D. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Erzincan ilinde merkez, belde ve köylerde görev alan, farklı meslek deneyimlerine sahip 52 öğretmenin görüşleri ve 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre MEB tarafından hazırlanmış "Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu

¹ "MEB 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı" <http://mufredat.meb.gov.tr> (10.07.2018)

Türkçe 5 Ders Kitabı”nda² yer alan her temadan random örnekleme yöntemiyle rastgele seçilmiş farklı türlerde birer metin olmak üzere toplam sekiz metin ile sınırlıdır.

E. Tanımlar

1. Metin

Metin, belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür.³

2. Tema

Tema, bir sanat eserinde işlenen temel düşünce ya da duygunun, verilmek istenen mesajın en genel ve soyut ifadesidir.

3. Konu

Konu; “konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, mevzu, süje” veya “üzerinde konuşulan şey, bahis”tir.⁴

4. Ana Düşünce

Ana düşünce, bir yazının temeli olan asıl düşüncenin bir yargı oluşturabilecek şekilde somut olarak ifade edilmesidir.

² Hülya Ağın Haykır, Hüseyin Kaplan, Ali Kiryar, Rasim Tarakçı, Ercan Üstün; *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 5*, MEB Devlet Kitapları, Ankara 2018.

³ Doğan Günay, *Metin Bilgisi*, Multilingual, İstanbul 2003, s.35.

⁴ “TDK Güncel Türkçe Sözlük” www.tdk.gov.tr (11.07.2018)

II. ALANYAZIN

Millî Eğitim Bakanlığı 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı yayınlayarak 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren tüm kademelerde bu programın uygulanmasına karar vermiştir. Dolayısıyla 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren okullarda okutulacak Türkçe ders kitapları bu yeni programa göre hazırlanmış olmalıdır. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygun olarak hazırlanmış 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan farklı türlerden metinlerin konu ve temalarının uygunluğu üzerine bina edilen bu araştırma çerçevesinde bazı konulara açıklık getirilmesi gerekmektedir:

“Türkçe dersi dışındaki diğer öğretim alanlarında ‘dil’ bilgiye ulaşmak ve bilgiyi kullanmak için bir araçtır. Hâlbuki anadili öğretiminde ‘dil’ öğretimin konusudur. (...) Değişik yazarların kaleminden çıkmış, birbirinden bağımsız, farklı konu ve türdeki metinler Türkçe öğretiminin sadece araçlarıdır. Türkçe kitapları da dili doğru ve güzel kullanan yazarlardan alınmış metinlerle ‘derleme’ özelliği göstermektedir.”⁵ Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin dil öğretimi için bir araç olması, ders kitabına alınması gereken metinlerin rastgele seçilebileceği anlamına gelmemektedir. Ders kitabında yer alacak metinler 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen niteliklere sahip olmalıdır.

“Türkçe ders kitaplarına seçilen metinler, metni okuyan kişilerce anlaşılmalıdır. Bilgi edinme gayesiyle metinleri okuyan öğrencilerin gereksiz ayrıntı, kendi yaşamları ve hayal dünyasıyla bağdaşmayan konu ve durumlarla karşılaşmaları engellenmelidir. Özellikle ülkemizde kitap okuma alışkanlığının kazandırıldığı ilköğretim ders kitaplarına seçilen metinlere dikkat edilmelidir. Çünkü bu yaşlarda çocuklar okuma eylemini genellikle ders kitaplarında bulunan metinlerden gerçekleştirmektedirler. Metinler sade, anlaşılır, bilgiyi hedef kitleyi sıkmadan verecek nitelikte olmalıdır. Hazırlanan metinlerin Türkçe ders kitaplarına seçilmesi

⁵ Murat Aşıcı, “Türkçe Öğretiminde Metin ve Metin İncelemesi”, Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Sempozyumu, Eyüpoğlu Eğitim Kurumları Yay., 1997, s. 72.

sırasında öğrencilerin bu metinleri okuma ve anlama düzeyleri dikkate alınmalıdır.”⁶ İşte tam da bu bağlamda ders kitaplarına alınacak metinlerdeki konu ve temalar belirgin olmalıdır. Tema ve konusu belirgin olmayan metinlerin vermek istediği ana mesajın anlaşılması zor olacaktır.

Bu konuda Bölükbaş şunları söylemektedir: “Çocuğun okuduğu bir kitaptan yararlanabilmesi için eğitici-öğretici niteliği olan bir temanın işlenmiş olması gerekmektedir. Kitapta ele alınan tema, çocuğun düzeyine uygun olarak açık bir biçimde verilmiş olmalıdır. İşlenen tema çocuğu yanlış yargılara, kaderciliğe götürmemeli ya da çocuğu saldırgan davranışlara yöneltmemelidir. Çocuk kitaplarında işlenen temalar genellikle yurt sevgisi, Atatürk sevgisi, doğa sevgisi, iyilikseverlik, çalışkanlık, aile sevgisi, dürüst olmanın erdemi gibi temalar olmalıdır.”⁷ Çocuk kitaplarında ortaya konan bu durum ders kitaplarına alınacak metinler için de geçerlidir.

Türkçe dersinin öğretimi bir taraftan kişiliği, bir taraftan da kişinin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.⁸ Öğrenciler Türkçe dersinde okuma, yazma, konuşma, dinleme gibi temel dil becerilerini geliştirmenin yanında metinlerdeki evrensel ve millî değerlere bağlı olarak kişiliklerini de geliştirirler. Ders kitaplarına alınacak metinlerin seçimi rastgele olmamalıdır. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda metinlerin hangi temalardan seçilmesi gerektiği net bir şekilde ifade edilmiştir.

“Türkçe dersi öğretim programında geliştirilmiş olan yeniliklerden bir tanesi de tematik metin anlayışının uygulanmasıdır. Tematik metinlerle öğrencilerin öğretimsel bilgiler dışında toplumun ve çağdaş yaşamın gerektirdiği ulusal ve

⁶ Erdoğan Akkurt, İlköğretim Okullarında Görev Yapan Türkçe Öğretmenlerinin 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici ve Tahkiyeli Metinlerin Anlaşılabilirliği ile İlgili Görüşleri ve Metinlerin Metin Okunabilirliği Açısından İncelenmesi, (Danışman: Yard. Doç Dr. Hıfzı Toz), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

⁷ Fatma Bölükbaş, “Beyaz Lale Öyküsünün Şiddet-Çocuk Psikolojisi Bağlamında Değerlendirilmesi”, Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi, 2003, s. 70.

⁸ Aşıcı, s. 72.

evrensel değerlerden beslenerek yetişmesinin amaçlandığını söylemek mümkündür.”⁹

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları başlığı altında şöyle ifade edilmiştir: “(...) Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.”¹⁰

Öğretim Programlarının Amaçları başlığı altındaki 3. maddede ise “Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, ‘Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak” denilmektedir.¹¹

Dolayısıyla hazırlanan programlarda ön plana çıkan **disiplinlere özgü temel beceriler** ile **diğer disiplinlerle bütünlük oluşturma** amaçlarını sağlayabilmek için Türkçe dersi öğretiminde “tematik yaklaşım” benimsenmiştir.¹²

“Hazırlanacak olan ders kitaplarının yapısal olarak yürürlükte olan öğretim programlarına dayandırılması, bireyin ve toplumun gereksinimleri göz önünde bulundurularak hazırlanması, önerilen etkinliklerin kuramla uygunluk göstermesi, öğretimin merkezine bireyi alan etkinliklerle donatılmış olması, etkinliklerde disiplinler arası ilişkinin kurulması, söz konusu kitabın daha işlevsel olmasına katkı sağlayacaktır. Bu açıdan hazırlanmış olan Türkçe ders kitaplarının Türkçe dersi öğretim programında belirlenmiş olan temel amaç ve kazanımlar, öğrenme alanları, öğrenme ve öğretme sürecinde önerilmiş olan öğretim yöntem ve teknikleri,

⁹ Cevdet Epçaçan ve Veysel Okçu, “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi”, *Millî Eğitim*, Yaz 2010, S.187, s.40.

¹⁰ MEB, s. 3

¹¹ MEB, s. 3

¹² MEB, s. 8

etkinlikler, belirlenmiş olan temalara yönelik hazırlanmış okuma parçaları ve öğretim programında önerilmiş olan ölçme-değerlendirme etkinlikleriyle uygunluk göstermesi beklenir.”¹³

Kılınç ve Duman, çalışmalarında, “Öğretim programlarında disiplinler arası ilişkiyi sağlamak için içerik sınırlarını ortadan kaldırarak, öğrencilerin farklı ders konularının hayatlarını nasıl etkilediğini ve her disiplinin güçlü yanlarını diğerleriyle bağlantısını etkin bir biçimde göstermek çok önemlidir. Disiplinler arası kavramı, ayrı ayrı disiplinlerin zenginliğini, onların birbirleriyle bağlantılı olduğunu, gerçek hayattaki problemlerin her zaman tek doğru cevabı olmadığını kabul etmektedir. Bilim, matematik ve dil gibi konularda karşılık içindeki çözümleri bir arada buldurmak, düşünceleri ifade etmenin daha iyi ve yeni yollarını bulmak için, bilişsel, duyuşsal ve yaratıcı kapasiteyi ön plana çıkarır. Aynı zamanda bu kavram, çoklu zekâ kuramını ve dünyayı çoklu bilme yollarını temsil eder. Pek çok araştırmacıya göre, disiplinler arası yaklaşım, farklı disiplinleri tek bir öz, özellikle bir konu veya bir problem etrafında bütünleştirme görevini üstlenmektedir. Bu nedenle de bu yaklaşım, merkez bir konu alanının altında yatan derin temalara dayanır. Bu noktada da karşımıza tematik anlayış çıkmaktadır.” diyerek disiplinler arası ilişkiyi sağlamak için önemli olduğunu ifade ettikleri tematik yaklaşımla ilgili olarak şöyle devam etmişlerdir: “Tematik anlayışın uygulandığı ders kitaplarında, her temada bir konu işlenmektedir. Kazandırılmak istenen konu, farklı türde metinlerle öğrencilere sunulmaktadır. Bu işlem sürerken diğer derslerle de bağlantı kurularak, konuya farklı bakış açıları kazandırılmaya çalışılmaktadır. Çünkü tematik anlayışta, öğrenciler, araştırmalarına yardımcı olacak disiplinleri kullanmaktadırlar. Bu yöntemle konuyu incelerler. Bu yaklaşımla, öğrencilerin kapsam ve derinlik olarak gelişmeleri hedeflenmektedir. Beyin kapasitelerinin tümünü kullanmaları beklenmektedir. Program, disiplinleri örerek, farklı disiplin alanlarını bir tema, merkezî bir konu ya da problemin etrafında bir araya getirerek, öğrencilerin araştırma, inceleme, sentez ve yapıcı yargılama gibi pek çok farklı düşünme

¹³ Epçaçan ve Okçu, s. 41.

becerilerini işe koyan bir çalışma çerçevesi sunmaktadır. Bu programda duyuların bir bütün olarak bilişsel ve duyuşsal eğitime önem verilmiştir.”¹⁴

Çeçen ve Çiftçi’ye göre tematik eğitim “Öğrencilerin belirli bir tema üzerinde etraflica çalışmasını öngören bir eğitim modeli olarak ortaya çıkmıştır. Belirlenen temanın derinlemesine çalışılması ve ilgili konuların ayrıntılı bir biçimde araştırılması, bu modelin en belirgin yönü ve yararı olarak ifade edilebilir.”¹⁵

“Okumayı, yazar okuyucu ve metin bağlamında bir anlam kurma süreci olarak ele aldığımızda, kendisine anlama ve ifade etme becerilerini temel alan Türkçe derslerinde kullanılan ders kitapları ve kitaplarda yer alan metinler, anlam kurma sürecinin niteliğini belirleyen faktörlerden biridir.”¹⁶

Sever ise şu sözleriyle ana dili sevgisine işaret etmiştir: “Ana dili öğretiminde istenen amaçlara ulaşmada ders kitaplarının önemli bir rolü vardır. Çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmayan kitaplar ana dili sevgisinin ve bilincinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.”¹⁷

Türkçe dersinin amaçlanan hedeflerine ulaşılabilmesi açısından benimsenen tematik yaklaşımın gereği olarak ders kitaplarında yer alan metinlerin programda belirtilen niteliklerde olması gerekir. Türkçe ders kitaplarına alınacak metinler bu bağlamda oldukça önemlidir. Disiplinler arası ilişkinin etkili bir şekilde kurulabilmesi için ders kitaplarında yer alan metinlerin mutlaka içinde yer aldığı tema ile ilgili olması ve doğal olarak metnin konusunun da o tema ile ilgili olması gerekir.

¹⁴ Aziz Kılınç ve Işıl Duman, “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Tematik Yaklaşım Üzerine Bir İnceleme”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, S.4, 2012, s.94-101.

¹⁵ Akt. Nilüfer Serin ve Emine Damla Turan, “Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti’nde Yer Alan Metinlerin Tür, Tema ve Özgünlük Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi Dergisi*, S. 4/3, 2015, s. 1235.

¹⁶Fahri Temizyürek ve Burak Delican, “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi”, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.5, S.3, Ekim 2016, s.843.

¹⁷ Akt. Murat Özbay ve Mehmet Akif Çeçen, “Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, S.1, 2012, s. 67.

Bu noktada metin kavramının ne olduğunu açıklamak gerekir. Ayrıca tema ve konu kavramlarının da tanımlanarak bu kavramlar arasındaki algısal karışıklığın da giderilmesinde yarar vardır.

A. Metin Nedir?

Türk Dil Kurumu (TDK) metin sözcüğünü “bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst” olarak tanımlamıştır.¹⁸ Metin sözcüğünün anlamı olarak verilen tekst sözcüğü, Batı dillerinde kullanılmaktadır.

Ehlich’e göre “Batı dillerindeki text (metin) sözcüğünün kökeni Latince’dir.”¹⁹ “Latince’deki texere, textus, textum (dokumak, örmek, dokuma, örgü) sözcükleri söylenen ve yazılan şeylerdeki bağlantılar için kullanılmıştır. Orta Çağ’da ‘text’ sözcüğüne ikinci bir anlam daha yüklenmiştir. Kutsal kitabın gümüş ve altın süslemeyle işlenmiş harfleri metin olarak nitelendirilmiştir. Daha sonraları kutsal kitabın orijinalini yorumlarından ayırmak için kutsal kitabın kendisine ‘text’ (metin) denmiştir. Böylelikle bu sözcük özgün olanı gösterme anlamı kazanmış oluyor.”²⁰

“Metin, belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür. Bir başka deyişle bildirişim değeri taşıyan, eyleme yönelik devingen bir bütündür. Bildirişim işlevi olmayan yazılı ya da sözlü bir belge metin değildir.”²¹ O hâlde metin, bildirişim işlevi olan, belirli bir düzen içinde sıralanmış cümleler bütünüdür, denebilir. Cümleler rastgele sıralanmamış olmalıdır. Cümleler arasında bir anlamsal bütünlük olmalıdır. “Bir tümceler grubunun metin olup olmadığı ya da metinsellik özelliği taşıyıp taşımadığı tutarlılık ve bağdaşıklık öğelerine göre değerlendirilir.”²² “Bağdaşıklık, bir yazının

¹⁸ TDK.

¹⁹ Akt., Canan Şenöz Ayata, *Metindilbilim ve Türkçe*, Multilingual, İstanbul 2005, s. 19.

²⁰ Şenöz Ayata, s. 19.

²¹ Günay, s.35.

²² Günay, s. 37.

metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran dille ilgili özelliklerin tümünü belirtir.”²³

“Dil açısından bakıldığında bilginin büyük bir kısmı önce metin olarak oluşur sonra da yalnızca metinler aracılığıyla sunulur ve biriktirilir. Bu anlamda metinler tarihsel olduğu gibi dizgesel olarak da bilginin dilsel oluşturuluş biçimleridir. Bunun için de ortak bilginin oluşmasını ve düzenlenmesini sağlayan en önemli toplumsal araçtır.”²⁴

Metin sözcüğünün kökeni Arapçadır ve “1. hayvanın sırtı, omurganın iki yanı, gövde, torso, 2. bir yazının şerh veya tercüme haricindeki ana gövdesi” anlamlarına gelir.²⁵

B. Tema ve Konu Ayrımı

TDK’ye göre tema “asıl konu, temel motif, ana konu”dur.²⁶

Günay “Bir metnin izleği (tema), kısaca bu metin neden söz ediyor sorusunun yanıtıdır. Bir metin, değişik düzeylerde izlekler içerebilir. Her metin için tek bir ana izlekten söz edilse de alıcının metne yaklaşımı ve değişik kavramları arama ile ilgili olarak aynı metinde birden çok izlek de bulunabilir. (...)”²⁷ diyerek metinlerin temasının belirlenmesinde metni okuyan kişinin metni okuma amacının, metne yaklaşım biçiminin ve metinde ne aradığının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu notada metinlerin temasını belirlemek bir yorum işidir, denebilir.

Aktaş ve Gündüz’e göre “Grekçeden gelen ve bir müzik terimi olan tema bir sanat eserinde işlenen temel düşünce ya da duygu olarak tanımlanabilir.”²⁸

²³ Günay, s. 57.

²⁴ Ayata Şenöz, s. 13.

²⁵ <http://www.nisanyansozluk.com> (10.10.2018)

²⁶ TDK

²⁷ Günay, s. 73-74.

²⁸ Şerif Aktaş ve Osman Gündüz, *Yazılı ve Sözlü Anlatım-Kompozisyon Sanatı*, Ankara 2004, s.

Sever “Tema (izlek), yazarın, çizerin kitapta ele aldığı konuyla çocukta uyandırmak istediği etki, onlarla paylaşmak istediği duygu ve düşünce birikimidir.”²⁹ demiştir.

Evren eserlerde belirtilmek istenen temel düşünce ve görüşlere tema dendiğini belirtmiştir.”³⁰

Oğuzkan ise temayı “Yazarın eserinde (veya yazısında) sürekli olarak belirtmeye çalıştığı temel düşünce ve görüşlere, gösterdiği ana yönelimler”³¹ olarak tanımlamıştır.

Nişanyan’a göre tema sözcüğünün kökeni:

Fr.da (thème/théma) bir yazı veya müzik parçasının konusu ~

Antik Yunancada (théma θέμα) ortaya konan şey, münazara konusu

Antik Yunancada (títhēmi, the- τίθημι, θε-) koymak, vazetmek, anlamlarına gelmektedir.³²

Konu kavramıyla ilgili olarak da şu değerlendirmeler yapılmaktadır:

TDK’ye göre konu “konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, mevzu, süje” veya “üzerinde konuşulan şey, bahis”tir.³³

Nişanyan’a göre konu sözcüğünün kökeni:

Konu sözcüğünün anlamı “1. Saded, mevzu; 2. Husus, bab” olarak ifade edilmektedir. Konu sözcüğünün kökeni doğrudan kon- fiili ile ilgilidir.³⁴

²⁹ Akt. Esra Lüle Mert, “İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerin Çocuk Yazınının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi”, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 1, s. 73-93.

³⁰ Zeynep Evren, İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebî Metinlerin Çocuk Edebiyatı Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Hilmi Uçan), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. 28.

³¹ A. Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, Ankara 2013, s. 370.

³² <http://www.nisanyansozluk.com> (10.10.2018)

³³ TDK.

³⁴ <http://www.nisanyansozluk.com> (10.10.2018)

Eski Türkçede kon- kendini koymak, yerleşmek; ko- koymak, bırakma anlamlarına gelmektedir.³⁵

Tema sözcüğünün Antik Yunancadaki anlamlarından birinin koy- olduğunu yukarıda aktarmıştık. Konu sözcüğünün kökü olan “ko-” sözcüğünün eski Türkçedeki anlamlarından birinin de koy- olması dikkat çekicidir.

Tema ile konu kavramları çoğu kez birbirine karıştırılmaktadır. Bu algısal karışıklığın sebebi, bu sözcüklerin köken anlamlarının birbirine yakınlığı ya da benzerliği olabilir. Bu durumda TDK'nin “tema” sözcüğünü “ana konu, asıl konu” olarak tanımlamasının da bir payı olduğu düşünülebilir. Oysa “tema” sözcüğü konudan çok daha farklı, kapsamlı ve soyut bir kavramdır. Temalar hiçbir durumda bir “konu” değildir ya da bir “konu”ya bağlı değildir. Oysa her “konu” bir temaya bağlıdır ya da her “konu”nun ilişkili olduğu bir “ana tema”dan söz edilebilir. Her ne kadar kökenbilimsel sözlüklerde ve TDK’de “tema” sözcüğünün tanımında “konu” sözcüğünden yararlanılsa da günümüzde tema ve konu sözcükleri kavramsal olarak farklı sözcüklerdir. Aralarında birbirlerinin yerine kullanılamayacak kadar belirgin anlam farkları vardır.

Ancak yapılan çalışmalarda ve kitaplarda zaman zaman bu kavramlar anlamlarına uygun olarak kullanılmamaktadır.

Özdemir'in Yazınsal Türler adlı eserinde “Konu ve Tema” başlığı altında bu iki sözcük ile ilgili yapılan açıklamalarda bu sözcükler arasındaki kavramsal farklılıklara dikkat edilmediği göze çarpmaktadır: “Türü ve yazılış ereği ne olursa olsun her yazı bir konu üzerine kurulur. Konusu olmayan yazı düşünülemez. Çünkü yazarın üzerinde durduğu, hakkında yazı yazdığı şeydir konu. Buradaki şey sözcüğünü genel ve geniş anlamıyla kullanıyoruz. Olaylar, olgular, devinimler, türlü insanlık durumları, insan ilişkileri, kısaca doğan ve toplumsal çevremizdeki her şey yazı konusu olabilir. Bunu, çağlar boyunca değerinden bir şey yitirmeden günümüze değin gelen soyyapıtlara, büyük romanlara baktığımızda açıkça görebiliriz.

³⁵ <http://www.nisanyansozluk.com> (10.10.2018)

Sözgelimi Madame Bovary, Anna Karenina, Kızıl ve Kara... değişik insan ilişkileri üzerine temellenmiş romanlardır. Doyumsuzluk, aşk, sevgi... gibi evrensel konulardan kaynaklanmıştır bu yapıtlar.”³⁶ diyerek konu olarak sunduğu kavramlar aslında birer temadır. Özdemir, şu ifadelerle konu ve tema kavramlarını birbirinin yerine kullanmaya devam etmiştir: “ Konu, bir yazıyı oluşturan öğelerin başında gelir. Ne ki birincil ve başat bir nitelik taşımaz. Bir tür hammaddesi durumundadır yazının. Öyle ki birçok yazı ya da yapıtın konusu ortak olabilir. Buna karşın o yapıtların kimileri kalıcı bir değer kazanır, kimileri de unutulur gider. Örneğin ölüm, aşk, sevgi, kıskançlık, öfke, kin... nice yapıt ve yaratılara konu olmuştur.”³⁷

Özdemir bu kısımda da tema kavramının özelliklerini konu diye sunmuştur. Özdemir’in burada konu olarak verdiği örnekler aslında birer temadır. Özdemir sonraki sayfalarda da tema ve konu kavramları arasındaki farktan bahsetmiş ama konu ve tema kavramlarını birbirinin yerine kullanmaya devam etmiştir.

Işık’ın “Sezai Karakoç’un Şiirlerinde Anne ve Çocuk Teması” adlı yüksek lisans tezinde kullanılan tema kavramı da konu kavramının yerine kullanılmıştır. Oysa “anne ve çocuk” sözleri kavramsal olarak birer konudur.³⁸

Tema ve konunun ayırıcı özellikleriyle ilgili olarak Aktaş ve Gündüz şöyle söylemektedir: “Konu görmekle, izlemekle algılanabilen bir dış aksiyon, tema ise görülme de kavranılması istenen bir aksiyonun iç anlamıdır.”³⁹

“Tema kavramı, konu gibi içerikle değil, daha ziyade metnin ana fikriyle, metinde verilmek istenen mesajla ilgilidir. Böylece Programın genel amaçlarına ulaşmak için temaların önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Özellikle duyuşsal yönü bulunan amaçlara ulaşılması ancak metinlerin temalarıyla mümkün olabilir.”⁴⁰

³⁶ Emin Özdemir, *Yazınsal Türler*, Ankara 1999, s18-19.

³⁷ Özdemir, s.19.

³⁸ İsa Işık, Sezai Karakoç’un Şiirlerinde Anne ve Çocuk Teması, (Danışman: Doç. Dr. Şener Demirel), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2011.

³⁹ Aktaş ve Gündüz, s.222.

⁴⁰ Özbay ve Çeçen, s. 69.

Oğuzkan ise “Gerçek veya gerçek dışı birçok olaylar, yaşanmış veya yaşanması mümkün birtakım hayat durumlarını kapsayan konunun, tema ile bağlantısını koruyarak gelişmesi şarttır. Tema ile konu ilişkisi zayıf veya belirsiz eserlerden çocuklar ne sanat yönünden ne de eğitsel yönden kolayca yararlanamazlar.” demiştir.⁴¹

Kagan, konu ve temayla ilgili olarak şöyle söylemiştir: “Konu romanda, oyunda, resimde ya da filmde canlandırılan somut olaydır; Gorki’nin de belirtmiş olduğu gibi, yapıt kişilerinin somut eylemleri ile karşılıklı etkileşimleridir. Buna karşılık bir yapıtta tema denince, burda anlatılmak istenen şey, o yapıtta tartışılacak etik, siyasal, dinsel, felsefi, ve estetik türden, özgül bir yaşamsal sorundur; yapıtta ortaya atılacak ve şu ya da bu yolla yanıtlanacak yaşamdan alınma bir sorudur. Örneğin Son Taam ya da Hac Töreni çoğu kez ressamlar tarafından seçilmiş konulardır. Ama bu konular kendi başlarına ilginç konular oldukları için değil, sırf bu konularda sanat için gerekli olan çarpıcı, gözcücü büyük temalar barındığı için sanatçıların ilgisini çekmişlerdir.” diyerek konu ve tema kavramları hakkında yine benzer şekilde şu sonuca varmıştır: “tema kavramı daha genel olan ve daha genel anlamda bir şeyi; konu kavramı daha tikel olan, somut olan bir şeyi kapsar. Konu bir hikâye okuduğumuz, bir resme baktığımız, sahne ya da perdede bir oyun izlediğimiz zaman, doğrudan doğruya algıladığımız dış eylemdir; tema ise görmesek de işitmek de kavramamız gerek doğrultuda bir eylemin iç anlamıdır.”⁴²

Bir temayla ilgili olan birkaç alt tema olabilir. Alt temalar da temalarla aynı kavramsal ayırıcı özelliklere, tanımlamaya sahiptir. Benzer şekilde bir sözcüğün birçok başka konuyla ilgili olan daha kapsayıcı bir kavram olması olasıdır. Bu durumdaki sözcük eğer tema kavramının ayırıcı özelliklerine sahip değilse onu ana konu olarak tanımlamak yerinde olacaktır. Daha açıklayıcı bir tabirle şöyle söylemek olasıdır: Tema konular üstü bir kavramdır, konuları kapsar. Ancak birçok konu ile ilgili olan bir sözcük her zaman tema olamayabilir. Tema kavramının ayırıcı özelliği

⁴¹ Oğuzkan, s.371.

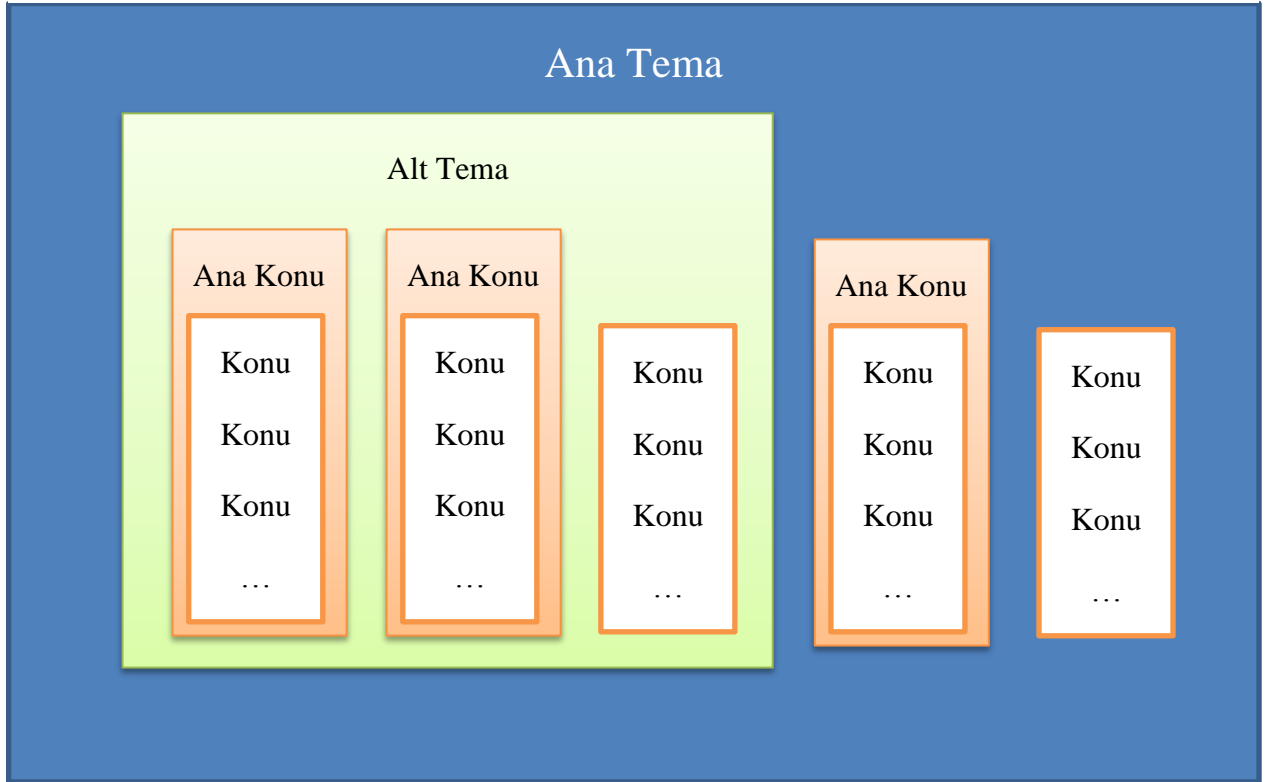
⁴² S. Moissej Kagan, *Estetik ve Sanat Notları*, (çev. Aziz Çalışlar), İzmir 2008, s. 396-397.

olarak yukarıda ifade edilen açıklamalara dayanarak tema kavramının konu kavramına göre daha genel olmasını, daha genel anlamda bir şeyi ifade etmesini; konu kavramının ise daha tikel olan, somut olan bir şeyi ifade etmesini kabul edebiliriz.

Tema kavramı, konu kavramına göre daha soyut ve kapsamlı bir kavramdır ya da konu kavramı tema kavramına göre daha somut ve kapsamı dar bir kavramdır. Bir temayla ilgili birçok konudan bahsedilebilir. Yani metinlerde esas olan temadır.

Ana tema, alt tema ile ana konu, konu kavramları arasındaki ilişkiyi aşağıdaki şekilde somutlaştırarak açıklayabiliriz:

Şekil 1: Tema-Konu İlişkisi

C. Tema ve Ana Düşünce İlişkisi

Tema kavramı ile ana düşünce kavramı ise doğrudan ilişkilidir. TDK ana düşüncenin eş anlamlısı olan ana fikir kavramını "Bir yazının temeli olan asıl

düşünce, ana düşünce”⁴³ olarak tanımlamıştır. Her metnin yazılış amacına bağlı olarak vermek istediği bir ana düşünce, bir ileti vardır.

Aktaş ve Gündüz “Ana düşünceyi bir metinde anlatılanların bir yargı oluşturabilecek bir şekilde somut hâlde dile getirilmesi diye de tanımlayabiliriz.”⁴⁴ demişlerdir.

“İleti (ana düşünce) yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir. Öğretici metinlerde, yazarın savunduğu, vermek istediği düşünce biçiminde de tanımlanabilir.”⁴⁵

Bir metnin temasının ne olduğunu belirlemek istiyorsak yazarın metni yazmadaki amacının ne olduğuna, metinde verilmek istenen sonuca, okurda oluşturulmak istenen ana düşünce ve/veya duygunun ne olduğuna bakmak gerekir. Bu bakış bize metnin yazılma amacına bağlı olarak temasının ne olduğunu söyleyecektir.

D. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Tema

“Her okuyucunun okuduğu metinle ilgili (tutarlılık, genel yapı), metinde sözü edilen şeyle ilgili (konu, izlek) ve metnin söyleme biçimi (anlatım biçimi) ile ilgili bir düşüncesi ve kanısı olur.”⁴⁶ Dolayısı ile öğrencilerin ders kitaplarında yer alacak metinlerin vermek istediği mesaj ile ilgili olarak açık bir düşünceye ve kanıya sahip olabilmesi için ders kitaplarında yer alacak metinlerin konu ve temasının belirgin olması gerekir.

“Yetişkinlere özgü eserlerde olduğu gibi çocuklar için yazılan eserlerde de temanın hiçbir duraksamaya yol açmayacak biçimde, açık ve seçik belli olması gerekir. (...) Teması belirsiz veya değişik yorumlara elverişli eserler, çocukları kararsızlıklara ve yanlış anlamalara sürükler.”⁴⁷ Zira tema kavramının doğrudan

⁴³ TDK

⁴⁴ Aktaş ve Gündüz, s. 38.

⁴⁵ Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, Tudem Yay., İzmir 2017, s.140.

⁴⁶ Günay, s. 54.

⁴⁷ Oğuzkan, s. 370.

yazarın okuyucuya vermek istediği mesaj, ana düşünce ile ilgili olduğunu daha önce ifade etmiştik.

Telli, çocuk edebiyatı yayınlarının içerik özellikleri arasında “Bir yazar çocukların ilgilerini, beğenilerini, okuma eğilimlerini tespit ederek, konularını bu tespit etrafında işlemelidirler. Bu yüzden çocuk kitaplarında tema ile konu arasındaki ilişki çok güçlü olmalıdır.”⁴⁸ demiştir.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda tema ve konu kavramlarının kullanımlarında bu sözcüklerin kavramsal farklarına dikkat edilmediğini görülmektedir. Tema adları belirlenirken diğer disiplinlerle ilgi kurma kaygısının buna sebep olduğunu düşünülmektedir. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda “Temalara İlişkin Açıklamalar” başlığında şu ana temalara yer verilmiştir: Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık, Çocuk Dünyası⁴⁹

Ayrıca bu temalarla ilgili olarak konu önerileri sıralanmıştır. Oysa tema ve konu kavramlarının tam olarak ne anlama geldiklerine bakıldığında zaman programda konu olabilecek bir kavramın tema, tema olabilecek bir kavramın da konu olarak verildiğini görüyoruz. Yine de bir sözcüğe kavramsal olarak tema ya da konu denebilmesi için o sözcükle ilgili metne bakmak gerekmektedir. Teması, konusu, ana düşüncesi çok belirgin olmayan metinlerde yapılacak değerlendirmeler bakış açısına bağlı olacaktır.

Programda “iletişim” adında bir temadan bahsedilmektedir. Ancak aynı sözcük “bilim ve teknoloji” temasının konu önerileri arasında yer almaktadır. Burada şöyle bir soru ortaya çıkmaktadır: “İletişim” sözcüğü kavramsal olarak bir tema mıdır,

⁴⁸Ayşe Gökçen Telli; İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebi Metinlerin Çocuk Edebiyatı Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. 44.

⁴⁹ MEB, s. 16-17.

konu mudur? Yoksa “iletişim” sözcüğünü “bilim ve teknoloji” temasının bir alt teması olarak da ele alabilir miyiz?

Benzer bir durum “millî mücadele ve Atatürk” temasında da vardır. Bu temanın konu önerileri arasında “Atatürk” verilmektedir. “Atatürk” sözcüğü hem tema hem de aynı temanın konusu olarak verilmiştir.

Kavramsal olarak bir tema olan “empati” sözcüğü programda hem “birey ve toplum” teması adı altında hem de “kişisel gelişim” teması altında verilmiştir. Empati temasını ele alan bir metnin ana temasının ne olduğu hakkında bir belirsizlik yaşanması olasıdır. Aynı durum hem kişisel gelişim hem de bilim ve teknoloji teması altında verilen “girişimcilik” sözcüğü için de geçerlidir.

Biz genel olarak programda verilen temalar ve konu önerilerinin tema ve konu sözcüklerinin kavramsal özelliklerine uygunluğu hakkında şöyle söyleyebiliriz:

Tema olarak verilen “erdemler, millî kültürümüz, okuma kültürü, iletişim, hak ve özgürlükler, kişisel gelişim, zaman ve mekân, duygular, vatandaşlık, doğa ve evren, sanat” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

Tema olarak verilen “millî mücadele ve Atatürk, birey ve toplum, bilim ve teknoloji, sağlık ve spor, çocuk dünyası” sözcük grupları aslında kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır. Bu sözcük gruplarının birer tema olarak verilmesi büyük olasılıkla bunların başka konularla ilgili olabilecek daha kapsayıcı konular olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca daha önce ifade edildiği gibi diğer disiplinlerle ilgi kurma kaygısı bu sözcüklerin tema olarak verilmesine sebep olmuş olabilir.

Tema, alt tema, konu, ana konu kavramlarının anlamsal farklarına dikkat edilecek olunursa bu karışıklık giderilebilir.

1. Erdemler

“Erdemler” teması altında konu olarak verilen “ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır. Hazırlanacak kitaplar daha iyi kategorize edilebilir diye bu tematik kavramlar “erdemler” başlığı altında verilmiş olabilir.

“Erdemler” teması altında konu olarak verilen “silayrahim” sözcüğü kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

2. Millî Kültürümüz

“Millî kültürümüz” teması altında konu olarak verilen “kültürel miras, vakıf kültürü” sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Millî kültürümüz” teması altında konu olarak verilen “aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vatan, yurdumuz” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

3. Millî Mücadele ve Atatürk

“Millî mücadele ve Atatürk” programda bir tema olarak verilmiştir. Oysa “millî mücadele ve Atatürk” kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır. Bu temanın adının “vatanseverlik ve kahramanlık” olarak değiştirilmesi kavramsal olarak daha uygun olacaktır.

“Millî Mücadele ve Atatürk” teması altında konu olarak verilen “cesaret, fedakârlık, kahramanlık, vatanseverlik” sözcükleri kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Millî mücadele ve Atatürk” teması altında konu olarak verilen “15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cumhuriyet, gazilik, İstiklal Marşı, Kut’ül Amare, millî

egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış harekâtı ” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

4. Birey ve Toplum

“Birey ve toplum” programda bir tema olarak verilmiştir. Oysa “birey ve toplum” kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır. Bu temanın adının “bireysellik ve toplumsallık ” olarak değiştirilmesi kavramsal olarak daha uygun olacaktır. “Birey ve toplum” teması altında konu olarak verilen “adalet, barış, dayanışma, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, kardeşlik, kent kültürü, medeniyet, ” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Birey ve toplum” teması altında konu olarak verilen “ana dili, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, devlet, dezavantajlı gruplar, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi ” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

5. Okuma Kültürü

“Okuma kültürü” teması altında konu olarak verilen “dil sevgisi, okuma sevgisi, yazılı kültür” sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Okuma kültürü” teması altında konu olarak verilen “bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, z-kitap, z-kütüphane” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

6. İletişim

“İletişim” teması altında konu olarak verilen sözcükler arasında kavramsal olarak tema kavramına yakın olabilecek bir öneri bulunmamaktadır.

“İletişim” teması altında konu olarak verilen “aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

7. Hak ve Özgürlükler

“Hak ve özgürlükler” teması altında konu olarak verilen “ bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, merhamet, özgürlükler, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşam hakkı” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Hak ve özgürlükler” teması altında konu olarak verilen “kişi dokunulmazlığı, özel hayatın gizliliği” sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

8. Kişisel Gelişim

“Kişisel gelişim” teması altında konu olarak verilen “empati, sorumluluk, öz güven, öz saygı, ” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal tema kavramına daha yakındır.

“Kişisel gelişim” teması altında konu olarak verilen “başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri,

sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

9. Bilim ve Teknoloji

“Bilim ve teknoloji” programda bir tema olarak verilmiştir. Oysa “bilim ve teknoloji” kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır. Bu temanın adının “bilimsel gelişim/çalışmalar kültürü” olarak değiştirilmesi kavramsal olarak daha uygun olacaktır. “Bilim ve teknoloji” teması altında konu olarak verilen “etik, iletişim, merak duygusu, yenilikçilik” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Bilim ve teknoloji” teması altında konu olarak verilen “bilim insanları, bilim okuryazarlığı, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

10. Sağlık ve Spor

“Sağlık ve spor” programda bir tema olarak verilmiştir. Oysa “sağlık ve spor” kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır. Bu temanın adının “spor ve sağlıklı yaşam kültürü” olarak değiştirilmesi kavramsal olarak daha uygun olacaktır.

“Sağlık ve spor” teması altında konu olarak verilen “adil oyun, sportmenlik, spor kültürü,” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Sağlık ve spor” teması altında konu olarak verilen “beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, temizlik, uyku ” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

11. Zaman ve Mekân Teması

“Zaman ve mekân” teması altında konu olarak verilen “çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

12. Duygular

“Duygular” teması altında konu olarak verilen “bağışlama, beğenme, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık” sözcükler kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Duygular” teması altında konu olarak verilen “duygu yönetimi” sözcüğü kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

13. Doğa ve Evren

“Doğa ve evren” teması altında konu olarak verilen “zaman bilinci” sözcük grubu kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Doğa ve evren” teması altında konu olarak verilen “bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

14. Sanat Teması

“Sanat” teması altında konu olarak verilen “özgünlük, estetik, estetik duyarlılık, yenilikçi düşünme” sözcükleri kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Sanat” teması altında konu olarak verilen “afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip,” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

15. Vatandaşlık

“Vatandaşlık” teması altında konu olarak verilen “adalet, eşitlik, iş birliği, özgürlük, sorumluluk” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Vatandaşlık” teması altında konu olarak verilen “alın teri, çalışma, emek, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, mültecilik, paylaşma, üretme” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

16. Çocuk Dünyası

“Çocuk dünyası” programda bir tema olarak verilmiştir. Oysa “çocuk dünyası” kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır. Bu temanın adının “çocuk kültürü/çocukluk kültürü” olarak değiştirilmesi kavramsal olarak daha uygun olacaktır.

“Çocuk dünyası” teması altında konu olarak verilen “çocuk kültürü, merak” sözcük grubu ve sözcüğü kavramsal olarak tema kavramına daha yakındır.

“Çocuk dünyası” teması altında konu olarak verilen “çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları” sözcükleri ve sözcük grupları kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır.

Tüm bu belirlemelere rağmen sözcüklerin kavramsal olarak tema mı ya da konu mu olduğunu belirlemenin metnin bağlamından yola çıkılarak yapılması gereken bir oranda öznel bir iş olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin, kavramsal olarak bir tema olan “öz güven” sözcüğü bir metinde doğrudan metnin konusu da olabilir. Yazar doğrudan doğruya “öz güven” konulu bir deneme ya da makale yazabilir. Aynı şekilde yazar “öz güven” temalı bir öykü de kaleme alabilir. Bu sebeple “öz güven” sözcüğünün bir tema mı yoksa konu mu olduğu metin bağlamından hareketle belirlenmesi gereken bir durumdur.

Türkçe dersi için öğretim programları hazırlanırken ana temaların belirlenmesi sırasında mutlaka tema kavramının konu kavramından ayıran ayırıcı özelliklerine dikkat edilmesi gerekir. Mesela konu kavramına daha yakın olan “millî mücadele ve Atatürk” sözcük grubu müstakil bir tema başlığı olarak verilmek yerine “zorunlu olarak” her temanın içinde yer alacağı bir konu olarak verilebilir. Örneğin programa eklenebilecek bir ana tema olarak “vatanseverlik ve kahramanlık” temasının altında “millî mücadele ve Atatürk” konularını içeren metinlere yer verilebilir.

Bununla birlikte programda “Temalar ve Konu Önerileri” başlığında verilen tablonun adı “Temalar ve Alt Temalar ile Konu Önerileri” şeklinde verilebilir. Böyle bir adlandırma tema ve konu sözcüklerinin kullanımındaki algısal hatanın önüne geçecektir.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda tema ve konu kavramlarının birbirinin yerine kullanılması bu programa göre hazırlanacak ders kitaplarında yer alan metinlerin belirtilen temalara uygunluğu ya da konu-tema uyumunun-belirginliğinin nasıl olacağı ile ilgili merakımızı arttırmıştır.

17. Türkçe Öğretim Programı’nda Değerler ve Tema İlişkisi

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda “Değerlerimiz” başlığı altında şöyle söylenmektedir: “Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan kök değerler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt

değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.”⁵⁰ Burada kök değer olarak ifade edilen kavramlar aslında aynı zamanda birer temadır.

TDK değer sözcüğünün anlamlarından birini de “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.”⁵¹ olarak vermektedir.

Programda ifade edilen kök değerlerin hem kendi başlarına hem de diğer alt ve kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacağı ifade edilmiştir. Programın “Tema ve Konu Önerileri” başlığı altında bu kök değerlerin yer alması, bu bağlamda hedefe uygun bir durum olarak değerlendirilebilir. “Tema ve Konu Önerileri” başlığında ifade edilen her sınıf seviyesinde işlenmesi zorunlu olan temalardan biri de erdemlerdir. TDK erdem sözcüğünü ise “Ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı, fazilet.”⁵² olarak tanımlamıştır. Bu noktada erdem teması altında konu olarak ifade edilen ama aslında hepsi birer tema olan kavramları aynı zamanda değer olarak da ifade etmek mümkündür.

Programa uygun olarak hazırlanan ders kitaplarında yer alan metinlerde bu değerler mutlaka yer almalıdır. Programa göre bu değerler erdemler teması altında alt tema olarak ele alınabileceği gibi diğer temalarla ilişkili olarak da ele alınabilir. Ancak seçilecek metinlerdeki bu ilişki, öğrencinin metnin temasını ve konusunu belirlemede çok zorlanmayacağı düzeyde olmalıdır.

E. İlgili Araştırmalar

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin Türk millî eğitiminin temel amaçlarına ve Türkçe programının belirttiği amaçlara uygun olması, seçilen metinlerle öğrencilerde kazandırılmak istenen davranışların kazandırılması konusundaki başarıyı doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple farklı düzeylerdeki Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler araştırmacılar tarafından birçok kez incelenmiştir.

⁵⁰ MEB, s. 4.

⁵¹ TDK.

⁵² TDK.

Telli yüksek lisans tezinde 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri hem içerik hem de biçimsel açıdan incelemiştir. Telli, incelediği kitabın planlamasının iyi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kitapla ilgili birtakım şekilsel önerilerde bulunulduktan sonra “Kitap tür olarak adaletli bir dağılım yapmamaktadır. Beşinci sınıf öğrencisi için düşünce yazılarının bu kadar yoğun olması sıkıcı olabilir. Makalenin yanında deneme tercih edilebilir. Makale sayısı azaltılmalıdır. Çocukların algılama düzeylerine uygun olmak kaydıyla değişik türlerden yazılar alınabilir. (...) 5. sınıf öğrencisi henüz somut işlemler evresinde olduğu için olay örgüsüne dayalı hikâye tarzı tercih edilmelidir. Çocuk olayın ne olduğunu açık olarak anlayabilmeli kendine bir ana fikir çıkarabilmelidir. Bu diğer türler için de geçerlidir. Çocuk giriş-gelişme-sonuç bölümlerini açıkça görebilmelidir. Planı, türleri yeni yeni tanıyacak çocuğun karşılaştığı ilk örnekler önemlidir.”⁵³ demiştir.

Evren yüksek lisans tezinde 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki 24 metni incelemiştir. Sonuç olarak incelediği kitabın biçimsel olarak uygun olmadığını ifade etmiş, incelediği kitabı içerik açısından ve çocuk edebiyatı ölçütlerine uygunluğu bakımında da yeterli bulmamıştır.⁵⁴

Akkurt, yüksek lisans tezinde 8. sınıf ders kitaplarında yer alan bilgilendirici metinlerin okunabilirliklerini ve anlaşılabilirliklerini incelemiştir. Akkurt, metinlerin hedef kitleye uygun olup olmadığını belirlemek için metinlerin yalnızca okunabilirliklerine değil aynı zamanda anlaşılabilirliklerine de bakılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin, okunabilirlik düzeyleri bakımından hedef kitlenin geneline kapsamadığını, çok zor ve zor metinlerin lise ve dengi okul seviyesindeki öğrencilerin düzeyinde olduğunu; 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin anlaşılabilirlik düzeyleri bakımından hedef kitlenin geneline hitap edecek şekilde ve bireysel farklılıklar gözetilerek seçildiğini ifade etmiştir.⁵⁵

⁵³ Telli, s. 92-94.

⁵⁴ Evren, s. 102-103.

⁵⁵ Akkurt, s. 70-74.

Serin ve Turan yabancılara Türkçe öğretim seti olan Yunus Emre Türkçe Öğretim Seti'nde yer alan metinleri tür, tema ve özgünlük açısından incelemiş setin tür çeşitliliği ve metin sayısı açısından zengin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Metinlerde ele alınan temaların birbirini tekrarlayan temalardan oluşmasına rağmen alt temalarının farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Setteki metinlerin özgün olduğunu ancak birçoğunun basitleştirildiğini, sadeleştirildiğini, değiştirildiğini belirtmişlerdir.⁵⁶

Coşkun ve Taş, ders kitaplarına metin seçimi açısından Türkçe öğretim programlarını karşılaştırmış ve en genel sonuç olarak geçmişten günümüze yaklaştıkça Türkçe öğretim programlarında kitaplara alınacak metinlerin seçimi ile ilgili daha çok değişkene ve daha belirleyici ifadelere yer verildiğinin görüldüğünü söylemişlerdir.⁵⁷

Kılınç ve Duman, ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki tematik yaklaşım üzerine yaptıkları incelemede tematik anlayışın disiplinler arası yaklaşım ve yapılandırmacı eğitim felsefesi ile olan ilgisini açıklamışlardır.⁵⁸

Arhan ve Gültekin, çalışmasıyla şu sonuca ulaşmıştır: “Türkçe dersi öğretimi programlarında yer alan temalarla bu temalara ait alt temalar arasında doğrudan ve dolaylı geçişkenlik olduğu görülmektedir. Bazı temalar birbirine çok yakın olmakla birlikte birçok alt tema da farklı temalara uygunluk göstermektedir. Bu durum da metin seçimini doğrudan etkileyen faktörlerdendir. Kitaba konulmak üzere seçilen bir metin, içeriğine göre birden fazla temaya uygun olunca TTKB inceleme komisyonlarının öznel değerlendirmelerine maruz kalmakta ve ‘Bu metin şu temaya daha uygundur.’ ifadeleriyle karşılaşmaktadır. Bunun sonucunda o metin nitelikli de olsa temadan ve kitaptan çıkarılabilmektedir. (...) Programda temaların

⁵⁶ Nilüfer Serin ve Emine Damla Turan, “Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti'nde Yer Alan Metinlerin Tür, Tema ve Özgünlük Açısından İncelenmesi”, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, S. 4/3, 2015, s. 1229-1250.

⁵⁷ Eyyüp Coşkun ve Seda Taş, “Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.5, S. 10, s. 59-74.

⁵⁸ Kılınç ve Duman, s.94-101.

isimlendirilmesi yeniden düzenlenmeli, tema isimlendirilmelerindeki karışıklıklar giderilmelidir.”⁵⁹

Mert, İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarında yer alan öyküleri çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında incelemiş “metinlerin tema ve konularının uyumlu olduğu”⁶⁰ sonucuna ulaşmıştır.

Özbay ve Çeçen, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri tür ve tema açısından incelemiş kitaplarda yer alan metinlerin türlerine yönelik bazı eleştirilerde bulunmuş, metinlerin temaları bakımından kitapların zengin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.⁶¹ Temizyürek ve Delican benzer bir çalışmayı ilkökul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler üzerinde yapmış, “Metinlerin içerikleri tema başlıklarıyla karşılaştırıldığında, metinlerin genel anlamda buldukları temalarla uyum içinde bulunduğu ifade edilebilir.”⁶² demişlerdir.

Literatürde Türkçe ders kitaplarının içerik, biçim, okunabilirlik, tür, tema, özgünlük gibi farklı açılardan incelendiği görülmektedir. Ayrıca öğretim programlarının da tematik yaklaşım ve metin seçimleri açısından incelendiğini söylemek olasıdır. Bu çalışma ise 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’ndaki metinlerin temasının, konusunun ve ana duygusunun/ana düşüncesinin öğretmenlere göre belirginliğini tespit etmektedir. Türkçe derslerinde öğrencilerin anlamakta zorlandığı ve öğretmenlerin de anlatmakta zorlandığı metinlerin konusu ve temasının belirlenmesindeki zorlukların nedenleri de bu çalışmada ifade edilmiştir. Ayrıca 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın tema ve konu kavramlarına yaklaşımını da ortaya koyarak ders kitaplarına alınacak metinlerin daha özenli seçilmesi veya yazılması gerektiği konusuna dikkat çekmektedir. Tema ve konu sözcüklerinin anlamsal farklılıklarına da dikkat çekilerek algısal yanılgıların önüne geçilmesine katkı sunulmaktadır.

⁵⁹ Serdar Arhan ve İbrahim Gültekin, “Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Benimsenen Tematik Yaklaşımın Metin Seçimine Etkileri Yönünden Değerlendirilmesi”, *Millî Eğitim Dergisi*, S. 199, Yaz 2013, s. 27-28.

⁶⁰ Esra Lüle Mert, “İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerin Çocuk Yazınının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi”, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 1, 2021, s. 90.

⁶¹ Özbay ve Çeçen, s. 67-76.

⁶² Temizyürek ve Delican, s.842-856.

III. YÖNTEM

A. Araştırma Deseni

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin tema ve konu uygunluklarını öğretmen görüşlerine göre incelemeye yönelik olan bu çalışmada fenomenolojik desen (olgubilim deseni) kullanılmıştır. İnsanların yaşanmış deneyimlerine odaklanan fenomenolojik çalışmada⁶³, insanların bir fenomeni nasıl algıladıkları, nasıl betimledikleri, hakkında ne hissettikleri, nasıl yargıladıkları, nasıl anımsadıkları, nasıl anlamlandırdıkları ve diğerleri ile onun hakkında nasıl konuştuklarına dikkat edilmektedir.⁶⁴ Bu çalışmada metinlerle ilgili bulgular öğretmen görüşlerine dayandırıldığı için fenomenolojik desen kullanılmıştır.

B. İncelenen Metinler ve Çalışma Grubu

1. Metinlere Ait Bilgiler

İlgili ders kitabındaki temalar, o temalardan seçilen metinler ve metinlerin özellikleri şöyledir:

a) 1. Tema Çocuk Dünyası

Metnin Adı: Çocukluk

Metnin Türü: Şiir

Metnin Şairi: Cahit Sıktı TARANCI

Ders Kitabında Yer Aldığı Sayfa: 16

Tema: Özlem Alt Tema: Çocukluk Özlemi

Konu: Şairin kendi çocukluğu, çocukluğundan aklında kalan güzellikler

Ana düşünce: Çocukluk hep özlem duyacağımız bir dönemdir.

⁶³ Sharan B. Merriam, *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, (çev. Selahattin Turan), Nobel Yayınları, Ankara 2013, s.24.

⁶⁴ Michael Quinn Patton, *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, (çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir), Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2014, s. 104.

Ana duygu: Çocukluk özlemi

b) 2. Tema Millî Mücadele ve Atatürk

Metnin Adı: 15 Temmuz

Metnin Türü: Sohbet

Ders Kitabında Yer Aldığı Sayfa: 54

Tema: Vatanseverlik

Konu: 15 Temmuz'da vatan için verilen millî mücadele

Ana düşünce: Milletin tüm fertleri millî mücadelede öne çıkan kahramanların önderliğinde mücadele ederse ve bedeller ödenirse vatan korunabilir.

c) 3. Tema Erdemler

Metnin Adı: Güvercin

Metnin Türü: Fabl (Düz yazı biçiminde)

Metnin Yazarı: Beydeba

Ders Kitabında Yer Aldığı Sayfa: 72

Tema: Erdemler Alt Tema: Birlik, iş birliği

Konu: Ağa yakalanan güvercinlerin birlik içinde hareket ederek özgürlüklerine kavuşması

Ana düşünce: Eğer birlikte hareket edip mücadele edersek yalnızca kendimizi düşünmezsek üstesinden gelemeyeceğimiz zorluk yoktur, böylece herkes içinde bulunduğu zor durumdan kurtulabilir.

d) 4. Tema Bilim ve Teknoloji

Metnin Adı: Bir Dâhiyle Konuşmak

Metnin Türü: Anı

Metnin Yazarı: Emine ÇAYKARA

Ders Kitabında Yer Aldığı Sayfa: 118

Tema: Bilimsel Gelişim/Çalışmalar Kültürü Alt Tema: Başarı

Konu: Oktay Sinanoğlu'nun bilimsel kimliği, kişiliği ve başarıları

Ana düşünce: Oktay Sinanoğlu dünya çapında tanınmış, birçok alanda başarılarla imza atmış, millî bilince sahip büyük bir Türk bilim insanı, bir dâhidir.

e) 5. Tema Millî Kültürümüz

Metnin Adı: Forsa

Metnin Türü: Hikâye

Metnin Yazarı: Ömer SEYFETTİN

Ders Kitabında Yer Aldığı Sayfa: 138

Tema: Vatanseverlik

Konu: Kara Memiş'in uzun süren esaretten sonra yaşlı hâline rağmen yine de vatan uğruna savaşmayı seçmesi

Ana düşünce: Vatan sevgisi içine işlemiş olan insanlar bıkmadan usanmadan, yaşadıkları tüm olumsuzluklara rağmen vatan için savaşmaya, mücadele etmeye devam ederler.

f) 6. Tema Okuma Kültürü

Metnin Adı: Kitabın Serüveni

Metnin Türü: Şiir

Metnin Şairi: Mehmet Necati ÖNGAY

Ders Kitabında Yer Aldığı Sayfa: 172

Tema: Okuma Kültürü

Konu: Ağacın kâğıda ve sonra da kitaba dönüşme süreci

Ana düşünce: Belli aşamalardan geçerek oluşan kitaplar onu okuyanları yüceltir ve onların iyi vakit geçirmesini sağlar.

g) 7. Tema Sağlık ve Spor

Metnin Adı: Anadolu'nun Cirit Oyunları

Metnin Türü: Makale

Metnin Yazarı: Mehmet ÖNDER

Ders Kitabında Yer Aldığı Sayfa: 194

Tema: Millî Kültürümüz

Konu: Ata sporumuz olan ciritin ortaya çıkışı, kuralları, etkileri ve günümüzdeki durumu

Ana düşünce: Ata sporumuz olan cirit, özellikleri yitirilmeden, geliştirilerek yaygınlaştırılmalıdır.

h) 8. Tema Doğa ve Evren

Metnin Adı: Reçete

Metnin Türü: Sohbet

Metnin Yazarı: Mustafa KUTLU

Ders Kitabında Yer Aldığı Sayfa: 228

Tema: Doğa ve Evren

Konu: Doğadaki eşsiz güzellikler ve insanların bunların farkında olmaması

Ana düşünce: Doğadaki eşsiz güzelliklerin farkına varmalı, bu güzelliklerden yararlanmasını bilip Allah'a şükretmeliyiz.

2. Öğretmenlere Ait Bilgiler

Bu araştırmaya görüşleriyle veri sağlayan ve tamamı Erzincan'da görev yapan öğretmenlere ait genel bilgiler şöyledir:

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yılları

Görev Yılı	Frekans	Yüzde
1-5 yıl arası	5	9.62
6-10 yıl arası	12	23.08
11-20 yıl arası	33	63.46
21+ yıl	2	3.84
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %63.46'sı 11-20 yıllık meslek deneyimine sahipken %23.08'i 6-10 yıllık meslek deneyimine sahiptir. 21+ yıl meslek deneyimine sahip sadece iki öğretmen vardır. Veriler bütün olarak incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin genç ve deneyimli bir grup olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu Yerleşim Yerleri

Yerleşim Yeri	Frekans	Yüzde
Köy	3	5.77
Belde	12	23.08
Kent Merkezi	37	71.15
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okullar incelendiğinde kent merkezindeki okullarda göre yapan öğretmenlerin oranı %71.15'tir. Köy ya da beldelerdeki okullarda göre yapan öğretmenlerin oranı da 28.85'tir.

TÜİK verilerine göre⁶⁵ 2017 yılında ülke nüfusunun %92.50'si kent merkezlerinde yaşarken %7.50'si köy ve beldelerde yaşamaktadır. Dolayısıyla Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun kent merkezindeki okullarda görev yapanlardan oluşması ile ülke nüfusunun çoğunluğunun kent merkezlerinde yaşaması arasında paralellik vardır.

⁶⁵ <http://www.tuik.gov.tr/> (25.01.2019)

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenim Durumları

Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzde
Lisans	47	90.38
Yüksek Lisans	5	9.62
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %90.38'i lisans mezunu iken %9.62'si yüksek lisans mezunudur. Araştırmamıza öğrenim durumu doktora olan hiçbir öğretmen katılmamıştır.

C. Verilerin Toplanması ve Analizi

Gerekli yasal izinler alındıktan sonra Erzincan'daki okullara gidilmiş Türkçe öğretmenleriyle yüz yüze görüşülmüştür. İlk görüşmede öğretmenlere araştırmanın konusu ve amacı hakkında bilgiler verilmiştir. Kendilerinin görüşlerine gereksinim duyulduğu belirtilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlere incelenecek metinler ve metinlerle ilgili soruların olduğu görüşme formları verilmiştir. Öğretmenlere bu araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi için verecekleri yanıtların önemi anlatılmıştır. Yanıtların üzerinde düşünülerek verilmesi için gereksinim duydukları kadar süre kendilerine tanınmıştır. İncelemesini bitiren öğretmenlerin haber vermesiyle daha sonra yeniden aynı okullara gidilip görüşme formları toplanmıştır.

Öğretmenlerin görüşleri bir nitel veri analiz modeli olan "Miles-Huberman formülüne"⁶⁶ göre analiz edilmiştir. Bu noktada öğretmenlerden toplanan veriler azaltılmış, veriler kodlara ayrılmış ve böylece öğretmenlerin yanıtları belirli kategoriler altında bir araya getirilmiştir. Bir araya getirilen yanıtlar yeniden ele alınarak kontrolü sağlanmıştır. Daha sonra aynı ve benzer yanıtların frekansları belirlenmiştir.

⁶⁶ Ali Baltacı, "Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.3, S.1, 2017, s. 1-15.

Ayrıca incelenen birinci metnin temasıyla ilgili olarak öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, Miles-Huberman formülüne göre içsel tutarlılığı hesaplamak için MEB personeli bir Türkçe öğretmeni tarafından da sınıflandırılmıştır.

Miles-Huberman formülüne göre içsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması gerekmektedir. Bu tutarlılığı bulmaya yarayan formül şöyledir: $\Delta = C \div (C + \partial) \times 100$

Formülde, Δ : Güvenirlilik katsayısını, C : Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısını, ∂ : Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu/terim sayısını ifade etmektedir.

İncelenen birinci metinden elde edilen verilerin bizim tarafımızdan sınıflandırılmış hâliyle MEB personeli bir Türkçe öğretmeni tarafından sınıflandırılmış hâli arasında 44 konu/terimde görüş birliği sağlanmışken 8 konu/terimde görüş birliği sağlanamamıştır. Dolayısıyla birinci metnin temasının ne olduğuyla ilgili verilerin sınıflandırılmasının içsel tutarlılığı 84.62 olarak bulunduğundan yaptığımız nitel analiz için içsel tutarlılığının olduğunu söylemek olasıdır.

IV. BULGULAR VE YORUMLAR

A. Birinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri

Birinci metnin temasının ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları şöyledir:

Tablo 4: 1. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Doğa ve evren (Doğa/ tabiat ve evren)	30	57.69
Sağlık ve şifa (Sağlıklı yaşam/Şifalı bitkiler/Doğa ve sağlık)	5	9.62
İnanç (Allah sevgisi/ şükür/maneviyat ve doğa)	5	9.62
Diğer yanıtlar (Mutluluk/ Erdemler/ Bahar)	5	9.62
Doğa ve insan (Kâinat ve insan/insan ve doğa)	4	7.69
Doğayla ilgili diğer yanıtlar (Doğadaki değişim/Doğa sevgisi)	3	5.76
Toplam	52	100

Katılımcılarının %57.69'u metnin temasının “doğa ve evren” olduğunu ifade etmiştir. İçinde bir şekilde “doğa” sözcüğü geçen tüm cevapları birlikte değerlendirdiğimizde bu oran 43 katılımcı ile %82.69'a çıkmaktadır. Dolayısıyla bizim de aynı fikirde olduğumuz gibi bu metnin kitapta “doğa ve evren” teması altında yer bulması oldukça isabetlidir.

Bu metnin temasının “sağlık, şifa” olduğunu belirtenlerin oranı, metnin temasının “inanç”la ilgili olduğunu belirtenlerin oranı gibi %9.62'dir.

Tablo 5: 1. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Doğanın bize sunduğu nimetler ve güzellikler (Baharla gelen güzellikler/Doğanın insana sunduğu nimetler/İlkbaharın gelişiyle birlikte doğadaki değişimler ve güzellikler)	12	23.08
Baharın getirdiği huzur, mutluluk ve sevinç (İlkbaharın getirdiği huzur/İnsana huzur ve mutluluk veren doğa olayları)	9	17.31
Doğadaki şifalı bitkiler (Doğadaki bitkiler ve hastalıkları iyileştirmedeki etkileri/ Şifalı bitkiler/Bitkilerin faydaları)	8	15.38
Mevsimsel değişiklikler ve insana etkileri (İlkbaharla doğada meydana gelen doğal değişiklikler ve bunların insan üzerindeki etkisi/Doğanın insan üzerindeki olumlu etkileri)	5	9.62
Doğa (Doğanın insanlar için önemi/Doğa ve insan)	4	7.69
Maddi ve manevi reçeteler	3	5.77
Maneviyat gıdaları	3	5.77
Baharda yapılması gerekenler	3	5.77
İnsanın kendini yenilemesi	3	5.77
Bahar hazırlıkları	2	3.84
Toplam	52	100

Metnin konusuyla ilgili olarak araştırmaya katılan 52 öğretmenden toplamda 10 farklı yanıt alınmıştır. Birbirine yakın, benzer olan yanıtlar bir arada değerlendirildiğinde bile en çok söylenen yanıt %23.08 ile “Doğanın bize sunduğu nimetler ve güzellikler”dir. Metnin konusu için “Baharın getirdiği huzur, mutluluk ve sevinç” diyenlerin oranı %17.31’dir, “Doğadaki şifalı bitkiler” diyenlerin oranı %15.38’dir.

Bu metnin konusuyla ilgili olarak söylenen bazı yanıtlarda benzerlikler olsa da herhangi bir yanıtta yoğunluk olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler bu metnin konusuyla ilgili olarak farklı düşüncelere, birbirleriyle çok uyumlu ya da birbirlerine çok yakın olmayan düşüncelere sahiptir. Bu durum da bu metnin konusunun araştırmaya katılan öğretmenlerden toplanan verilere göre belirgin olmadığı sonucunu doğurmaktadır.

Tablo 6: 1. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Doğanın baharla birlikte canlanmasıyla etrafımızda meydana gelen güzelliklerin farkına varabilmeli ve buna şükretmeliyiz. (Etrafımızdaki güzelliklerin farkına varabilmeli ve buna şükretmeliyiz./ Doğanın bize sunduğu nimetlerden faydalanmalı ve yaradana şükretmeliyiz./Tabiatın tadını çıkarıp şükretmeliyiz.)	19	36.54
Doğa bedenimiz için, ruhumuz için şifadır, insan için faydalıdır. (Doğa şifadır./Doğa ve doğadaki nimetler insana sağlık ve şifa veren ilaçlar gibidir./ Doğadaki her bitkinin insana faydası vardır, bunlardan yararlanalım.)	13	25.00
Doğadaki güzelliklerin farkına varmalıyız, bu güzellikleri doya doya yaşamalıyız. (Doğada var olan güzelliklerin farkına varmalıyız. Doğanın sunduğu nimetlerin değerini bilmeli, tadını çıkarmalıyız./Her mevsim ayrı güzeldir, güzelliklerin farkına varalım, doya doya yaşayalım.)	9	17.31
Bize sunulan doğanın içinde zaman geçirirsek mutluluğu ve gerçek huzuru bulabiliriz. (Bize bahşedilen nimetlerin farkına varmakla mutlu olunur./Günümüz insanı kendine ve doğaya zaman ayırırsa mutluluğu yakalar.)	6	11.54
Doğanın kendini yenilemesi gibi mevsim değişikliklerine hazırlanırsak kendimizi yenileyebiliriz.	2	3.84
Diğer (Kâinat sevgisi/ İnsan doğadan yararlanarak hem maddi hem de manevi olarak kendini beslemelidir.)	2	3.84
Yanıt vermeyen	1	1.93
Toplam	52	100

Bu metnin ana düşüncesi için “Doğanın baharla birlikte canlanmasıyla etrafımızda meydana gelen güzelliklerin farkına varabilmeli ve buna şükretmeliyiz.” diyenlerin oranı %36.54’tür. “Doğa bedenimiz için, ruhumuz için şifadır, insan için faydalıdır.” diyenlerin oranı ise %25’tir. “Doğadaki güzelliklerin farkına varmalıyız, bu güzellikleri doya doya yaşamalıyız.” diyenlerin oranı %17.31’dir.

Bizce bu metnin ana düşüncesi “Doğadaki eşsiz güzelliklerin farkına varmalı, bu güzelliklerden yararlanmasını bilip Allah’a şükretmeliyiz.” olmalıdır. Metnin ana düşüncesinde “güzelliklerin farkına varmak” ve “bunlardan yararlanmak” ve “şükür” ifadeleri öne çıkmalıdır. Verilen yanıtlarda en yüksek oranın içinde “şükür” sözünün geçtiği yanıtlarda olması, en yüksek orana sahip üçüncü yanıtın ise “doğadaki

güzelliklerin farkına varmak ve bu güzellikleri doya doya yaşamak” anlamını barındırması ana düşüncenin ne olduğu ile ilgili önemli bir ipucudur. Zira bu iki yanıt birlikte değerlendirdiğimizde “güzelliklerin farkına varmak, bu güzelliklerden yararlanmak ve bu durum için şükretmek” anlamlarını içeren yanıtların oranı %53.85’e ulaşmaktadır. Burada ifade edilen ana düşünceden çok farklı olarak bu metnin ana düşüncesinin “Doğa bedenimiz için, ruhumuz için şifadır, insan için faydalıdır.” diyenlerin toplam katılımcıların çeyreğini oluşturması da ayrıca dikkat çekicidir.

Bu metindeki ana düşünce yanıtlara göre bir nebze belirgin olsa da katılımcıların çeyreğinin farklı bir görüşte birlik oluşturmaları ve bunlardan farklı başka ana düşüncelere ulaşanların da olması, 5. sınıf öğrencilerinin bu metnin ana düşüncesini belirlemede ne derecede zorlanacakları hakkında bir fikir vermektedir.

Tablo 7: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	6	11.54
Orta derecede zorlanırlar.	33	63.46
Oldukça zorlanırlar.	13	25
Toplam	52	100

Tablo 8: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	7	13.46
Orta derecede zorlanırlar.	38	73.08
Oldukça zorlanırlar.	7	13.46
Toplam	52	100

Öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini belirlerken orta derecede zorlanacağını belirten öğretmenlerin oranı %63.46’yken oldukça zorlanacağını belirten öğretmenlerin oranı %25’tir. Dolayısıyla orta derecede zorlanma ile oldukça zorlanmanın toplamı %88.46’ya ulaşmaktadır. Bu da öğretmenlere göre bu metnin ana düşüncesinin kolay belirlenemeyecek bir metin olduğunu, öğrencilerin bu metnin ana düşüncesini belirlerken zorlanacaklarını göstermektedir.

Öğrencilerin birinci metnin konusunu belirlerken orta derecede zorlanacağını söyleyenlerin oranı %73.08'dir. Öğrencilerin konuyu hiç zorlanmadan ya da oldukça zorlanarak belirleyebileceğini belirtenlerin oranı her iki durumda da ayrı ayrı %13.46'dır. Metnin ana düşüncesinin belirlenmesindeki zorluk ile konusunun belirlenmesindeki zorluktaki oranlara bakıldığında bu metnin konusunun ana düşünceye göre öğrenciler tarafından daha kolay belirlenebileceği sonucuna ulaşmak mümkündür. Buna karşın bu metnin konusunun belirlenmesinde öğrencilerin orta derecede zorlanacağını ifade edenlerin oranının %73.08'i bulması bu metnin konusunun da ana düşünce gibi öğrenciler tarafından kolay belirlenemeyeceğini göstermektedir.

Öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma derecelerinin ayrıntılı incelenmesi:

Tablo 9: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 1. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar

Sıra No.	Bağlantılar	Frekans	Yüzde
1.	Öğrencilerin birinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	30	57.69
2.	Öğrencilerin birinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtenler	7	13.46
3.	Öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacağını, birinci metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	6	11.54
4.	Öğrencilerin birinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	4	7.69
5.	Öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, birinci metnin konusunu belirlemede hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	3	5.77
6.	Öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini belirlemede hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini, birinci metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	2	3.85
	Toplam	52	100

Öğrencilerin birinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirten öğretmenlerin oranı %57.69'dur. Öğrencilerin birinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirten öğretmenlerin oranı ise % 13.46'dır.

Öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacağını, birinci metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirten öğretmenlerin oranı %11.54'tür. Bu oranlar, öğretmenlere göre öğrencilerin birinci metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyemeyeceğini belirtenlerin oranının %82.69 olduğu anlamına gelmektedir. Bu durum da öğretmenlere göre bu metnin 5. sınıf öğrencileri açısından uygun bir metin olmadığı sonucunu doğurmaktadır.

Ortaya çıkan bu durumun nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini “öğrenciden kaynaklı nedenler” ve “metinden kaynaklı nedenler” olmak üzere iki başlık altında bir araya getirdik.

Tablo 10: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması

Yanıtın Türü	Frekans	Yüzde
Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	20	38.46
Metinden Kaynaklı Nedenler	29	55.77
Yanıt Vermeyenler	3	5.77
Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin birinci metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlemedeki zorluk derecelerinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden kaynağı metin olanların oranı %55.77 iken kaynağı öğrenci olan nedenlerin oranı %38.46'dır.

Tablo 11: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olmaması veya dikkatsiz okuma (Okuma alışkanlığı olan bir öğrencinin anlayabileceği bir metin/Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olmaması, uzun metinlerin sıkıcı gelmesi./Okumayı sevmedikleri için yorum güçleri çok fazla gelişmemektedir.)	9	17.32
Öğrencilerin seviyesinin düşük olması (Genel olarak okulun başarı durumunun düşük olması/Seviyeleri düşük olduğu için)	5	9.62
Öğrenci seviyesinin yüksek olması	2	3.84
Öğrencilerin ana düşünce ve konuyu tam olarak kavramamış olmaları	2	3.84
Öğrenciye bağlı diğer gerekçeler (Yazarın hayatını bilmenin gerekli olması/Metin doğadan uzak ve daha çok şehir yaşantısındaki kişilere ilgi çekici gelebilir. Fakat Erzincan gibi küçük ve kırsal yaşamın yoğun olduğu bir yerde çocuğun ilgisini çekmez.)	2	3.84
Toplam	20	38.46

Öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlemede ne derece zorlandıklarıyla ilgili öğrenciden kaynaklı nedenler arasında yer alan “öğrencilerin okuma alışkanlığının olmaması veya dikkatsiz okuma” yanıtının toplam yanıtlar içindeki oranı %17.31’dir. Bu durum da kitap okuma alışkanlığının metinleri anlamadaki etkisinin yok sayılamayacağını göstermektedir. Bu durumu olumlu anlamda öğrencilerin seviyelerine bağlayanların oranı %3.84, olumsuz anlamda öğrencilerin seviyesine bağlayanların oranı %9.62’dir. Öğrencilerin metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlemedeki zorlanma derecelerini olumlu ya da olumsuz anlamda öğrencilerin seviyesine bağlayanların oranı %13.46 olmaktadır. Bu durumda önceki öğrenmelerin, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin de metinleri anlamada etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 12: 5. Sınıf Öğrencilerinin 1. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı

Metinden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Metnin içerdiği mesajın yorumlanarak bulunabilmesine sebep olan yaratılma biçimi (Yazarın doğa güzelliklerini anlatırken olayları çok çeşitlendirmesi öğrencinin konuya odaklanmasını engeller./ Metnin büyük bölümünde doğadan bahsettiği için öğrencilerin de genel de doğa ile ilgili ana fikir çıkarması muhtemeldir./ Metinde asıl anlatılmak istenen metnin sonuç bölümünde yer almaktadır. Diğer bölümlerden ana düşünceyi tahmin etmek mümkün değil.)	12	23.08
Metnin 5. sınıf seviyesine uygun olmayan zorlukta olması (5. sınıf öğrenciler için anlaşılması zor bir metindir, seviyelerine uygun değil./Metnin sonunda soyut kavramlardan bahsedildiği için anlamakta zorlanırlar./ 5. sınıf seviyesine göre kullanılan bazı kelimeler ağır olabilir. Özellikle metnin sonuç bölümü oldukça soyut olduğundan zorlanabilirler.)	10	19.23
Metnin anlatımı ve mesajı açık	4	7.69
Metin türüne bağlı gerekçeler (Öyküleyici metinlerde konu ve ana düşünce tespitini daha kolay yapabiliyorlar. Bu metin öğrencilerimizi biraz zorlayabilir./Düşünce yazılarında ana düşünceyi belirlemede zorlandıkları kanaatindeyim)	2	3.85
Konu itibariyle dersin amacına uygun olmayan bir metin	1	1.92
Toplam	29	55.77

Öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlemede ne derece zorlandıklarıyla ilgili metinden kaynaklı nedenler arasında en çok belirtilen görüş “Metnin içerdiği mesajın yorumlanarak bulunabilmesine sebep olan yaratılma biçimi” görüşünün oranı 23.08’dir. Bu metni 5. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun bulmayanların oranı %19.23’tür. Öğrencilerin zorlanmasının nedenini metnin türüne bağlayanların oranı %3.85 olmasına karşın dikkat çekici bir ayrıntıdır. Öğretmenlerden sadece ikisi öğrencilerin düşünceye dayalı metinlerde ana düşüncenin zor belirlendiğini, olaya dayalı metinlerde ana düşüncenin daha kolay belirlenebildiğini ifade etmişlerdir. Metnin türü, yaratılış biçimi, konusu itibariyle 5. sınıf seviyesine uygun bulmayanların oranı %48.08 iken metnin kolay anlaşılır olduğunu ve mesajının açık olduğunu belirtenlerin oranı da % 7.69’dur. Bu durum da 5. Sınıf Türkçe kitabı için seçilen bu metnin bu sınıfa pek uygun bir yapıda olmadığını göstermektedir.

Sonuç itibariyle öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre birinci metnin temasının kitapta yer verildiği gibi “doğa ve evren” olduğunu, bu metnin konusunun ve ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların sonucunda bu metnin ana düşüncesinin de konusunun da çok belirgin olmadığını söylemiştik. Bu sonuç ile öğrencilerin birinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken ne derece zorlanacakları ile ilgili verilerden elde edilen sonuçlar paralellik göstermektedir. Yani birinci metnin ana düşüncesi ve konusu belirgin olmayan, ne söylemek istediği, mesajı net olmayan bir metin olduğunu söylemek olasıdır. 5. sınıf öğrencilerinin bu metni zorlanmadan anlayabileceklerini söylemek olası değildir. Ortaya çıkan bu durumun en önemli gerekçeleri, araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre büyük oranda metinden kaynaklıdır.

B. İkinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri

İkinci metnin temasının ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları şöyledir:

Tablo 13: 2. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Millî kültür (Türk kültürü/Millî kültür/Millî kültürümüz)	20	38.46
Sağlık ve Spor	5	9.62
Hem millî kültür hem sağlık ve spor	2	3.85
Spor	7	13.46
Cirit oyunları ve önemi (Cirit oyunları/Ata sporumuz cirit oyununun kültürümüzdeki yeri ve önemi)	6	11.54
Geleneklerimiz	4	7.69
Değerlerimiz	4	7.69
Geleneksel Sporlarımız	3	5.77
Hem geleneksel sporlarımız hem sağlık ve spor	1	1.92
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan 52 öğretmeni %38.46’sı ikinci metnin temasının “millî kültür” olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan ikisi de bu metnin temasının millî kültürle birlikte sağlık ve spor olduğunu da belirtmiştir. Böylece bu metnin temasının millî kültür olduğunu söyleyenlerin oranı %42.31’e ulaşmış olmaktadır. %7.69 “geleneklerimiz” %7.69 “Değerlerimiz” yanıtlarını da “millî kültür” yanıtına yakın

yanıtlar olarak düşünüp birlikte değerlendirdiğimizde ikinci metnin temasını “millî kültür ve millî değerler” olarak belirtenlerin oranının %57.69’a ulaştığını görürüz.

İkinci metnin temasının sağlık ve spor olduğunu söyleyenlerin oranı %9.62’dir. Katılımcılardan ikisinin bu metnin temasının millî kültür ile birlikte sağlık ve spor olduğunu belirttiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla bu iki kişiyi de ikinci metnin temasına “sağlık ve spor” diyenlere eklersek oran %13.46’ya ulaşır. Katılımcıların %13.46’sı da bu metnin temasının spor olduğunu belirtmiştir. Bu metnin teması için “spor” ya da “sağlık ve spor” yanıtlarını verenlerin oranı ise %26.92’ye ulaşmış olmaktadır. Bu metnin teması için geleneksel sporlarımız diyen üç katılımcı ile hem geleneksel sporlarımız hem de sağlık ve spor diyen bir katılımcıyı da yanıtlarında “spor” kavramını öne çıkaranlar arasında değerlendirdiğimizde oran %34.61’e ulaşmaktadır.

Bu metnin teması için bir konu ifadesi olan “cirit oyunları ve önemi” yanıtlarını verenlerin oranının % 11.54 olması ve metnin teması için iki farklı yanıt vererek tereddütte kalanların oranının % 5.77 olması ayrıca dikkat çekicidir. Bu durum, her ne kadar katılımcıların çoğunluğunun ikinci metnin temasının “millî kültür ve millî değerlerimiz” olduğunu belirtmesine rağmen, metnin temasında bir nebze belirsizlik yaşanabileceğini göstermektedir.

Verilen yanıtlar bütün olarak incelendiğinde ders kitabında “sağlık ve spor” teması altında verilen bu metnin temasının millî kültür teması altında verilmesinin daha uygun olacağı sonucuna ulaşmak olasıdır.

Tablo 14: 2. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Cirit oyunlarının ortaya çıkışı, tarihi, oynanış biçimi ve özellikleri (Ciritin ortaya çıkışı ve özellikleri/Cirit oyununun geçmişi ve nasıl oynandığı/Ciritin ata sporu olduğu ve nasıl oynandığı anlatılıyor./ Anadolu'da cirit oyunları, tarihi, kaynağı, oynanışı	26	50
Cirit hakkında genel bilgiler (Ciritin tanıtımı/Ciritle ilgili genel bilgi/Cirit oyunu hakkında verilen bilgiler)	19	36.54
Anadolu'da kültürümüzde cirit oyunlarının önemi (Anadolu'da cirit oyunlarının nasıl oynandığı ve önemi/Geleneksel oyunumuz olan cirit ve önemi/Cirit oyununun kültürümüzdeki yeri ve önemi)	6	11.54
Geleneksel Türk sporları	1	1.92
Toplam	52	100

Metnin konusuyla ilgili olarak araştırma katılan öğretmenlerin verdikleri yanıtlar çok çeşitli yanıtlar değildir. Birbirine oldukça yakın yanıtlar verilmiştir. Bu durumda bu metnin konusunun gayet belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların yarısı metnin konusunun “cirit oyunlarının ortaya çıkışı, tarihi, oynanış biçimi ve özellikleri” olduğunda hemfikirdirler. Katılımcıların %36.54’ü ise bu durumu “Cirit hakkında genel bilgiler” şeklinde ifade etmiştir. Aslında bu iki yanıt da aynı durumun farklı şekilde ifade edilmesinden başka bir şey değildir. Dolayısıyla bu durumda ikinci metnin konusunun “cirit hakkında genel bilgiler, yani ciritin tarihi, oynanış biçimi, özellikleri” olduğunu söyleyenlerin oranının % 86.54 olduğunu ortaya koymaktadır.

Metnin konusunun ne olduğu ile ilgili yanıtlarda “ciritin kültürümüzdeki önemi” yanıtını öne çıkaranların oranı ise %11.54’tür. Bu yanıt çoğunluğun yanıtından farklı olmakla birlikte çoğunluğun yanıtına çok da uzak değildir.

Tablo 15: 2. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Kültürümüzün bir ögesi olan cirit oyununun özelliği yitirilmeden yenilenip düzenlenmesi, gelecek nesillere aktarılması ve yaşatılması gerekir. (Ata sporu cirit yeni nesil tarafından öğrenilmeli ve yaşatılmalıdır./Millî kültürümüz olan cirit oyunu özelliklerini yitirmeden yaşatılmalıdır/Cirit oyunları özelliğini yitirmeden yeni bir düzenleme ve özendirme ile yaşatılması gerekmekte ve unutulmaktan kurtarılmalıdır.)	29	55.77
Cirit kültürümüzü yansıtan, bize özgü bir spordur. (Cirit oyunları geleneksel oyunlarımızdan biridir, ata sporudur./ Cirit oyunu tarihi kökleri olan ve Türk kültürünün önemli bir oyunudur.)	7	13.46
Geleneksel ata sporlarımıza sahip çıkmalı onların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamalıyız.	6	11.54
Diğer yanıtlar (Ciritin tarihteki yeri ve sevgisi/ Cirit gibi sportif etkinlikler insanların olumsuz duygularını, enerjilerini kan dökmeden ortaya koymalarına izin verir ve böylece barışçıl bir yol izlenir.)	4	7.69
Ciritin kültürümüzdeki yeri ve önemi	3	5.77
Kültürümüzü yaşatmalıyız. (Kültürümüzü yaşatmalıyız. / Geleneklerimizi koruyup yaşatmalıyız.)	3	5.77
Toplam	52	100

Katılımcıların % 55.77'si ikinci metnin ana düşüncesinin “Kültürümüzün bir ögesi olan cirit oyununun özelliği yitirilmeden yenilenip düzenlenmesi, gelecek nesillere aktarılması ve yaşatılması gerekir.” olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %11.54'ü bu yanıtı biraz daha genelleştirerek tüm geleneksel sporlarımızı yanıtlarının içine alarak ikinci metnin temasının “Geleneksel ata sporlarımıza sahip çıkmalı onların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamalıyız.” olduğunu söylemişlerdir. Dolayısıyla birbirine yakın bu iki yanıtın toplam oranı %67.31'dir. Yanıtını daha da genelleştirerek ikinci metnin temasının “Kültürümüzü yaşatmalıyız.” Olduğunu belirtenlerin oranı da %5.77'dir. Özelde geleneksel sporlarımızı ve ciriti bir şekilde yaşatmamız gerektiğini ifade edenler ile kültürümüzü yaşatmamız gerektiğini ifade edenlerin oranı %73.08'e ulaşmaktadır. Her ne kadar bu üç yanıt birbirine yakın anlamları belirtse de bu metnin teması katılımcıların çoğunun da ifade ettiği gibi “Ata sporumuz olan cirit, özellikleri

yitirilmeden, geliştirilerek yaygınlaştırılmalıdır.” anlamına gelen cümlelerle belirtilmelidir.

Katılımcıların %13.46’sının metnin ana düşüncesini aslında metnin bir yardımcı düşüncesi olan “Cirit kültürümüzü yansıtan, bize özgü bir spordur.” anlamına gelen ifadelerle belirtmeleri ve metnin ana düşüncesine yakın olmayan aslında birer konu ifadesi olacak şekillerde belirtenlerin oranının ise %13.46 olması dikkat çekicidir.

Tüm yanıtlar birlikte değerlendirildiğinde ikinci metnin ana düşüncesinin belirgin olduğu sonucuna ulaşmak olasıdır.

Tablo 16: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	30	57.69
Orta derecede zorlanırlar.	19	36.54
Oldukça zorlanırlar.	3	5.77
Toplam	52	100

Tablo 17: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	32	61.54
Orta derecede zorlanırlar.	19	36.54
Oldukça zorlanırlar.	1	1.92
Toplam	52	100

Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %57.69’u “Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.” demişlerdir, %36.54’ü de “ Orta derecede zorlanırlar.” demişlerdir. Bu durumda ikinci metnin ana düşüncesini belirlerken öğrencilerin çok zorlanmayacaklarını, rahatça bu metnin ana düşüncesini bulabileceklerini göstermektedir.

Öğrencilerin ikinci metnin konusunu belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %61.54’ü “Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.” demişlerdir, %36.54’ü de “ Orta derecede zorlanırlar.” demişlerdir. Bu durumda

ikinci metnin konusunu belirlerken öğrencilerin çok zorlanmayacaklarını, rahatça bu metnin konusunu bulabileceklerini göstermektedir.

Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma derecelerinin ayrıntılı incelenmesi:

Tablo 18: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 2. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar

Sıra No.	Bağlantılar	Frekans	Yüzde
1.	Öğrencilerin ikinci metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	27	51.92
2.	Öğrencilerin ikinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	14	26.92
3.	Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, ikinci metnin konusunu hiç zorlanmadan belirleyeceğini belirtenler	5	9.62
4.	Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini hiç zorlanmadan belirleyeceğini, konusunu belirlerken orta derecede zorlanacağını belirtenler	3	5.77
5.	Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacağını, ikinci metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	2	3.85
6.	Öğrencilerin ikinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtenler	1	1.92
	Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin %51.92'si ikinci metnin hem ana düşüncesini hem de konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyebilirler. Öğrencilerin ikinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirten öğretmenlerin oranı %26.92'dir. Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, birinci metnin konusunu hiç zorlanmadan belirleyeceğini belirten öğretmenlerin oranı ise %9.62'dir. Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini hiç zorlanmadan belirleyeceğini, konusunu belirlerken orta derecede zorlanacağını belirten öğretmenlerin oranı da 5.77'dir. Katılımcı öğretmenler için de öğrencilerinin ikinci metnin konusunu ya da ana düşüncesini belirlemede her ikisi için ya da herhangi biri için oldukça

zorlanacaklarını belirtenlerin oranı %5.77'dir. Yani öğretmenlere göre ikinci metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlerken öğrencilerinin oldukça zorlanmayacağını belirtenlerin oranı %94.23'e ulaşmaktadır. Bu durum da bu metnin konusunun ve ana düşüncesinin belirgin olduğunu, öğrencilerin bu metni anlamakta çok zorlanmayacaklarını göstermektedir.

Ortaya çıkan bu durumun nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini “öğrenciden kaynaklı nedenler” ve “metinden kaynaklı nedenler” olmak üzere iki başlık altında bir araya getirdik.

Tablo 19: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması

Yanıtın Türü	Frekans	Yüzde
Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	12	23.07
Metinden Kaynaklı Nedenler	38	73.08
Yanıt Vermeyenler	2	3.85
Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin ikinci metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlemedeki zorluk derecelerinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden kaynağı metin olanların oranı %73.08 iken kaynağı öğrenci olan nedenlerin oranı %23.07'dir.

Tablo 20: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Metnin konusunun öğrencinin dikkatini çekmesi	4	7.69
Öğrencilerin seviyesinin düşük olması	3	5.77
Kitap okuma alışkanlığının olmaması	3	5.77
Öğrencilerdeki kitap okuma alışkanlığı	2	3.84
Toplam	11	23.07

Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlemede ne derece zorlandıklarıyla ilgili öğrenciden kaynaklı nedenler arasında yer alan “öğrencilerin okuma alışkanlığının olmaması” yanıtının toplam yanıtlar içindeki oranı %5.77'dir, “öğrencilerdeki kitap okuma alışkanlığı” yanıtının oranı ise %3.84'tür. Bu durum da

kitap okuma alışkanlığının olmasının ya da olmamasının anlamaya etkisi olduğunu ifade edenlerin oranının %9.61 olduğu anlamına gelir.

Tablo 21: 5. Sınıf Öğrencilerinin 2. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı

Metinden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Metin açık ve anlaşılırdır, içerdiği mesajı net bir şekilde ortaya koymuştur. (Metin açık, anlaşılır bir dille yazılmıştır./Metinde ana fikir gayet belirgin verilmiş./Metin gayet açık ve anlaşılır. Konusu ve ana fikri kolayca tespit edilebilir./ Anlatım akıcı, açık, konu anlaşılır.)	21	40.38
Öğrencilerin seviyelerine uygun olması	6	11.54
Metnin konusuyla ilgili olumsuz gerekçeler (Öğrencilerin millî kültürel değerler ve unsurlar hakkında az çok bilgi sahibi olması/Unutulmaya yüz tutmuş bir spor olan cirit hakkında bilgi sahibi olmamaları / Özellikle cirit kavramını ilk defa duymuş bir öğrenci konuyu algılamada problem yaşayabilir. Ya da bulunduğu yöreye yabancı bir oyun ilgisini çekmeyebilir.)	4	7.69
5. sınıf seviyesine uygun olmaması	3	5.77
Konunun açık olması ana fikrin açık olmaması	2	3.85
Metnin türüne bağlı gerekçeler (Bilgilendirici metinler öğrencilerin dikkatini çok fazla çekmiyor. Bu metin öğrencilerin dikkatini canlı tutacak türden bir metin değildir./ Bilgilendirici metinlerin konu ve ana fikri daha rahat tespit ediliyor.)	2	3.85
Toplam	38	73.08

Öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlemede ne derece zorlandıklarıyla ilgili metinden kaynaklı nedenler arasında yer alan “Metin açık ve anlaşılırdır, içerdiği mesajı net bir şekilde ortaya koymuştur.” yanıtının toplam yanıtlar içindeki oranı %40.38’dir. Metni öğrencilerin seviyesine uygun bulanların oranı %11.54’tür. Yani katılımcıların %51.92’si ikinci metnin açık, anlaşılır, ana düşüncesi belirgin ve 5. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun bir metin olarak değerlendirmiştir.

52 öğretmenden sadece biri öğrencilerin ikinci metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlerken ne derece zorlanacaklarıyla ilgili olarak metnin türünü olumsuz bir gerekçe olarak ifade etmiştir. Aynı şekilde sadece bir öğretmen de aynı durum için metnin türünü olumlu bir gerekçe olarak ifade etmiştir. Bu görüşlere sahip öğretmenlerin sadece birer kişi olmasına karşın aynı metnin anlaşılması

noktasında ortaya konulan aynı gerekçenin karşıt durumlar için ifade edilmesi dikkat çekicidir.

Sonuç itibariyle verilen yanıtlar bütün olarak incelendiğinde ders kitabında “sağlık ve spor” teması altında verilen ikinci metnin temasının “millî kültür” teması altında verilmesinin daha uygun olacağını, ikinci metnin konusunun ve ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların sonucunda bu metnin ana düşüncesinin de konusunun da belirgin olduğunu söylemiştik. Bu sonuç ile öğrencilerin ikinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken ne derece zorlanacakları ile ilgili verilerden elde edilen sonuçlar paralellik göstermektedir. Yani ikinci metin ana düşüncesi ve konusu belirgin olan, ne söylemek istediği açık olan, 5. sınıf öğrencilerinin çok zorlanmadan anlayabilecekleri bir metindir. Öğretmenlere göre ortaya çıkan bu durumun en önemli gerekçeleri büyük oranda metinden kaynaklıdır.

C. Üçüncü Metne Dair Öğretmen Görüşleri

Üçüncü metnin temasının ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları şöyledir:

Tablo 22: 3. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Okuma kültürü	31	59.62
Kitap ve serüveni (Kitabın serüveni/ Kitabın önemi/ Kitapların kaynağı/ Kitap)	8	15.38
Sevgi, kitap sevgisi	6	11.54
Diğer (Kâğıt Üretimi, Üretim/ Erdemler/ Ağaç)	5	9.62
Bir kısmı okuma kültürü bir kısmı doğa ve evren	1	1.92
Hem okuma kültürü hem kitap	1	1.92
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %59.62’si üçüncü metnin temasının okuma kültürü olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin %15.38’si ise üçüncü metnin temasına “kitap, kitabın serüveni” gibi yanıtlar vermiştir. Bir öğretmen ise bu metnin teması için hem okuma kültürü hem kitap yanıtını vermiştir. Yanıtlarında bir şekilde okuma kültürü ifadesi geçenlerin oranı %63.46’dır. Öğretmenlerin çoğunluğuna göre ders

kitabında yer aldığı gibi bu metnin teması okuma kültürüdür. Ancak metnin oluşturulma biçimi, kısalığı ve basitliği muhtemelen “okuma kültürü” yanıtını vermeyenlerin başka yanıtlar vermesine sebep olmuştur. İki katılımcının da bu metin için iki farklı temadan bahsetmesi dikkate değerdir.

Tablo 23: 3. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Kitabın oluşum süreci (Kitabın kitap oluncaya kadar yaşadığı süreç, serüven/ Kitabın meydana gelme süreci ve çocuklara faydaları anlatılıyor/ Bir kitabın hangi aşamalardan geçerek oluştuğu)	28	53.85
Ağacın kitap olma serüveni (Ağacın kitaba dönüşme hikâyesi/ Ağacın kâğıda ve kitaba dönüşmesi/Kavak ağacının kitaba dönüşme serüveni anlatılıyor.)	17	32.70
Kitap (Kitap sevgisi/ Doğanın eşsiz süsü olan ağaçların armağanı kitaplar / Kitap)	7	13.45
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %53.85’ine göre üçüncü metnin konusu “kitabın oluşum süreci” olduğunu söylemiştir. Bu metnin konusu için “ağacın kitap olma serüveni” diyenlerin oranı ise %32.70’tir. Aslında aynı anlamın farklı birer ifadesi olan bu yanıtların toplam oranı %86.55’ye erişmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin üçüncü metnin konusu hakkındaki görüşlerine göre bu metnin konusunun oldukça belirgin olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 24: 3. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Kitap sevgisi	17	32.70
Ağaç kitap olma serüveninde birçok aşamadan geçer. (Ağaçların hepsi zorluklardan geçerek kâğıt oluyor./ Ağaç, kitap olana kadar birçok aşamadan geçer. /Kitap elimize ulaşınca kadar pek çok aşamadan geçer./ Bir ağacın kitap olma serüveni)	9	17.31
Ağaç kitap olunca mutlu olur ve insanlara güzel duygular kazandırır. (Kitap insanlara çok güzel duygular kazandırır./ Ağacın kitaba dönüşmesindeki heyecan ve mutluluk/ Doğadaki bazı öğeler bize farklı şekillerde hizmet eder. Önce ağaç olarak hizmet eder sonra kâğıt olarak mutluluğumuza mutluluk katar.)	6	11.53
Kitap hayatımızı sıkıcı olmaktan kurtarır, güzel vakit geçirmemizi sağlar. (tap okuyarak sıkıcı zamanlarımızdan kurtulup hayal gücümüzü geliştirebiliriz./Uzun bir serüvenin sonunda elimize ulaşan kitabı okumak çok zevklidir.)	6	11.53
Kitaplar değeri bilinmesi gereken, yararlı araçlardır. (Zorlu bir süreçten geçerek oluşan kitaplar, insanların hizmetine sunulmuş faydalı araçlardır. /Kitaplar her zaman faydalıdır.)	4	7.69
Ağaç kitap olunca değerine değer katmıştır.	3	5.77
Kitaplar insanın en iyi dostudur.	3	5.77
Kitaplar insana çok şey katar.	2	3.85
Diğer (Ana duygu belli değil./ Kitap insan için vazgeçilmezdir.)	2	3.85
Toplam	52	100

Üçüncü metnin ana düşüncesi/ana duygusu nedir, sorumuza Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 32.70'i kitap sevgisi yanıtını vermiştir. Oysa bu metnin temasının ne olduğuyla ilgili soruya katılımcıların yalnızca %11.54'ü kitap sevgisi yanıtını vermiştir. Ana düşünce/ana duygu kavramlarının tema kavramıyla doğrudan ilgili olduğu dikkate alındığında üçüncü metnin ana düşüncesi/ana duygusunun ne olduğuyla ilgili yanıtlarla üçüncü metnin temasının ne olduğuyla ilgili yanıtlar arasında bir uyum olmaması düşündürücüdür. Bu durumun en önemli gerekçesi öğretmenlerin soruları yanıtlarken bu metnin ders kitabında yer verildiği temadan haberdar olmaları olabilir.

Katılımcıların %17.31'i bu metnin ana düşüncesi için "Ağaç kitap olma serüveninde birçok aşamadan geçer." yanıtını vermişken %11.53'ü "Ağaç kitap olunca mutlu olur ve insanlara güzel duygular kazandırır." yanıtını vermiştir. Yine

katılımcıların %11.53'ü “Kitap hayatımızı sıkıcı olmaktan kurtarır, güzel vakit geçirmemizi sağlar.” demiştir.

Her ne kadar üçüncü metnin ana düşüncesi için en çok yanıtın oranı %32.70'i olsa da yanıtların çeşitliliği ve birbirine yakın olmaması ile birbirinden farklı diğer en yüksek dört yanıtın toplam yanıtlar içindeki oranının da yüksek olması bu metnin ana düşüncesinin/ana duygusunun belirgin olmadığı anlamına gelmektedir.

Bizce bu metnin ana düşüncesi “Belli aşamalardan geçerek oluşan kitaplar onu okuyanları yüceltir ve onların iyi vakit geçirmesini sağlar.” olmalıdır. Yani %17.31'lik yanıt olan “Ağaç kitap olma serüveninde birçok aşamadan geçer.” Yanıtı, %11.53'lük yanıt olan “Ağaç kitap olunca mutlu olur ve insanlara güzel duygular kazandırır.” yanıtı ve %11.53'lük yanıt olan “Kitap hayatımızı sıkıcı olmaktan kurtarır, güzel vakit geçirmemizi sağlar.” yanıtının birleşimi bu metnin ana düşüncesidir. Diğer yanıtlar ve bu yanıtlar ayrı ayrı metnin yardımcı düşünceleri olabilir. Öğretmenler arasındaki bu farklı düşünceler de bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olmadığına bir başka kanıtı olabilir.

Tablo 25: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	26	50
Orta derecede zorlanırlar.	18	34.62
Oldukça zorlanırlar.	8	15.38
Toplam	52	100

Tablo 26: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	32	61.54
Orta derecede zorlanırlar.	14	26.92
Oldukça zorlanırlar.	6	11.54
Toplam	52	100

Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %50'si “Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.” demişlerdir, %34.62'si de “Orta derecede zorlanırlar.” demişlerdir. Bu

durum da üçüncü metnin ana düşüncesini belirlerken öğrencilerin çok zorlanmayacaklarını, rahatça bu metnin ana düşüncesini bulabileceklerini göstermektedir.

Öğrencilerin üçüncü metnin konusunu belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %61.54'ü “Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.” demişlerdir, %26.92'si de “Orta derecede zorlanırlar.” demişlerdir. Bu durum da üçüncü metnin konusunu belirlerken öğrencilerin çok zorlanmayacaklarını, rahatça bu metnin konusunu bulabileceklerini göstermektedir.

Bununla birlikte öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini/ana duygusunu belirlemede zorlanma dereceleriyle üçüncü metnin konusunu belirlemede zorlanma dereceleri karşılaştırıldığında öğrencilerin bu metnin konusunu belirlerken ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemeye göre daha az zorlanacakları söylemek olasıdır. Bu durum da öğretmenlerin görüşlerine göre üçüncü metnin konusunun belirgin olmasıyla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma derecelerinin ayrıntılı incelenmesi:

Tablo 27: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 3. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar

Sıra No.	Bağlantılar	Frekans	Yüzde
1.	Öğrencilerin üçüncü metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	25	48.08
2.	Öğrencilerin üçüncü metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	11	21.15
3.	Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, üçüncü metnin konusunu hiç zorlanmadan belirleyeceğini belirtenler	6	11.54
4.	Öğrencilerin üçüncü metnin hem ana düşüncesini hem konusunu belirlerken oldukça zorlanacağını belirtenler	5	9.62
5.	Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacağını, üçüncü metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	2	3.85
6.	Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini belirlemede hiç zorlanmayacağını, üçüncü metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	1	1.92
7.	Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, üçüncü metnin konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtenler	1	1.92
8.	Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacağını, üçüncü metnin konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	1	1.92
	Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerden öğrencilerin üçüncü metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenlerin oranı %48.08'dir. Öğrencilerin üçüncü metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenlerin oranı ise %21.15'tir. Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, üçüncü metnin konusunu hiç zorlanmadan belirleyeceğini belirtenlerin oranı ise % 11.54'tür. Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini belirlemede hiç zorlanmayacağını, üçüncü metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirten ise yalnızca bir kişidir. Yani katılımcı öğretmenlere göre üçüncü metnin hem ana duygusunu/ana düşüncesini hem de konusunu belirlemede öğrencilerin oldukça zorlanmayacaklarını belirtenlerin oranı %82.69'dur.

Ortaya çıkan bu durumun nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini “öğrenciden kaynaklı nedenler” ve “metinden kaynaklı nedenler” olmak üzere iki başlık altında bir araya getirdik.

Tablo 28: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması

Yanıtın Türü	Frekans	Yüzde
Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	10	19.23
Metinden Kaynaklı Nedenler	40	76.92
Yanıt Vermeyenler	2	3.85
Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin üçüncü metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlemedeki zorluk derecelerinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden kaynağı metin olanların oranı %71.15 iken kaynağı öğrenci olan nedenlerin oranı % 25.00’dir.

Tablo 29: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Öğrenciden kaynaklı diğer gerekçeler (Öğrenciler konuyu daha kolay buluyorlar./Dikkatli okumadan hızlı geçmesi/Öğrencilerin bu metne benzer içerikli olanları daha önce işlemiş olması)	5	9.62
Öğrenciler konu ve ana fikri bulmakta ve ifade etmekte zorlanmaları (Öğrenciler konu, tema, ana düşüncüyü bulmakta ve ifade etmekte zorlanırlar./Burada öğrenci ana fikir belirlemede sıkıntılar yaşıyor./ Konu ile ana duygu karışabilir, çok okuyan öğrenci ayırt edebilir.)	3	5.76
Okuma alışkanlığının olması	2	3.85
Toplam	1	19.23

Tablo 30: 5. Sınıf Öğrencilerinin 3. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı

Metinden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Metnin kısa, açık, anlaşılır, mesajın belirgin olması (Metin günlük yaşamda kullanılan basit sözcüklerden oluşmuştur, açık ve anlaşılırdır./ Gayet açık ve anlaşılır bir metin/Şiir oldukça kısa ve basit, yalın bir anlatım tercih edilmiş.)	16	30.77
Metnin türüyle ilgili olumsuz gerekçeler (Şiir türünde ana fikir, ana duygu çıkarmak diğer türlere göre daha zor geliyor çocuklara/ Şiir olduğu için farklı yorumlara açık olabilir.)	9	17.31
Öğrencilerin seviyelerine uygun bir metin olması (Seviyelerine uygun metin olduğu için/Şiir 5. sınıf seviyesine uygundur. /Öğrencilerim bu şiirde hiç zorlanmazlar hatta seviyelerine göre de basit buluyorum.)	5	9.61
Metnin ana düşüncesinin açık olmaması (Bu şiirin konusu ve ana düşüncesi açık değildir./ Şiirin teması ve ana duygusu şiirde neredeyse hiç belirtilmemiştir. Verilmek istenen mesajla şiir birbirinden alakasız./ Zorlama ile tema, konu ve ana duygu bulunur. Çünkü metnin anlattığı hiçbir şey yok. "Ekmek buğdaydan yapılır." cümlesinde ne kadar duygu varsa bu şiir de ondan hallice...)	5	9.61
Metnin türüyle ilgili olumlu gerekçeler	3	5.77
Metinden kaynaklı diğer olumsuz gerekçeler (Metinde baştan sona kadar somut kavramlar üzerinde duruluyor. En son birkaç cümlede soyut içeriğe dönüşüyor. Geçişte sıkıntı çekebilirler./ Şiir zevkinin yeni oluşmaya başladığı bir yaş grubuna şiir zevkinden yoksun bir şiir verildiği için)	2	3.85
Toplam	40	76.92

Öğrencilerin üçüncü metnin konusunu ve ana duygu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma gerekçelerinin nedenleri incelendiğinde metinden kaynaklı nedenlerin oldukça fazla olduğunu söylemek olasıdır. Öğretmenlerden metne bağlı gerekçeler arasında “Metnin kısa, açık, anlaşılır, mesajın belirgin olması” diyenlerin oranı toplam yanıtlar içinde % 30.77’dir. Ortaya çıkan durumu olumlu anlamda metnin türüne bağlayanların oranı %5.77’yken olumsuz anlamda metnin türüne bağlayanların oranı %17.31’dir. Yani metnin anlaşılmasını olumlu ya da olumsuz anlamda metnin türüne bağlayanların oranı % 23.08’dir. Bu da neredeyse katılımcıların çeyreği demek oluyor. Bu durum da metin türlerinin metnin

anlaşılmasına olan etkisini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Metni öğrencilerin seviyesine uygun bulanların oranı %9.61'dir. Metnin mesajının belirgin olmadığını belirtenlerin oranı da %9.61'dir.

Sonuç itibariyle öğretmenlerin çoğunluğuna göre ders kitabında yer aldığı gibi üçüncü metnin temasının “okuma kültürü” olduğunu, bu metnin konusunun ve ana düşüncesinin ne olduğuyula ilgili sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların sonucunda bu metnin konusunun belirgin olduğunu, ana düşüncesinin/ana duygusunun belirgin olmadığını söylemiştik. Bu belirsizliğe karşın öğretmenler öğrencilerinin metnin ana duygusunu/ana düşüncesini ve konusunu belirlerken oldukça zorlanmayacaklarını düşünmektedir. Yine öğretmenlere göre öğrencileri için bu metnin konusunu belirlemek ana düşüncesini/duygusunu belirlemeye göre daha kolaydır. Bu durum ile metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin konusuna nazaran öğretmenlere göre belirgin olmaması arasında bir paralellik vardır. Sonuç itibariyle üçüncü metin; konusu belirgin olan, ana duygusunu/ana düşüncesi belirgin olmayan ama 5. sınıf öğrencilerinin çok zorlanmadan anlayabilecekleri, basit bir metindir. Kimi öğretmenlerin metnin niteliğiyle ilgili olumsuz eleştirileri de dikkate alınmalıdır. Kimi öğretmenlere göre metin şiirsellikten uzak, edebî ve nitelikli olmayan bir metindir. Öğretmenlere göre ortaya çıkan bu durumun en önemli gerekçeleri büyük oranda metinden kaynaklıdır.

D. Dördüncü Metne Dair Öğretmen Görüşleri

Dördüncü metnin temasının ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları şöyledir:

Tablo 31: 4. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Vatan sevgisi	16	30.77
Millî kültür	11	21.15
Erdemler	5	9.62
Vatan	5	9.62
Vatan özlemi	4	7.69
Özgürlük	3	5.77
Diğer	3	5.77
Umut	2	3.85
Hem millî kültür hem duygular	1	1.92
Hem erdemler hem duygular	1	1.92
Hem millî kültür hem vatan sevgisi	1	1.92
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %30.77'si dördüncü metnin temasının “vatan sevgisi” olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden biri ise bu metnin temasının “millî kültür” ile birlikte “vatan sevgisi” olduğunu söylemiştir. Katılımcıların %9.62'si bu metnin temasının “vatan” olduğunu söylemişken %7.69'u da bu metnin temasının “vatan özlemi” olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla bu metnin temasının ne olduğuyla ilgili sorumuza verilen yanıtlar içinde bir şekilde “vatan” sözü geçenlerin toplam yanıtlar içindeki oranı %50.00'ye ulaşmaktadır. Metinde her ne kadar vatanseverlik, vatan sevgisi teması ön planda olsa da “özlem” duygusunun “sevgi” duygusuyla olan yakın ilişkisi dikkate alındığında, her ne kadar katılımcılar bu metnin temasını farklı şekilde ifade etmiş olsa bile, metnin temasının katılımcıların yarısı için belirgin olduğunu söylemek olasıdır.

Katılımcıların %21.15'nin bu metnin temasının “millî kültür” olduğunu ifade etmesi dikkat çekicidir. Katılımcılar içinde bu metnin teması için millî kültür olduğunu söyleyenlerin bu oranda çıkmış olmasının nedeni 5. Sınıf ders kitabında bu metnin “millî kültür” teması adı altında verilmiş olması olabilir.

Bu metnin temasının erdemler olduğunu söyleyen %9.62'nin, özgürlük diyen %5.77'nin, umut diyen %3.85'in, hem millî kültür hem duygular diyen bir kişinin, hem erdemler hem duygular diyen bir kişinin bu metnin 6. sınıf ders kitabında⁶⁷ verildiği temadan ve işleniş biçiminden etkilendiğini söylemek olasıdır. Zira bu metin aynı anda şu anda 6. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabında “erdemler” teması altında verilmiştir.

Ömer Seyfettin'in yazdığı, kısaltılarak ders kitabına alınmış Forsa adlı bu metnin kısaltılma biçimi metindeki temayı doğrudan etkilemektedir. Eğer metin Kara Memiş'in Türk donanması tarafından kurtarılışıyla birlikte sona erseydi hiç şüphesiz bu metin için erdemler, umut, sabır, özgürlük gibi ana temalardan söz etmek olası olacaktı. Ancak öykünün kurgulanış biçimine göre Kara Memiş'in kurtulduktan sonra bile ilerlemiş yaşına rağmen vatan uğruna savaşmayı tercih etmesi bu metnin ana temasının ancak “vatanseverlik, vatan sevgisi” olabileceğini göstermektedir.

Bu metnin teması için verilen yanıtlar arasında yer alan “erdemler, özgürlük, umut” vb. yanıtlar bu metinde öne çıkan alt temalar olabilir. Ancak metindeki bu alt temalar metindeki ana temayla aynı derecede ön plana çıkarıldığı için bu metnin teması konusunda katılımcılar arasında birçok farklı görüşün ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Bu metnin temasının ne olduğuyla ilgili öğretmenlerin görüşlerinden ulaşılabilecek bir sonuç da şudur: Basılan ders kitaplarındaki metinlerin içinde verildiği tema adları öğretmenlerin görüşlerini etkilemektedir. Bu sebeple metinler doğru temaların altında ders kitaplarında yer almadığı zaman öğretmenler metnin teması konusunda ders kitabındaki yanlış kabul edip bu şekilde derslerini tasarlayacaklardır. Bu da öğrencilerde bu konuda kafa karışıklığı oluşmasına, meselenin tam olarak anlaşılmasına sebep olabilir.

⁶⁷ Yasemin Şekerci, *6. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabı*, Eksen Yayıncılık, Ankara 2018, s. 11.

Sonuç itibariyle hem 5. sınıf hem 6. sınıf ders kitaplarında metnin içinde verildiği tema adından ve metnin yaratılış biçiminde alt temaların ana tema kadar ön plana alınmasından kaynaklı olarak bu metnin temasının öğrenciler için çok belirgin olmayacağını söylemek olasıdır. Ancak bu durumu bir avantaja da çevirebiliriz. Bu metin; tema, alt tema ayrımının kavratılması noktasında eğitimcilere yardımcı iyi bir örnek olabilir. Yeter ki öğretmenler bu metni işlemeden önce bu ayrımı vurgulayacak bir ders tasarlasınlar.

Öğretmenlerin verdiği yanıtlar bütün olarak değerlendirildiğinde dördüncü metnin “millî kültür” teması altında verilmesinin uygun olmayacağını, bunun yerine “vatanseverlik” teması altında verilmesinin daha uygun olacağını söylemek olasıdır.

Tablo 32: 4. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Esir düşen Kara Memiş'in yıllar sonra esaretten kurtarılması (Esir düştüğü için vatan özlemi ile yaşayan bir kaptanın kırk yıl sonra esaretten kurtulması/ Esir düşen ünlü kaptan Kara Memiş'in kırk yıl sonra bulunması/ Kırk yıl esir düşen Kaptan Kara Memiş'in kurtuluşunu anlatıyor.)	24	46.15
Esir olmuş bir Türk kaptanın başından geçenler (Esaret altında yaşayan bir Türk'ün başından geçen maceralar/Bir Türk kaptanın esir hayatı/ Kara Memiş adlı bir Türk kaptanın esir düştükten sonra başından geçen olaylar)	9	17.31
Vatan sevgisi ve özlemi (Vatan sevgisi/Vatan sevgisi veya hasreti /Vatanına hasret bir adamın sonunda ailesine kavuşması ve vatan hasreti)	9	17.31
Esir düşen bir babanın yıllar sonra oğluyla ve Türk donanmasıyla karşılaşması (Yıllar sonra birbirini bulan baba oğulun karşılaşması/Uzun yıllar esaret altında yaşayan bir kişinin oğluna ve bayrağına kavuşması/Esir düşen bir kaptanın oğluyla kavuşması)	8	15.38
Yanıtsız	2	3.85
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %46.15'i dördüncü metnin konusunun “Esir düşen Kara Memiş'in yıllar sonra esaretten kurtarılması” olduğunu söyleyerek “esaretten kurtuluş”u ön plana almış, yanıtında sonuca odaklanmıştır. Katılımcıların %17.31'i de “Vatan sevgisi ve özlemi” yanıtını vererek metindeki ana duyguya odaklanmıştır. Katılımcıların %17.31'i bu metnin konusu için “esir olan bir kaptanın başından geçenler” yanıtını vererek çoğunluğa göre olayın sonucunu değil genelini

ön plana almıştır. Yine katılımcıların %15.38'i dördüncü metnin konusu için “Esir düşen bir babanın yıllar sonra oğluya ve Türk donanmasıyla karşılaşması” diyerek %46.15’lik çoğunluğa yakın bir yanıt vermiştir. Olayın sonucuna odaklanan ya da olayın genelini ön plana alan birbirine yakın kabul edilebilecek yanıtların toplam yanıtlar içindeki oranı %78.84’ü bulmaktadır. Bu durum da bu metnin konusunun belirgin olduğunu göstermektedir.

Tablo 33: 4. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiçbir olumsuzluğa rağmen umudumuzu kaybetmemeliyiz. (Şartlar ne olursa olsun umudumuzu, inancımızı hiçbir zaman yitirmemeli, sabretmeliyiz. /İnsan bütün olumsuzluklara rağmen umudunu kaybetmemelidir./Yaşanan olumsuzluklar umudumuzu yitirtmemelidir.)	14	26.92
Vatan sevgisi her şeyden daha değerlidir ve asla vatandan vazgeçilmez. (Vatan sevgisi vazgeçilmezdir./Vatanını seven bir insan hiçbir koşulda vatanından kopamaz, vatan sevgisini içinde hisseder./ Vatanından uzun süre ayrı kalsan bile vatan sevgisini ve özlemini her zaman içinde hissedersin.)	11	21.15
Bayrağımızın dalgalandığı her yer vatanımızdır. (Vatan bir insan için bayrağın dalgalandığı her yerdir./ Bayrağımızın dalgalandığı yer vatanımızdır./ Vatan bayrağının dalgalandığı her yer kutsaldır.)	11	21.15
Her durumda vatanımızı korumamız ve onun için canımız pahasına mücadele etmemiz gerekir. (Kara Memiş gibi her Türk evladı vatanı ve bayrağı için hangi şartlarda olursa olsun her zaman savaşmaya hazırdır./Vatan ve bayrak uğruna mücadele etmeliyiz. Bu kutsallarımız var oldukça kendimizi daima vatanımızda hissederiz. Vatan için can verilir. /Vatanımız uğruna canımızı feda etmekten çekinmemeliyiz.)	6	11.55
Vatanımızın değerini bilmeli ve hiçbir durumda umudumuzu yitirmemeliyiz.	5	9.62
Zorluklara karşı sabretmeliyiz, asla vazgeçmemeliyiz.	4	7.69
Vatan özlemi	1	1.92
Toplam	52	100

Dördüncü metnin ana düşüncesi/ana duygusu nedir, sorumuza Araştırmaya katılan öğretmenlerin %26.92’si “Hiçbir olumsuzluğa rağmen umudumuzu kaybetmemeliyiz.” yanıtını vermiştir. Bu yanıtı yakın bir yanıt olarak “Zorluklara karşı sabretmeliyiz, asla vazgeçmemeliyiz.” diyenlerin oranı %7.69’dur.

Katılımcılardan dördüncü metnin ana düşüncesinde vatan kavramına vurgu yapan yanıtlardan “Vatan sevgisi her şeyden daha değerlidir ve asla vatandan vazgeçilmez.” yanıtını verenlerin oranı %21.15, “Bayrağımızın dalgalandığı her yer vatanımızdır.” Yanıtını verenlerin oranı %21.15, “Her durumda vatanımızı korumamız ve onun için canımız pahasına mücadele etmemiz gerekir.” yanıtını verenlerin oranı %11.15’tir. Sadece bir öğretmen bu metnin ana duygusu/ana düşüncesi için “vatan özlemi” yanıtını vermiştir.

Öğretmenlerin %9.62’si dördüncü metnin ana duygusu/ana düşüncesi nedir sorusuna verdiği yanıtta “vatan” ve “umut” kavramlarını ön plana çıkararak bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin “Vatanımızın değerini bilmeli ve hiçbir durumda umudumuzu yitirmemeliyiz.” olduğunu söylemiştir.

Katılımcılar içinde dördüncü metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili olarak verdikleri yanıtta sadece “vatan” kavramını öne alanların toplamının oranı %55.37’dir. Sadece “umut” ve “sabır” kavramlarını öne alanların oranı ise %34.61’dir.

Bu durum da araştırmaya katılan öğretmenlerin dördüncü metnin ana duygusu/ana düşüncesi hakkında farklı görüşlere sahip olmasına karşın yanıtlarında “vatan” kavramını öne çıkardıklarını göstermektedir. Ortaya çıkan bu farklı görüşler bu metnin temasıyla ortaya çıkan farklı görüşlerle paralellik göstermektedir. Metnin yaratılma biçimine bağlı olarak bu metnin alt temalarının ana temayla aynı derecede ön plana alınmasına benzer şekilde, bu metinde yer alan yardımcı düşünceler de ana düşünceyle neredeyse aynı derecede ön plana çıkarılmıştır. Bu durum da ana düşüncenin belirlenmesi noktasında farklılıklara sebep olmuştur. Dolayısıyla dördüncü metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olduğunu söylemek olası görünmemektedir.

Tablo 34: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	27	51.92
Orta derecede zorlanırlar.	19	36.54
Oldukça zorlanırlar.	6	11.54
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %51.92'sine göre öğrenciler dördüncü metnin ana duygusunu/ana düşüncesini hiç zorlanmadan kolayca belirleyebilirler. Katılımcıların %36.54'ü ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken orta derecede zorlanacağını, %11.54'ü ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanacaklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 35: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	31	59.62
Orta derecede zorlanırlar.	21	40.38
Oldukça zorlanırlar.	0	0
Toplam	52	100

Öğrencilerin dördüncü metnin konusunu belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %59.62'si “Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.” demişlerdir, %40.38'i de “ Orta derecede zorlanırlar.” demişlerdir. Öğrencilerin bu metnin konusunu belirlerken oldukça zorlanacakları görüşüne sahip hiçbir öğretmen yoktur.

Ortaya çıkan bu durum öğretmenlere göre öğrenciler dördüncü metnin ana duygusunu/ana düşüncesini ve konusunu belirlemede oldukça zorlanmayacaklarını göstermektedir. Buna karşın öğrencilerin dördüncü metnin konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirten hiçbir öğretmenin olmaması, öğrencilerin dördüncü metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacağını belirten öğretmenlerin oranını %11.54 olması; dördüncü metnin konusunun belirgin olması ama ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olmamasıyla ulaştığımız sonuçla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin dördüncü metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma derecelerinin ayrıntılı incelenmesi:

Tablo 36: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 4. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar

Sıra No.	Bağlantılar	Frekans	Yüzde
1.	Öğrencilerin dördüncü metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	25	48.08
2.	Öğrencilerin dördüncü metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	15	28.84
3.	Öğrencilerin dördüncü metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, üçüncü metnin konusunu hiç zorlanmadan belirleyeceğini belirtenler	4	7.69
4.	Öğrencilerin dördüncü metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacaklarını, konusunu belirlemede orta derecede zorlanacaklarını belirtenler	4	7.69
5.	Öğrencilerin dördüncü metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacaklarını, konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceklerini belirtenler	2	3.85
6.	Öğrencilerin dördüncü metnin ana düşüncesini belirlemede hiç zorlanmayacağını, üçüncü metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	2	3.85
	Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %48.08'i öğrencilerin dördüncü metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin dördüncü metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenlerin oranı ise %28.84'tür. Öğrencilerin dördüncü metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, üçüncü metnin konusunu hiç zorlanmadan belirleyeceğini belirtenlerin oranı %7.69 iken öğrencilerin dördüncü metnin ana düşüncesini belirlemede hiç zorlanmayacağını, üçüncü metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenlerin oranı %3.85'tir. Bu veriler de öğretmenlerin %88.46'sının öğrencilerin dördüncü metnin hem konusunu hem ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanmayacakları anlamına gelmektedir.

Ortaya çıkan bu durumun nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini “öğrenciden kaynaklı nedenler” ve “metinden kaynaklı nedenler” olmak üzere iki başlık altında bir araya getirdik.

Tablo 37: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması

Yanıtın Türü	Frekans	Yüzde
Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	13	25.00
Metinden Kaynaklı Nedenler	36	69.23
Yanıt Vermeyenler	3	5.77
Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin dördüncü metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlemedeki zorluk derecelerinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden kaynağı metin olanların oranı %69.23 iken kaynağı öğrenci olan nedenlerin oranı % 25.00'tir.

Tablo 38: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Konuyu belirlemekten ziyade ana düşüncüyü belirlemede ve ifade etmekte zorlanırlar. (Konuyu metne bakarak bulabilirler ama ana düşüncüyü bulmak yorum, analiz gerektirdiğinden zorlanırlar./Konu metin üzerinden kolayca fark edilebilir. Ana fikri ise öğrencilerimizin bir kısmı bulurken seviyelerinden ötürü zorlanabilir.	7	13.46
Öğrenciden kaynaklı diğer olumsuz gerekçeler	3	5.77
Öğrenciden kaynaklı diğer olumlu gerekçeler	3	5.77
Toplam	13	25

Tablo 39: 5. Sınıf Öğrencilerinin 4. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı

Metinden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Metnin türüne bağlı olumlu gerekçeler (Öykü türünün anlaşılması kolaydır. Öykü okumayı severler. /Olay örgüsü ilgilerini çektiği için /Metin olay metni olunca okunması da kavranması da daha kolay oluyor, öyküleyici metinleri özellikle alt sınıflar daha iyi anlıyor./Öyküleyici metinlerdeki ana fikir daha kolay bulunuyor.)	13	25
Metin açık ve anlaşılırdır, içerdiği mesajı net bir şekilde ortaya koymuştur. (Metin anlaşılırdır ve çocukların seviyesine uygundur. /Açık, anlaşılır, sürükleyici bir metin olması/Metin sade ve anlaşılır./Metin kolayca anlaşılabilir./Gayet açık)	12	23.08
Metinde açıkça verilmediği için metnin ana düşüncesini belirlemede zorlanırlar.	6	11.54
Seviyelerinin üstünde bir metin olması	2	3.85
Metnin uzun olması	2	3.85
Metnin türüne bağlı olumsuz gerekçeler (Olay yazılarında ana düşünce doğrudan yazılmadığı için biraz zorlanabilirler.)	1	1.91
Toplam	40	69.23

Öğrencilerin dördüncü metnin konusunu ve ana duygu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma gerekçelerinin nedenleri incelendiğinde metinden kaynaklı nedenlerin oldukça fazla olduğunu söylemek olasıdır. Öğretmenlerden metne bağlı gerekçeler arasında “Metin açık ve anlaşılırdır, içerdiği mesajı net bir şekilde ortaya koymuştur.” diyenlerin oranı toplam yanıtlar içinde % 23.08’dir. Ortaya çıkan durumu olumlu anlamda metnin türüne bağlayanların oranı %25.00’tir. Öğretmenlerin çeyreği bu metnin bir olay yazısı olmasını metnin anlaşılmasının en önemli gerekçesi olduğunu düşünmektedir. Buna karşın yalnızca bir öğretmen olay yazılarında ana düşünce doğrudan yazılmadığı için öğrencilerin biraz zorlanabileceğini düşünmektedir. Metinde mesajın açıkça verilmediği için metnin ana düşüncesini belirlemede öğrencilerin zorlanacağını belirtenlerin oranı %11.54’tür. Bu gerekçeye yakın bir gerekçe olarak “Olay yazılarında ana düşünce doğrudan yazılmadığı için biraz zorlanabilirler.” diyen bir öğretmenle birlikte bu metinde ana düşüncenin açıkça verilmediğini ifade edenlerin oranı %13.45’e ulaşmaktadır.

Sonuç itibarıyla öğretmenlerin verdiği yanıtlar bütün olarak değerlendirildiğinde dördüncü metnin “millî kültür” teması altında verilmesinin

uygun olmayacağını, bunun yerine “vatanseverlik” teması altında verilmesinin daha uygun olacağını söylemiştik. Dördüncü metnin konusunun ve ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların sonucunda bu metnin konusunun belirgin olduğunu, ana düşüncesinin/ana duygusunun belirgin olmadığını söylemek olasıdır. Bu belirsizliğe karşın öğretmenler öğrencilerinin metnin ana duygusunu/ana düşüncesini ve konusunu belirlerken oldukça zorlanmayacaklarını düşünmektedir. Yine öğretmenlere göre öğrencileri için bu metnin konusunu belirlemek ana düşüncesini/duygusunu belirlemeye göre daha kolaydır. Bu durum ile metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin ve temasının bu metnin konusuna nazaran öğretmenlerin yanıtlarına göre belirgin olmaması arasında bir paralellik vardır. Sonuç itibarıyla bu araştırma için görüş bildiren öğretmenlere göre dördüncü metin; konusu belirgin olan, ana duygusunu/ana düşüncesi belirgin olmayan ama 5. sınıf öğrencilerinin bir olay yazısı olduğu için çok zorlanmadan anlayabilecekleri bir metindir. Öğretmenlere göre ortaya çıkan bu durumun en önemli gerekçeleri büyük oranda metinden kaynaklıdır.

E. Beşinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri

Beşinci metnin temasının ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları şöyledir:

Tablo 40: 5. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Bilim ve teknoloji (Bilim ve teknoloji/ Bilim/ Bilim ve Teknik)	26	50.00
Diğer (Birey ve toplum/ Dâhilerimiz/ Azim ve çalışkanlık/ Başarılı kimlik)	8	15.38
Örnek İnsan Oktay Sinanoğlu	5	9.62
Millî kültürümüz ve benliğimiz (Türk kültürü/millî kültür/Millî benliğimiz)	5	9.62
Bilim insanları	4	7.68
Bilim ve dil	2	3.85
Türk dili	2	3.85
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı beşinci metnin temasının ders kitabında yer aldığı gibi bilim ve teknoloji olduğunu söylemiştir. Bu metnin teması

için çoğunluğun yanıtına yakın olarak değerlendirilebilecek “bilim insanları” yanıtını veren %7.69 ile “bilim ve dil” yanıtını veren %3.85 oranlarını da çoğunluğun yanıtına eklediğimizde oran %61.54’e ulaşmaktadır.

Ancak çoğunluğun yanıtından başka on üç farklı yanıtın daha verilmiş olması beşinci metnin temasının belirginliği noktasında şüphelere neden olmaktadır. Bizce bu durumun ortaya çıkmasındaki en önemli neden metnin kısaltılma biçimidir. Metin kısaltılarak sunulduğu için bu metnin teması konusunda bu kadar farklı görüş ortaya çıkmış olabilir. Sonuç olarak bu metnin ders kitabında “bilim ve teknoloji” teması altında verilmesinin doğru olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 41: 5. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Oktay Sinanoğlu, başarıları, yaşamı, çalışmaları (Oktay Sinanoğlu, başarıları ve çalışma alanı/Oktay Sinanoğlu'nun yaşamı, tanıtımı/Ünlü bilim adamı Oktay Sinanoğlu)	23	44.23
Oktay Sinanoğlu'nun bilime ve milletine katkıları (Oktay Sinanoğlu'nun bilime ve ülkesine katkısı/Oktay Sinanoğlu'nun bilime katkıları ve millî, özgün kişiliği)	7	13.46
Oktay Sinanoğlu'nun bilime katkıları ve bilim dünyasındaki yeri (Oktay Sinanoğlu'nun bilim dünyasındaki yeri ve önemi/Ünlü Türk bilim adamı Oktay Sinanoğlu'nun bilime katkıları/Oktay Sinanoğlu ve bilime katkıları)	5	9.62
Oktay Sinanoğlu'nun bilime ve Türkçeye verdiği önem (Oktay Sinanoğlu'nun ulaştığı başarılar ve Türkçeye verdiği önem)	5	9.62
Oktay Sinanoğlu ile yapılan söyleşi	4	7.69
Tanınmış bir bilim insanının yaşamı	3	5.77
Diğer (Türkçenin bilimle ilişkisi/ İnsanların bilimle olan bağlantıları)	3	5.77
Oktay Sinanoğlu ve bilime, hayata bakışı	2	3.84
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %44.23'ü beşinci metnin konusunun “Oktay Sinanoğlu, başarıları, yaşamı, çalışmaları” olduğunu söylemiştir. Bu yanıtı yakın bir yanıt olarak beşinci metnin konusunun “Oktay Sinanoğlu'nun bilime katkıları ve bilim dünyasındaki yeri” diyenlerin oranı %9.62 iken “Tanınmış bir bilim insanının yaşamı” diyenlerin oranı %5.77, “Oktay Sinanoğlu ve bilime, hayata

bakışı” diyenlerin oranı %3.84’tür. Tüm bu yanıtların toplam yanıtlar içindeki oranı %63.46’ya ulaşmaktadır.

Beşinci metnin konusunun “Oktay Sinanoğlu'nun bilime ve milletine katkıları” diyerek Oktay Sinanoğlu'nun millî duruşuna vurgu yapanların oranı %13.46’dır. Bu yanıtı yakın bir yanıt olarak beşinci metnin konusunun “Oktay Sinanoğlu'nun bilime ve Türkçeye verdiği önem” olduğunu söyleyenlerin oranı %9.62’dir. Dolayısıyla beşinci metnin konusunu ifade ederken Oktay Sinanoğlu'nun bilimle olan ilişkisine ve millî duruşuna vurgu yapanların oranı %23.08’dir.

Tüm bu verilerden hareketle beşinci metnin konusunun belirgin olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 42: 5. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Oktay Sinanoğlu Türkçeye, Türk kimliğine ve bilime büyük katkılar sunmuştur.	11	21.15
Dilimize, kimliğimize her durumda sahip çıkmalıyız, önem vermeliyiz. (Eğitim dili Türkçe olmalıdır, bunun için gereken mücadele verilmelidir. / Türkçeye ve Türk kimliğine sahip çıkmanın önemi/Ülke olarak dilimize ve benliğimize sahip çıkalm.)	11	21.15
Oktay Sinanoğlu gibi bilim insanlarının yaşamı örnek alınarak hem dünyaya hem milletimize yararlı olunmalıdır. (Çok büyük çalışmalara imza atmış Oktay Sinanoğlu'nun yaşamı örnek alınmalı ve onun gibi çalışarak vatana faydalı olunmalıdır./Oktay Sinanoğlu gibi çalışırsak başarılı olabilir, ülkemize ve milletimize yararlı olabiliriz./Çalışırsak vatana ve millete yararlı oluruz.)	9	17.31
Azimli ve çalışkan olursak başarılı oluruz. (Kişi azimli ve çalışkan olursa başarıları da peşinden gelir./Azim ve çalışkanlık başarıyı getirir.)	5	9.62
Oktay Sinanoğlu bilime çok katkı sunmuş bir dâhidir.	4	7.69
Diğer (Ülkesine ve insanlığa hizmet eden insanların özellikleri/ Vatan sevgisi/ Bir bilim adamı kendi dilini geliştirmek için öncelikle dilini ve dilinin kurallarını en iyi şekilde bilmelidir.)	4	7.69
Bir bilim insanı dünyada tanınsa bile millî bilinç içinde diline, ülkesine yararlı olmalıdır.	3	5.77
Bilimin insanların gelişimine katkıları	2	3.85
Ne yaparsak birliktelik duygusuyla yapmalıyız.	2	3.85
Yanıtsız	1	1.92
Toplam	52	100

Beşinci metnin ana duygusu/ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerden on iki farklı yanıt alınmıştır, bir öğretmen ise bu soruyu yanıtı bırakmıştır.

Katılımcıların verdiği yanıtlar içinde millî duruşa, dil bilincine vurgu yapan yanıtlar arasında yer alan “Oktay Sinanoğlu Türkçeye, Türk kimliğine ve bilime büyük katkılar sunmuştur.” yanıtının oranı %21.15, “Dilimize, kimliğimize her durumda sahip çıkmalıyız, önem vermeliyiz.” yanıtının oranı %21.15, “Bir bilim insanı dünyada tanınsa bile millî bilinç içinde diline, ülkesine yararlı olmalıdır.” yanıtının oranı %5.77’dir. Diğer yanıtlar içindeki üç yanıtta da bir nebze millî duruşa ya da dil bilincine vurgu olduğu söylenebilir. Bu durum da öğretmenlerin %53.84’ünün yanıtlarında millî duruşa veya dil bilincine vurgu yaptığını göstermektedir.

Katılımcıların %17.31’i beşinci metnin ana duygusu/ana düşüncesi için “Oktay Sinanoğlu gibi bilim insanlarının yaşamı örnek alınarak hem dünyaya hem milletimize yararlı olunmalıdır.” demiştir. Bu metnin ana duygusu/ana düşüncesi için “Azimli ve çalışkan olursak başarılı oluruz.” diyenlerin oranı %9.62 iken “Oktay Sinanoğlu bilime çok katkı sunmuş bir dâhidir.” diyenlerin oranı %7.69’dur.

Tüm bu verilerden hareketle beşinci metnin ana duygusu/ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerden on iki farklı yanıt alınmış olmasından hareketle bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olmadığını söylemek olasıdır. Bu durum beşinci metnin temasındaki belirsizlikle paralellik göstermektedir.

Tablo 43: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	13	25.00
Orta derecede zorlanırlar.	20	38.46
Oldukça zorlanırlar.	17	32.70
Yanıtsız	2	3.84
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %25.00'ine göre öğrenciler beşinci metnin ana duygusunu/ana düşüncesini hiç zorlanmadan kolayca belirleyebilirler. Katılımcıların %32.70'i ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken orta derecede zorlanacağını, %32.70'si ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanacaklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla öğretmenlerin %71.16'sı öğrencilerin beşinci metnin ana duygusunu/ana düşüncesini kolaylıkla belirleyemeyeceğini ifade etmişlerdir. Bu durum da beşinci metnin ana duygusundaki/ ana düşüncesindeki ve temasındaki belirsizlikle paralellik göstermektedir.

Tablo 44: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	15	28.85
Orta derecede zorlanırlar.	23	44.23
Oldukça zorlanırlar.	12	23.08
Yanıtsız	2	3.84
Toplam	52	100

Öğrencilerin beşinci metnin konusunu belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %28.85'i "Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler." demişlerdir, %44.23'ü de "Orta derecede zorlanırlar." demişlerdir. Öğrencilerin bu metnin konusunu belirlerken oldukça zorlanacakları görüşüne sahip öğretmenlerin oranı da%23.08'dir.

Öğretmenlerin görüşlerine göre beşinci metnin konusunun belirgin olmasına karşın öğretmenlerin %67.31'i öğrencilerinin bu metnin konusunu kolayca belirleyemeyeceği görüşündedir.

Öğrencilerin üçüncü metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma derecelerinin ayrıntılı incelenmesi:

Tablo 45: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 5. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar

Sıra No.	Bağlantılar	Frekans	Yüzde
1.	Öğrencilerin beşinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	14	26.92
2.	Öğrencilerin beşinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtenler	11	21.15
3.	Öğrencilerin beşinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	9	17.31
4.	Öğrencilerin beşinci metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacaklarını, konusunu belirlemede orta derecede zorlanacaklarını belirtenler	5	9.62
5.	Öğrencilerin beşinci metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacaklarını, konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceklerini belirtenler	5	9.62
6.	Öğrencilerin beşinci metnin ana düşüncesini belirlemede hiç zorlanmayacağını, beşinci metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	4	7.69
7.	Öğrencilerin beşinci metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacağını, beşinci metnin konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	1	1.92
8.	Öğrencilerin beşinci metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, beşinci metnin konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtenler	1	1.92
9.	Yanıtsız	2	3.85
	Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %26.92'si öğrencilerin beşinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını, %21.15'i öğrencilerin beşinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını, %9.62'si öğrencilerin beşinci metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacaklarını, konusunu belirlemede orta derecede zorlanacaklarını, %1.92'si ise öğrencilerin beşinci metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, beşinci metnin konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtmişlerdir. Bu durum da öğretmenlerin %59.61'inin öğrencilerinin beşinci metnin hem ana duygusunu/ana düşüncesini hem de konusunu kolaylıkla belirleyemeyeceği görüşünde olduklarını göstermektedir.

Ortaya çıkan bu durumun nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini “öğrenciden kaynaklı nedenler” ve “metinden kaynaklı nedenler” olmak üzere iki başlık altında bir araya getirdik.

Tablo 46: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması

Yanıtın Türü	Frekans	Yüzde
Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	14	26.92
Metinden Kaynaklı Nedenler	32	61.54
Yanıt Vermeyenler	6	11.54
Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin beşinci metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlemedeki zorluk derecelerinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden kaynağı metin olanların oranı %61.54 iken kaynağı öğrenci olan nedenlerin oranı % 26.92’dir. Öğretmenlerin %11.54’ü herhangi bir gerekçe belirtmemiştir.

Tablo 47: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Öğrenciler ana düşüncüyü bulmakta zorlanabilirler. (Ana duyguyu bilmek analiz, yorum ve düşünme yeteneği gerektirdiği için zorlanırlar./Konu metinde apaçık görünmekle beraber ana fikri bulmakta bazı öğrencilerimiz zorlanabilirler.	8	15.38
Öğrenciden kaynaklı diğer olumsuz gerekçeler (Öğrenciler yeteri kadar kitap okumadığından/ Yöntemin yanlış seçilmesi/ Dile yeterince önem vermedikleri için zorlanabilirler. Oktay Sinanoğlu'nun başarılarını ulaşılması zor olarak görebilirler./ Oktay Sinanoğlu'nun eserleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği	6	11.54
Toplam	14	26.92

Tablo 48: 5. Sınıf Öğrencilerinin 5. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı

Metinden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Metnin öğrencilerin seviyesinin üstünde olması (Bu metnin seviyelerinin üstünde olduğunu düşünüyorum./Biraz daha üst kademelerde mesela 8. sınıflarda daha rahat anlaşılacak bir metin. Dili de 5. sınıfa pek uygun değil./ 5. sınıf seviyesine uygun bir metin değil.)	10	19.23
Metin açık ve anlaşılır bir metindir, öğrencilerin seviyesine uygundur. (Metin, anlaşılır özellikte/ Metin öğrenci seviyesine uygun ve anlaşılır bir metindir.)	9	17.31
Metnin yaratılma biçiminin ve üslubunun olumsuz etkileri (Oktay Sinanoğlu'nun yaptıkları, hayatı ve başarıları metindeki ana fikrin önüne geçiyor./ Metnin üzeri örtük ve tam olarak ana düşünce veren cümleler yok, zorlanırlar./ Ağır ve resmî bir dil olduğu için)	8	15.38
Metnin türüne bağlı olumsuz gerekçeler (Bilgilendirici yazılar kullandığı dil ve anlatım açısından biraz zor anlaşılmaktadır./ Olay yazısı olmadığı için)	5	9.62
Toplam	32	61.54

Öğrencilerin beşinci metnin konusunu ve ana duygu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma gerekçelerinin nedenleri incelendiğinde metinden kaynaklı nedenlerin fazla olduğunu söylemek olasıdır.

Öğretmenlerin %15.38'i öğrenciden kaynaklı gerekçeler arasında öğrencilerinin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini ve konusunu belirlemede zorlanma derecelerinin nedeni olarak "Öğrenciler ana düşünceyi bulmakta zorlanabilirler." diyerek öğrencilerinin genel olarak ana düşünceyi belirlemekte ve ifade etmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Metinden kaynaklı nedenler arasında sınıflandırılabilir olan "Metnin öğrencilerin seviyesinin üstünde olması"ni bir gerekçe olarak sunan öğretmenlerin oranı %19.23'tür. Öğretmenlerin %17.31'i ise bu görüşün karşıtı olarak "Metin açık ve anlaşılır bir metindir, öğrencilerin seviyesine uygundur." demişlerdir.

Öğretmenlerin %15.38'i olumsuz bir gerekçe olarak "Metnin yaratılma biçiminin ve üslubunun olumsuz etkileri"ni sunmuşken, öğretmenlerin %9.62'si metnin türünün anlaşılmasını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir.

Sonuç itibariyle beşinci metnin temasının belirgin olmamasına karşın ders kitabında “bilim ve teknoloji” teması altında verilmesinin doğru olduğunu, konusunun ve ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların sonucunda bu metnin ana düşüncesinin/ana duygusunun belirgin olmadığını, konusunun ise ana düşüncesine göre belirgin olduğunu söylemiştik.

Öğretmenler öğrencilerinin metnin ana duygusunu/ana düşüncesini ve konusunu kolaylıkla belirleyemeyeceklerini düşünmektedir. Yine öğretmenlere göre öğrencileri için bu metnin konusunu belirlemek ana düşüncesini/duygusunu belirlemeye göre daha kolaydır. Bu durum ile metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin ve temasının bu metnin konusuna nazaran öğretmenlerin yanıtlarına göre belirgin olmaması arasında bir paralellik vardır. Sonuç itibariyle bu araştırma için görüş bildiren öğretmenlerden toplanan verilere göre beşinci metin; konusu belirgin olan, ana duygusunu/ana düşüncesi belirgin olmayan ve 5. sınıf öğrencilerinin kolayca anlayamayacakları bir metindir. Öğretmenlere göre ortaya çıkan bu durumun en önemli gerekçeleri büyük oranda metinden kaynaklıdır.

F. Altıncı Metne Dair Öğretmen Görüşleri

Altıncı metnin temasının ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları şöyledir:

Tablo 49: 6. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Erdemler	24	46.15
Birlik ve beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma	19	36.54
Diğer (Okuma kültürü/Birey ve Toplum/Doğa ve Evren)	4	7.69
Birlik ve beraberlik veya dostluk	2	3.85
Değerler	2	3.85
Dostluk	1	1.92
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %46.15’i altıncı metnin temasının ders kitabında yer aldığı gibi “erdemler” olduğunu ifade etmişlerdir. Erdemler temasının bir alt teması olarak değerlendirilebilecek olan “birlik ve beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma” yanıtını verenlerin oranı %36.54’tür. Öğretmenlerden yalnızca iki kişi bu

metnin teması için iki yanıt vermiş “birlik ve beraberlik veya dostluk” demişlerdir. Bu yanıtların da erdemler temasının alt teması olduğu düşünüldüğünde altıncı metnin ders kitabında “erdemler” teması altında verilmesinin doğru olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 50: 6. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Avcının tuzağına düşen güvercinlerin birlikte hareket ederek ve dostları farenin yardımıyla kurtulmaları (Avcı tarafından tuzağa düşürülen güvercinlerin bu durumdan birlikte hareket ederek kurtulması/Ağlara takılan güvercinlerin dostluk ve dayanışmayla kurtulması /Bir avcının güvercinleri avlamaya çalışması, güvercinlerin ağdan kurtulmak için gösterdikleri çaba ve hayvan dostlarının onları kurtarması/	24	46.15
Avcının tuzağına düşen güvercinlerin kurtuluş macerası, mücadelesi (Tuzağa düşen güvercinlerin kurtuluş macerası /Ağa takılan güvercinlerin kurtulma çabası/Güvercinlerin tuzaktan kurtulma çabası)	14	26.92
Birlik ve beraberlik	9	17.31
Güvercin ile farenin dostluğu (Güvercin ile farenin karşılaştığı zorluk karşısında birlikte hareket edip çok iyi dost olduklarını göstermeleri/ Avcıya yakalanan güvercinler ile farenin dostluğu/Güvercin ile farenin dostluğu)	3	5.77
Güvercinlerin farenin yardımıyla avcıdan kurtulmaları (Avcıya yakalanan güvercinlerin farenin yardımıyla kurtulmaları/Güvercinlerin esir düşmesi ve farenin onları kurtarması)	2	3.85
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %46.15’i altıncı metnin konusunun “Avcının tuzağına düşen güvercinlerin birlikte hareket ederek ve dostları farenin yardımıyla kurtulmaları” olduğunu söyleyerek yanıtlarında “güvercinlerin kurtulmasına” vurgu yapmıştır. Bu yanıtın farklı bir ifadesi olarak değerlendirilebilecek “Avcının tuzağına düşen güvercinlerin kurtuluş macerası, mücadelesi” yanıtını vererek yanıtında “verilen mücadeleye, çabaya” vurgu yapanların oranı ise %26.92’dir. Güvercinlerin kurtuluşunda farenin yardımına vurgu yaparak altıncı metnin konusunun “Güvercinlerin farenin yardımıyla avcıdan kurtulmaları” olduğunu söyleyen sadece iki kişidir. Aslında aynı şeyin farklı sözcüklerle ifadesi olarak değerlendirilebilecek bu yanıtların tüm yanıtlar içindeki toplam oranı %76.92’ye ulaşmaktadır.

Tüm bu verilerden hareketle altıncı metnin konusunun belirgin olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 51: 6. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Birlik ve beraberlik içinde hareket edersek aşamayacağımız engel yoktur. (Birlikte uyumlu hareket edersek aşamayacağımız hiçbir zorluk yoktur./Birlikte hareket edilerek güçlükler karşısında başarıya ulaşılır./Her durumda birbirimize yardımcı olmalıyız ve hep birlikte hareket edince üstesinden gelinmeyecek zorluk yoktur.)	24	46.15
Birlikten kuvvet doğar	10	19.24
Birlikten kuvvet doğar. Birlik ve beraberlikle aşılamayacak zorluk yoktur.	1	1.92
Birlik ve beraberlik önemlidir. (Birlik ve beraberliğin önemi/Birlikteliğin önemi/Grup dayanışması önemlidir, bencil olmamalıyız.)	6	11.54
Yardımlaşmak önemlidir.	4	7.69
Zor zamanlarımızda birlikte hareket etmeliyiz.	4	7.69
Dostluk	2	3.85
Diğer (İyilik yapan iyilik bulur.)	1	1.92
Toplam	52	100

Altıncı metnin ana duygusu/ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili olarak Araştırmaya katılan öğretmenlerin %46.15'i "Birlik ve beraberlik içinde hareket edersek aşamayacağımız engel yoktur." demişlerdir. Bu yanıtla benzer bir yanıt olarak birlik olmaya vurgu yapan bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin "Birlikten kuvvet doğar." olduğunu söyleyenlerin oranı ise %19.24'tür. Bir öğretmen ise yanıtında bu iki yanıtı birden söylemiştir. Öğretmenlerin %7.69'u da "Zor zamanlarımızda birlikte hareket etmeliyiz." diyerek birlik olmaya vurgu yapmıştır. Birbirine oldukça yakın olan bu yanıtların tüm yanıtlar içindeki toplam oranı %72.00'ye ulaşmaktadır. Katılımcıların %11.54'ü birlik ve beraberliğin önemli olduğunu söylemiştir.

Tüm yanıtlar birlikte değerlendirildiğinde altı metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 52: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	44	84.62
Orta derecede zorlanırlar.	7	13.46
Oldukça zorlanırlar.	1	1.92
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %84.62'sine göre öğrenciler altıncı metnin ana duygusunu/ana düşüncesini hiç zorlanmadan kolayca belirleyebilirler. Katılımcıların %13.46'sı ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken orta derecede zorlanacağını, %1.92'si ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanacaklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla öğretmenlerin bir kişi hariç hepsi öğrencilerin altıncı metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanmayacaklarını ifade etmişlerdir. Altıncı metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin öğrenciler tarafından hiç zorlanmadan kolayca belirlenebileceğini belirtenlerin oranının %84.62 gibi yüksek bir oranda çıkması bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin oldukça belirgin olmasıyla paralellik göstermektedir.

Tablo 53: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	43	82.69
Orta derecede zorlanırlar.	9	17.31
Oldukça zorlanırlar.	0	00.00
Toplam	52	100

Öğrencilerin altıncı metnin konusunu belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %82.69'u "Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler." demişlerdir, %17.31'i de "Orta derecede zorlanırlar." demişlerdir. Öğrencilerin bu metnin konusunu belirlerken oldukça zorlanacakları görüşüne sahip öğretmen yoktur. Dolayısıyla öğretmenlerin tamamına göre öğrenciler altıncı metnin konusunu oldukça zorlanmadan belirleyebilirler.

Altıncı metnin konusunun öğrenciler tarafından hiç zorlanmadan kolayca belirlenebileceğini belirtenlerin oranının %82.69 gibi yüksek bir oranda çıkması bu metnin konusunun oldukça belirgin olmasıyla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin altıncı metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma derecelerinin ayrıntılı incelenmesi:

Tablo 54: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 6. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar

Sıra No.	Bağlantılar	Frekans	Yüzde
1.	Öğrencilerin altıncı metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	43	82.69
2.	Öğrencilerin altıncı metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	7	13.47
3.	Öğrencilerin altıncı metnin ana düşüncesini belirlemede hiç zorlanmayacağını, altıncı metnin konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	1	1.92
4.	Öğrencilerin altıncı metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacaklarını, konusunu belirlemede orta derecede zorlanacaklarını belirtenler	1	1.92
	Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %82.69'u öğrencilerin altıncı metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini, %13.47'si ise altıncı metnin hem ana düşüncesini hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacaklarını belirtmişlerdir. Veriler bütün olarak incelendiğinde öğretmenlerin bir kişi hariç tamamına göre öğrenciler bu metnin hem konusunu hem ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanmayacaklarını söylemek olasıdır.

Ortaya çıkan bu durumun nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini “öğrenciden kaynaklı nedenler” ve “metinden kaynaklı nedenler” olmak üzere iki başlık altında bir araya getirdik.

Tablo 55: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması

Yanıtın Türü	Frekans	Yüzde
Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	8	15.38
Metinden Kaynaklı Nedenler	41	78.85
Yanıt Vermeyenler	3	5.77
Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin beşinci metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlemedeki zorluk derecelerinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden kaynağı metin olanların oranı %78.85 iken kaynağı öğrenci olan nedenlerin oranı %15.38'dir. Öğretmenlerin %5.77'si herhangi bir gerekçe belirtmemiştir.

Tablo 56: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Öğrenciden kaynaklı diğer olumsuz gerekçeler (Kuşların birlik olup ağdan kurtulmalarını birlik ve beraberlikle eşleştiremediler./Okurken çok yönlü düşünmeme/Ana düşünce analiz gerektirdiğinden zorlanırlar./Okuduklarını yorumlayamıyorlar.)	4	7.68
Öğrenciden kaynaklı diğer olumlu gerekçeler (Hayatlarına yansıtabiliyorlar./Kitap okumanın onlara sağladığı katkılar)	2	3.85
Öğrenciler arası hazır bulunuşluk farkı (Bütün öğrencilerin hazır bulunuşluğu aynı olmadığı için kimileri kolayca tespit ederken kimileri zorlanacaktır)	2	3.85
Toplam	8	15.38

Tablo 57: 5. Sınıf Öğrencilerinin 6. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı

Metinden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Metnin türüne bağlı olumlu gerekçeler (Öyküleyici anlatım tarzı, kısa cümleler ve ilgi çekici konu/Olay metinleri daha ilgi çekicidir./Fabl türünde olduğu için ilgiyle okuyup anlarlar./ Metin masal türünde. Çocuklar masalları çok seviyor. İlgi ile okurlar. Metin uzun olmasına rağmen dikkat çekebiliyor. Ama şu karganın durumu kafa karışıklığına yol açabilir. Karga metinde niye var, gibi sorular gelebilir)	21	40.39
5. sınıf seviyesine uygun bir metin olması (5. sınıf seviyesine uygun/ Seviyelerine uygun/Öğrenci yaşına ve düzeyine uygun açık bir metindir.)	11	21.16
Metnin açık, anlaşılır, dikkat çekici olması (Açık, anlaşılır olması ve verilmek istenen mesajı çok iyi yansıtması/ Kolay bir metin, net bir şekilde bulurlar./Gayet açık. Yalnız metindeki karganın rolünü anlamış değilim.)	8	15.38
Metnin kısaltılma biçiminden kaynaklı olumsuz gerekçeler (Metinde geçen karga karakteri kafa karıştırıcı)	1	1.92
Toplam	41	78.85

Öğrencilerin beşinci metnin konusunu ve ana duygu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma gerekçelerinin nedenleri incelendiğinde metinden kaynaklı nedenlerin fazla olduğunu söylemek olasıdır.

Öğretmenlerin %40.39'u öğrencilerinin altıncı metnin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma derecesinin nedeni olarak metnin türünden kaynaklı olumlu gerekçeleri söylemişlerdir. Öğretmenlerin % 21.16'sı "5. sınıf seviyesine uygun bir metin olması" demişken %15.38'i "Metnin açık, anlaşılır, dikkat çekici olması" demiştir.

Bir öğretmen ise metnin kısaltılma biçiminden kaynaklı olumsuz bir gerekçe olarak "Metinde geçen karga karakteri kafa karıştırıcı" demiştir. Bir öğretmen ise görüşünü metnin türüne dayandırmakla birlikte yanıtının içinde " (...) Ama şu karganın durumu kafa karışıklığına yol açabilir. Karga metinde niye var, gibi sorular gelebilir." diyerek bu yanıtı destekler bir görüş ortaya koymuştur. Metnin gayet açık olduğunu belirten bir başka öğretmen ise yanıtının içinde " (...)Yalnız metindeki karganın rolünü anlamış değilim." diyerek metindeki "karga" karakterinin varlığıyla ilgili sorunu ortaya koymuştur.

Öğretmenlere incelemeleri için verdiğimiz altıncı metin olan Beydeba'ya ait Güvercin metni ders kitabında kısaltılarak yer almıştır. Metnin kısaltılmamış hâline⁶⁸ baktığımız zaman karganın olay örgüsü içinde çok önemli bir konumda olduğunu görmekteyiz. Olay karganın bir ağacın dalında avcıyı görmesiyle ve izlemesiyle başlıyor. Karga avcının yere tuzak kurduğunu görüyor. Sonra güvercinler gelip ağa yakalanıyor. Güvercinlerin başkanı tek başına çırpınan güvercinleri birlik olmaya çağırıyor. Güvercinler birlik olup birlikte kanat çırpınca yükseliyor ve avcıdan kurtuluyor. Uzak bir yerde bulunan, güvercinlerin başkanının dostu olan farenin yanına gidiyorlar. Fare önce diğer güvercinleri sonra da dostu olan güvercinlerin başkanını kurtarıyor. İşte metnin ders kitabındaki kısaltılmış hâli burada bitiyor. Bu kısma kadar gerçekten de karganın hiçbir rolü görünmüyor, olay örgüsü içinde hiçbir

⁶⁸ Beydeba, *Kelile ve Dimne*, Kapı Yayınları, (çev. Ömer Rıza Doğrul), İstanbul 2018, s.128-148.

konumu bulunmuyor. Metni dikkatli okuyan herkes metnin bu kısaltılmış hâlinde karganın varlığını sorgulayacak ve gereksiz görecektir. Oysa olayın devamında karga “güvercin ile fare” arasındaki dostluktan etkilenip fare ile dost oluyor. Daha sonra birlikte karganın memleketine gidip kaplumbağa ile dost oluyor. Bu dostluğa ceylan da katılıyor. Dostlar arasında bazı olaylar cereyan ediyor. Birçok yardımcı düşüncenin yer aldığı bu metnin tamamında elbette karga çok önemli bir role sahiptir, hatta hayvanlar arasındaki dostluğun oluşmasında kilit isimdir bile denebilir. Ancak çok uzun metinlerin ders kitaplarında yer almasının çok olası olmayacağı gerçeğinden hareketle kısaltılmış olan bu metnin yeni hâlinde karganın hiçbir önemli rolü görünmüyor. Dolayısıyla metin kısaltılırken buna da dikkat edilmesi gerekirdi. Farenin güvercinleri kurtarmasıyla metin sona erdirilecekse metnin başından itibaren karganın adı asla geçmemeliydi.

Bu kısaltılma biçimi metnin doğru anlaşılmasını etkileyebileceği bir gerçektir. Hatta metnin bu hâliyle temasının “erdemler/birlik ve beraberlik” olduğunu söylemek mümkünken metnin kısaltılmamış hâline baktığımızda metnin temasının “dostluk” olduğunu söylemek olasıdır. Metnin kısaltılmış hâlinin ana düşüncesinde birlik ve beraberlik ön plandayken metnin tamamında dostluk ön plandadır. Metnin kısaltılmış hâlinin konusu için “ağa yakalanan güvercinlerin birlikte hareket ederek kurtulmaları” denilebilecekken metnin tamamının konusu için “karga, fare, ceylan ve kaplumbağanın dostluğu” denilebilir. Yani aslında bu metnin kısaltılmamış hâliyle kısaltılmış hâli temasıyla, ana düşüncesiyle, konusuyla bambaşka metinlerdir.

Kısacası metinler olabildiğince kısaltılmadan ders kitaplarına konulmalıdır. Çok uzun metinlere eğer ders kitaplarında yer verilecekse o metinlerin nasıl kısaltılacağına karar verilmeden önce metnin konusu, vermek istediği mesaj ve öğrencilerin yaş grubu dikkate alınmalıdır.

Sonuç itibariyle bu araştırma için görüş bildiren öğretmenlerden toplanan verilere göre altıncı metnin temasının ders kitabında “erdemler” teması altında verilmesinin doğru olduğunu, bu metnin konusunun ve ana düşüncesinin/ana duygusunun oldukça belirgin olduğunu söylemiştik.

Öğretmenler öğrencilerinin metnin ana duygusunu/ana düşüncesini ve konusunu kolaylıkla belirleyemeyeceklerini düşünmektedir. Bu durum ile öğretmenlere göre metnin temasının, konusunun ve ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olması arasında bir paralellik vardır. Yani öğretmenlerden toplanan verilere göre altıncı metin; konusu ana duygusunu/ana düşüncesi belirgin olan ve bir olay yazısı olduğu için 5. sınıf öğrencilerinin kolayca anlayacakları bir metindir. Ortaya çıkan bu durumun en önemli gerekçeleri öğretmenlere göre büyük oranda metinden kaynaklıdır.

G. Yedinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri

Yedinci metnin temasının ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları şöyledir:

Tablo 58: 7. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Millî mücadele, bağımsızlık ve birlik	38	73.08
Sevgi, vatan sevgisi	8	15.38
Hem sevgi, vatan sevgisi hem millî mücadele, bağımsızlık ve birlik	2	3.85
Diğer	4	7.69
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %73.08'i yedinci metnin temasının ders kitabındaki adına yakın bir ifadeyle “millî mücadele, bağımsızlık ve birlik” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu metnin teması için “sevgi, vatan sevgisi” diyenlerin oranı ise %15.38'dir. İki öğretmen ise bu metnin temasının hem “sevgi, vatan sevgisi” hem “millî mücadele, bağımsızlık ve birlik” olduğunu söylemiştir.

Verilerden hareketle yedinci metnin ders kitabında “millî mücadele” teması altında verilmesinin doğru olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 59: 7. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
15 Temmuz'da Türk milletinin duruşu ve verdiği mücadele (5 Temmuz'da Türk halkının sergilediği duruş/15 Temmuz gecesi Türk milletinin vatanına sahip çıkması/15 Temmuz darbe girişimi ve Türk millerinin kararlı duruşu)	18	34.62
15 Temmuz 2016'da yaşananlar (15 Temmuz 2016'da yaşananlar/15 Temmuz kalkışma hareketi/ 15 Temmuz gecesi yapılan hain saldırı/)	17	32.69
Vatan için fedakârlık ve mücadele	7	13.46
Kurtuluş Savaşı'ndan 15 Temmuz'a verilen millî mücadele	4	7.69
15 Temmuz	3	5.77
Birlik ve beraberlik	3	5.77
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %34.62'si yedinci metnin konusunun “15 Temmuz'da Türk milletinin duruşu ve verdiği mücadele” olduğunu söyleyerek yanıtlarında “Türk milletinin duruşuna ve verilen mücadeleye” vurgu yapmıştır. Bu yanıtın farklı bir ifadesi olarak değerlendirilebilecek “15 Temmuz 2016'da yaşananlar” yanıtını vererek yanıtında “yaşananlara” vurgu yapanların oranı ise %32.69'dur. Öğretmenlerin %7.69'u ise bu metnin konusu için “Kurtuluş Savaşı'ndan 15 Temmuz'a verilen millî mücadele” diyerek “Türk milletindeki tarihten gelen millî mücadele azmine vurgu yapmıştır. 3 öğretmen bu metnin konusu için sadece “15 Temmuz” yanıtını vermiştir. Birbirine yakın anlamlar içeren tüm bu yanıtların tüm yanıtlar içindeki toplam oranı %80.77'dir. Öğretmenlerin %13.46'sı ise “15 Temmuz”u yanıtının içinde hiç kullanmaksızın yedinci metnin konusunun “Vatan için fedakârlık ve mücadele” olduğunu söylemiştir.

Tüm bu verilerden hareketle yedinci metnin konusunun oldukça belirgin olduğunu söylemek olasıdır.

Tablo 60: 7. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Ne pahasına olursa olsun, her koşulda vatanımıza sahip çıkmalı, onu korumalıyız. (Vatanımıza her ne olursa olsun, ölüm pahasına sahip çıkmalı ve onu savunmalıyız./Vatan ancak savunulursa sizindir, vatanımızı her şartta korumalıyız. /Vatanımız için kanımızın son damlasına kadar mücadele etmeliyiz./)	14	26.92
15 Temmuz'da olduğu gibi Türk milleti vatanını korumak için her zaman birlik ve beraberlik içinde hareket etmeyi bilmıştır. (Vatanı korumak için birlik içinde olmalıyız./Vatan için tehlike söz konusu olduğunda Türk halkı kenetlenerek vatanını her zaman korur, 15 Temmuz bunun son örneğidir. /Millet olarak birlik ve beraberlik içerisinde olduğumuz sürece bayrağımız hep göklerde sallanacaktır./ Milletimiz bağımsızlık ve vatan söz konusu olduğunda her türlü tehtidi birlik ve beraberlik ile bertaraf etmeyi bilir)	12	23.08
Millî birlik, beraberlik ve bağımsızlık (Millî birlik, beraberlik ve bağımsızlığın önemi/Bağımsızlığın önemi /Bağımsızlık için her türlü zorluğa göğüs germek gerekir)	8	15.38
Vatan sevgisi	5	9.62
Türk milleti tarihin her döneminde olduğu gibi 15 Temmuz'da da vatanına sahip çıkmış, onu korumuş, onun için mücadele etmiştir. (Çeşitli zamanlarda ülkemiz bazı tehlikelerle karşı karşıya kalmıştır. Her zaman bu tehlikelere karşı beraber mücadele ederek, karşı çıkarak başarıyı elde etmiştir, geleceğini korumuştur./ Türk milleti tarihin her döneminde olduğu gibi 15 Temmuz gecesinde de vatanına sahip çıkmış, onu hainlere teslim etmemiştir.)	5	9.62
Diğer (Vatan onu sevenlerin omuzlarında yükselir. Türk milleti her şartta özgürlüğü seçer, cesurdur./Bu vatan her zaman savunulacak ve korunacak bir vattandır.)	3	5.76
Yaşanan sıkıntıların sonunda güzel günler vardır.	2	3.85
Vatan için herkes kahraman olur.	2	3.85
Yanıtsız	1	1.92
Toplam	52	100

Yedinci metnin ana duygusu/ana düşüncesinin ne olduğuyla ilgili olarak Araştırmaya katılan öğretmenlerin %26.92'si “Ne pahasına olursa olsun, her koşulda vatanımıza sahip çıkmalı, onu korumalıyız.” diyerek yanıtında “vatanı koruma”ya vurgu yapmıştır. Öğretmenlerin %23.08'i “15 Temmuz'da olduğu gibi Türk milleti vatanını korumak için her zaman birlik ve beraberlik içinde hareket etmeyi bilmıştır.” yanıtını vererek “vatanı millî birlik ve beraberlik içinde koruma”ya vurgu yapmıştır. “Millî birlik, beraberlik ve bağımsızlık” yanıtını verenlerin oranı ise

%15.38'dir. Öğretmenlerin %9.62'si yedinci metnin ana duygusu/ana düşüncesi için “Türk milleti tarihin her döneminde olduğu gibi 15 Temmuz'da da vatanına sahip çıkmış, onu korumuş, onun için mücadele etmiştir.” diyerek vatani korumanın ve vatan için mücadele etmenin Türk milletinin geçmişten gelen bir davranışı olduğuna vurgu yapmıştır. Yine öğretmenlerin %9.62'si de “vatan sevgisi” yanıtını vermiştir. Katılımcıların %13.46'sı ise diğer farklı yanıtları vermiştir. Bir öğretmen ise bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin ne olduğunu belirtmemiştir

Yanıtlar bütün olarak incelendiğinde yedinci metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin ne olduğuyula ilgili olarak “vatani korumak” “vatan için mücadele etmek” “millî birlik ve bağımsızlık” gibi ifadelerin daha fazla ön planda olduğunu söylemek olasıdır. Öğretmenlerin yanıtlarında bazı ortak noktalar olsa da öğretmenler yanıtlarında vatani korumanın farklı boyutlarına vurgu yapmışlardır. Bu durumu, öğretmenlerin yanıtlarının herhangi birinde yoğunlaşmamış olmasını ve bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin ne olduğuyula ilgili olarak on farklı yanıtın verilmesini dikkate aldığımızda yedinci metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olmadığını söylemek olasıdır.

Tablo 61: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	33	63.46
Orta derecede zorlanırlar.	15	28.85
Oldukça zorlanırlar.	3	5.77
Yanıtsız	1	1.92
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %63.46'sına göre öğrenciler yedinci metnin ana duygusunu/ana düşüncesini hiç zorlanmadan kolayca belirleyebilirler. Katılımcıların %28.85'i ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken orta derecede zorlanacağını, %5.77'si ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanacaklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla öğretmenlerin çoğunluğu öğrencilerin yedinci metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanmayacaklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 62: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	35	67.31
Orta derecede zorlanırlar.	15	28.85
Oldukça zorlanırlar.	1	1.92
Yanıtsız	1	1.92
Toplam	52	100

Öğrencilerin yedinci metnin konusunu belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %867.31'i "Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler." demişlerdir, %28.85'i de "Orta derecede zorlanırlar." demişlerdir. Öğrencilerin bu metnin konusunu belirlerken oldukça zorlanacakları görüşüne sahip sadece bir öğretmen vardır. Dolayısıyla öğretmenlerin çoğunluğuna göre öğrenciler altıncı metnin konusunu oldukça zorlanmadan belirleyebilirler.

Öğrencilerin yedinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma derecelerinin ayrıntılı incelenmesi:

Tablo 63: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 7. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar

Sıra No.	Bağlantılar	Frekans	Yüzde
1.	Öğrencilerin yedinci metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	33	63.46
2.	Öğrencilerin yedinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	13	25.00
3.	Öğrencilerin yedinci metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, yedinci metnin konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	2	3.85
4.	Öğrencilerin yedinci metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacaklarını, konusunu belirlemede orta derecede zorlanacaklarını belirtenler	2	3.85
5.	Öğrencilerin yedinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtenler	1	1.92
6.	Yanıtsız	1	1.92
	Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %63.46'sı öğrencilerin yedinci metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini, %25.00'i ise yedinci metnin hem ana düşüncesini hem konusunu belirlemede orta derecede

zorlanacaklarını belirtmişlerdir. Veriler bütün olarak incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğuna göre öğrenciler bu metnin hem konusunu hem ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanmayacaklarını söylemek olasıdır.

Ortaya çıkan bu durumun nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini “öğrenciden kaynaklı nedenler” ve “metinden kaynaklı nedenler” olmak üzere iki başlık altında bir araya getirdik.

Tablo 64: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması

Yanıtın Türü	Frekans	Yüzde
Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	6	11.55
Metinden Kaynaklı Nedenler	42	80.77
Yanıt Vermeyenler	4	7.68
Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin yedinci metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlemedeki zorluk derecelerinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden kaynağı metin olanların oranı %80.77 iken kaynağı öğrenci olan nedenlerin oranı %11.54'tür. Öğretmenlerin %7.69'u herhangi bir gerekçe belirtmemiştir.

Tablo 65: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Öğrencilerin ana düşüncüyü ifade etmede zorlanmaları	2	3.85
Öğrenciden kaynaklı olumsuz gerekçeler	2	3.85
Öğrenciden kaynaklı olumlu gerekçeler	2	3.85
Toplam	6	11.55

Tablo 66: 5. Sınıf Öğrencilerinin 7. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı

Metinden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Konusunun güncel olması (Yaşanılan olay güncelliğini yitirmemiş, herkesin hafızasında yer etmiş olduğundan çocukların kolayca bulabilecekleri kanısındayım. /Yaşanılan olaylara tanık olan öğrencilerimizin bu konuda hassasiyet göstermesi konunun anlaşılmasını kolaylaştırmıştır. /Yaşananlara şahit oldukları için.)	16	30.77
Metnin açık, anlaşılır bir üslupla yazılmış olması (Anlaşılması kolay bir metin, verilmek istenen mesaj açık /Metin açık ve gayet anlaşılır tarzdadır./Verilmek istenen metin açık, anlaşılır olduğundan çok fazla zorlanacaklarını sanmıyorum./Anlaşılır bir metin olduğu için zorlanmazlar.)	15	28.84
Metinden kaynaklı diğer olumsuz gerekçeler	3	5.76
Metinden kaynaklı diğer olumlu gerekçeler	2	3.85
Metnin türüne bağlı olumsuz gerekçeler	2	3.85
Ana düşüncesinin belirgin olmaması	2	3.85
5. sınıf seviyesine uygun olmaması	2	3.85
Toplam	42	80.77

Öğrencilerin yedinci metnin konusunu ve ana duygu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma gerekçelerinin nedenleri incelendiğinde metinden kaynaklı nedenlerin oldukça fazla olduğunu söylemek olasıdır.

Öğretmenlerin %30.77'si öğrencilerinin altıncı metnin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma derecesinin nedeni olarak “metnin konusunun güncel olması”nı söylemişlerdir. Öğretmenlerin % 28.84 “Metnin açık, anlaşılır bir üslupla yazılmış olması” demişlerdir. İki öğretmen de metinden kaynaklı iki farklı olumlu gerekçe belirtmiştir. Katılımcıların 17.31'i ise metnin türünden, öğrenci seviyesine uygun olmamasından, ana düşüncesinin belirgin olmamasından vd. gerekçelerden kaynaklı olarak olumsuz nedenler belirtmişlerdir.

Sonuç itibarıyla yedinci metnin temasının ders kitabında “millî mücadele” teması altında verilmesinin doğru olduğunu, bu metnin konusunun belirgin olduğunu, bu metnin ana düşüncesinin/ana duygusunun belirgin olmadığını söylemiştik. Buna karşın öğretmenler öğrencilerinin metnin ana duygusunu/ana düşüncesini ve konusunu kolaylıkla belirleyemeyeceklerini düşünmektedir. Yani öğretmenlerden toplanan verilere göre yedinci metin; konusu belirgin olan, ana duygusunu/ana

düşüncesi belirgin olmayan ve konusu güncel olduğu için 5. sınıf öğrencilerinin kolayca anlayacakları bir metindir. Öğretmenlere göre ortaya çıkan bu durumun en önemli gerekçeleri büyük oranda metinden kaynaklıdır.

H. Sekizinci Metne Dair Öğretmen Görüşleri

Sekizinci metnin temasının ne olduğuyla ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları şöyledir:

Tablo 67: 8. Metnin Temasına Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Çocuk dünyası, çocukluk	28	53.85
Özlem, çocukluk özlemi	8	15.38
Duygular	7	13.46
İçinde çocuk geçen diğer yanıtlar (Çocuk ve oyun/Çocukların mutluluğu/Çocuk olmanın verdiği mutluluk)	6	11.54
Diğer (Sevgi/Doğa ve evren-doğa ve insan)	3	5.77
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %53.85 sekizinci metnin temasının ders kitabında yer aldığı gibi “çocuk dünyası, çocukluk,” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu metnin teması için “özlem, çocukluk” diyenlerin oranı ise %15.38’dir. Öğretmenlerin %13.46’sı bu metnin temasının duygular olduğunu belirtmiştir. “İçinde çocuk geçen diğer yanıtlar” içinde “mutluluk”tan bahseden iki, diğer yanıtlar içinde “sevgi”den bahseden bir yanıtla birlikte metnin temasının “özlem, çocukluk özlemi” olduğunu söyleyenlerin hepsini “duygular” temasının alt teması olarak değerlendirdiğimizde bu oran %34.61’e çıkmaktadır.

Bizce bu metnin teması, duygular ana temasının altında özlem temasının altında çocukluk özlemi alt temasıdır. Katılımcıların yarısından fazlasının sekizinci metnin temasının “çocuk dünyası, çocukluk” olduğunu söylemesinin nedeni ders kitabında bu metnin “çocuk dünyası” teması altında verilmesi olabilir.

Çoğunluğun yanıtına bakarak sekizinci metnin ders kitabında “çocuk dünyası” teması altında verilmesinin doğru olduğunu söylemek olasıdır. Ancak buna rağmen tema sözcüğünün kavramsal karşılığı dikkate alındığında ve bu metnin teması için

“duygu” ifadesi belirtenlerin oranının da azımsanmayacak bir oranda olması düşünüldüğünde bu metnin “duygular” teması altında verilmesinin daha isabetli olacağını söyleyebiliriz.

Tablo 68: 8. Metnin Konusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Çocukluğa duyulan özlem (Çocukluğa duyulan özlem/Çocukluğa, geçmişe özlem/Şairin çocukluğuna olan özlemi ve hayalinde çocukluğunu yeniden yaşaması)	21	40.38
Çocukluk (Çocukluk/çocukluk günleri/Çocukluk yılları)	18	34.62
Şairin çocukluk hatıraları	4	7.69
Şairin çocukken hoşuna giden oyunlar, etkinlikler ve yaptıkları	3	5.77
Şairin Affan Dede'den çocukluğunu alması	3	5.77
Diğer (Çocukların duygu ve düşünceleri/Oyun ve çocuk/Çocukluğuna dönmek isteyen birinin doğada huzur bulması)	3	5.77
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %40.38'i sekizinci metnin konusunun “çocukluğa duyulan özlem” olduğunu söylemiştir. Bu metnin konusunun “Çocukluk” olduğunu söyleyenlerin oranı %34.62'dir. Her ne kadar bu iki yanıt toplam yanıtların çoğunluğunu oluştursa da öğretmenler bu metnin konusunda toplamda sekiz farklı yanıt vermişlerdir. Ayrıca en çok iki yanıt da birbirine fazla yakın olmayan yanıtlardır.

Tüm bu verilerden hareketle sekizinci metnin konusunun belirgin olduğunu söylemek olası değildir.

Tablo 69: 8. Metnin Ana Düşüncesine/Ana Duygusuna Dair Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Özlem, çocukluk özlemi (Çocukluğa, geçmişe özlem/ Çocukluğa duyulan özlem/Çocukluğa duyulan özlemin önemi/Çocukluğa özlem/ Yetişkinlerin çocukluk dönemlerine özlem duyması)	33	63.46
İnsan yaşamının en güzel devri çocukluktur. (Hayatın en güzeli çocukluktur, vaktinde onu doyasıya yaşamak gerek/Sıkıntılardan habersiz sadece oyun ve oyuncaklarla geçen çocukluk dönemleri en güzel dönemlerimizdir./Çocukken her şey güzeldir.)	9	17.31
Diğer (İçimizdeki çocuğu hep yaşatmalıyız./Çocuk olmanın yaşı yoktur ve çocukluğun ayrı bir hazzı, coşkusu vardır.)	6	11.54
Çocukluğun kıymetini bilmeli ve tadını çıkararak yaşamalıyız.	4	7.69
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %63.46'sı sekizinci metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin “özlem, çocukluk özlemi” olduğunu söylemiştir. Bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin “İnsan yaşamının en güzel devri çocukluktur.” olduğunu söyleyenlerin oranı %17.31'dir. Bu durum da sekizinci metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olduğu anlamına gelmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre sekizinci metnin temasının belirgin olmasına karşın ana düşüncesinin belirgin olmaması ve hatta bu metnin ana düşüncesiyle anlamsal bağlantısı olan “özlem, çocukluğa özlem” teması yanıtını verenlerin oranının %15.38'de kalması ancak öğretmenlerin metnin temasının ne olduğuyla ilgili soruyu yanıtlarken metnin temasının ders kitabında “çocuk dünyası” olarak verilmesinden etkilenmesiyle açıklanabilir.

Tablo 70: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	19	36.54
Orta derecede zorlanırlar.	24	46.15
Oldukça zorlanırlar.	9	17.31
Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %36.54'üne göre öğrenciler sekizinci metnin ana duygusunu/ana düşüncesini hiç zorlanmadan kolayca belirleyebilirler. Katılımcıların %46.15'i ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini

belirlerken orta derecede zorlanacağını, %17.31'i ise öğrencilerin bu metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanacaklarını ifade etmişlerdir. Bu verilerden hareketle öğretmenlerin bu metnin ana duygusunun/ana düşüncesinin öğrenciler tarafından belirlenirken ne derece zorlanacağı hakkında hem fikir olmadıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin çoğunluğunun öğrencilerin sekizinci metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken kolaya yakın orta derecede zorlanacaklarını düşündüklerini söylemek olasıdır.

Tablo 71: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri

Yanıtlar	Frekans	Yüzde
Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.	22	42.31
Orta derecede zorlanırlar.	23	44.23
Oldukça zorlanırlar.	7	13.46
Toplam	52	100

Öğrencilerin yedinci metnin konusunu belirlerken ne derecede zorlanacağıyla ilgili soruya öğretmenlerin %42.31 “Hiç zorlanmadan kolayca belirlerler.” demişlerdir, %44.23 de “Orta derecede zorlanırlar.” demişlerdir. Öğrencilerin bu metnin konusunu belirlerken oldukça zorlanacakları görüşüne öğretmenlerin oranı ise %13.46'dır. Bu durum da öğrencilerin sekizinci metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemedeki zorlanma dereceleriyle büyük oranda paralellik göstermektedir. Bu paralelliğe karşın metnin konusunu belirlerken öğrencilerin oldukça zorlanacağını söyleyenlerin oranının metnin ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken oldukça zorlanacağını söyleyenlerin oranından bir nebze az olması öğrencilerin bu metnin konusunu belirlerken ana düşüncesini/ana duygusunu belirlerken zorlanma derecelerinden daha az zorlanacakları anlamına gelmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin çoğunluğuna göre öğrencilerin sekizinci metnin konusunu belirlerken kolaya yakın orta derecede zorlanacaklarını söylemek olasıdır.

Öğrencilerin sekizinci metnin ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma derecelerinin ayrıntılı incelenmesi:

Tablo 72: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri ile 8. Metnin Konusunu Belirlemede Zorlanma Dereceleri Arasındaki Bağlantılar

Sıra No.	Bağlantılar	Frekans	Yüzde
1.	Öğrencilerin sekizinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını belirtenler	20	38.46
2.	Öğrencilerin sekizinci metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	18	34.62
3.	Öğrencilerin sekizinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtenler	7	13.46
4.	Öğrencilerin sekizinci metnin ana düşüncesini belirlemede orta derecede zorlanacağını, sekizinci metnin konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini belirtenler	4	7.69
5.	Öğrencilerin sekizinci metnin ana düşüncesini belirlemede oldukça zorlanacaklarını, konusunu belirlemede orta derecede zorlanacaklarını belirtenler	2	3.85
6.	Öğrencilerin sekizinci metnin ana düşüncesini hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini, sekizinci metnin konusunu belirlemeden orta derecede zorlanacağını belirtenler	1	1.92
	Toplam	52	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %38.46'sı öğrencilerin sekizinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede orta derecede zorlanacağını, %34.62'si öğrencilerin sekizinci metnin hem ana düşüncesini hem konusunu hiç zorlanmadan kolayca belirleyeceğini, %13.46'sı öğrencilerin sekizinci metnin hem ana düşüncesini belirlemede hem konusunu belirlemede oldukça zorlanacağını belirtmiştir. Tüm veriler birlikte değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğretmenlere göre öğrenciler sekizinci metnin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede kolaya yakın orta derecede zorlanacaklarını göstermektedir.

Ortaya çıkan bu durumun nedenleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini “öğrenciden kaynaklı nedenler” ve “metinden kaynaklı nedenler” olmak üzere iki başlık altında bir araya getirdik.

Tablo 73: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenlerinin Sınıflandırılması

Yanıtın Türü	Frekans	Yüzde
Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	12	23.08
Metinden Kaynaklı Nedenler	36	69.24
Yanıt Vermeyenler	4	7.68
Toplam	52	100

Öğretmenlere göre öğrencilerin sekizinci metnin konusunu ve ana düşüncesini belirlemedeki zorluk derecelerinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden kaynağı metin olanların oranı %69.23 iken kaynağı öğrenci olan nedenlerin oranı %23.08'dir. Öğretmenlerin %7.69'u herhangi bir gerekçe belirtmemiştir.

Tablo 74: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Öğrenciden Kaynaklı

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Öğrencilerin hâlâ çocuk olması çocukluk özlemini anlamalarını zorlaştıracak olması ve şairin duygularını anlamakta zorlanmaları	4	7.69
Öğrenciden kaynaklı diğer zorlaştırıcı gerekçeler (Öğrencilerin şiirin ilk bölümü ile ikinci bölümü arasındaki bağı fark edememeleri/ Verilmek istenen mesajı ve konuyu bulurken doğru yöntemi seçmeme)	4	7.69
5. sınıf öğrencilerinin ana duygu, ana düşünce kavramlarını tam olarak bilmemeleri, kavramamış olmaları	2	3.85
Öğrenciden kaynaklı diğer kolaylaştırıcı gerekçeler (Kitap okumalarının sağladığı avantaj)	2	3.85
Toplam	12	23.08

Tablo 75: 5. Sınıf Öğrencilerinin 8. Metnin Ana Düşüncesini/Ana Duygusunu ve Konusunu Belirlemede Zorlanma Nedenleri-Metinden Kaynaklı

Metinden Kaynaklı Nedenler	Frekans	Yüzde
Şiirin soyut ifadeler içermesi (Somuttan soyuta geçişte zorlanabilirler. /Şiir oldukça soyut ifadeler içermektedir./Duyguların anlatımı biraz dolaylı ve çocuklar Affan Dede kim diye düşüneceklerdir. Duygu bulmakta birazcık zorlanabilirler.)	7	13.46
Şiir gayet açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır, ilgi çekicidir.	7	13.46
Bu metinde ana düşüncüyü/temayı bulmak konuyu bulmaya göre daha zor olduğundan biraz zorlanabilirler	5	9.62
Öğrencilerin seviyelerine uygun bir şiir olması	5	9.62
Ana duygunun şiirde belirgin olmaması	5	9.62
Şiirin öğrencilerin seviyelerine uygun olmaması	4	7.69
Metinden kaynaklı diğer kolaylaştırıcı gerekçeler (Ahenk unsuru bulunan şiirleri daha keyifle okuyorlar.)	2	3.85
Şiir olduğu için yorumlar farklı olabiliyor.	1	1.92
Toplam	36	69.24

Öğrencilerin sekizinci metnin konusunu ve ana duygu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma gerekçelerinin nedenleri incelendiğinde metinden kaynaklı nedenlerin fazla olduğunu söylemek olasıdır.

Öğretmenlerin % 7.69'u öğrencilerin bu metnin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken zorlanma nedeni olarak "Öğrencilerin hâlâ çocuk olması çocukluk özlemini anlamalarını zorlaştıracak olması ve şairin duygularını anlamakta zorlanmaları" demiştir. Öğretmenlerin %13.46'sı gerekçe olarak "Şiirin soyut ifadeler içermesi" demişken, %9.62'si "Bu metinde ana düşünceyi/temayı bulmak konuyu bulmaya göre daha zor olduğundan biraz zorlanabilirler." demiştir. Yine öğretmenlerin %9.62'si zorlaştırıcı bir gerekçe olarak "Ana duygunun şiirde belirgin olmaması" demiştir. Öğretmenlerin %7.69'u ise şiiri öğrencilerin seviyesine uygun bulmamıştır.

Öğretmenlerin %9.62'si metni öğrencilerinin seviyesine uygun bulmuş, %13.46'sı da "Şiir gayet açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır, ilgi çekicidir." demiştir.

Sonuç itibariyle çoğunluğun yanıtına bakarak sekizinci metnin ders kitabında "çocuk dünyası" teması altında verilmesinin doğru olduğunu söylemenin olası olduğunu ancak buna rağmen tema sözcüğünün kavramsal karşılığı dikkate alındığında ve bu metnin teması için "duygu" ifadesi belirtenlerin oranının da azımsanmayacak bir oranda olması düşünüldüğünde bu metnin "duygular" teması altında verilmesinin daha isabetli olacağını söylemiştik. Ayrıca sekizinci metnin konusunun belirgin olmadığını, bu metnin ana düşüncesinin/ana duygusunun belirgin olduğunu da söylemiştik. Kısaca sekizinci metin; konusu belirgin olmayan, ana duygusunu/ana düşüncesi belirgin olan ve şiirdeki duygu öğrencilere uzak olduğundan, şiir soyut olduğundan, bu metinde ana düşünceyi/temayı bulmak konuyu bulmaya göre daha zor olduğundan vd. sebeplerden ötürü 5. sınıf öğrencilerinin anlamada orta derecede zorlanacakları bir metindir. Öğretmenlere göre ortaya çıkan bu durumun en önemli gerekçeleri büyük oranda metinden kaynaklıdır.

İ. Tüm Metinlerden Çıkan Genel Bulgular ve Yorumlar

Tablo 76: Tüm Metinlerin Tema Uygunlukları

Metnin Adı	Ders Kitabında Bulunduğu Tema	Olmaması Gereken Tema
1. Metin: Reçete	Doğa ve Evren	Doğa ve Evren
2. Metin: Anadolu'nun Cirit Oyunları	Sağlık ve Spor	Millî Kültürümüz
3. Metin: Kitabın Serüveni	Okuma Kültürü	Okuma Kültürü
4. Metin: Forsa	Millî Kültürümüz	Vatanseverlik
5. Metin: Bir Dâhiyle Konuşmak	Bilim ve Teknoloji	Bilim ve Teknoloji
6. Metin: Güvercin	Erdemler	Erdemler
7. Metin: 15 Temmuz	Millî Mücadele ve Atatürk	Millî Mücadele ve Atatürk
8. Metin: Çocukluk	Çocuk Dünyası	Duygular

Bu araştırma için görüş bildiren öğretmenlerden toplanan verilere göre 1, 3, 5, 6 ve 7. metinlerin ders kitabında yer aldığı temanın uygun olduğu sonucuna ulaşılmışken 2, 4 ve 8. metinlerin ders kitabında yer aldığı temanın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre “Anadolu'nun Cirit Oyunları” adlı metnin “sağlık ve spor” teması yerine “millî kültürümüz”, “Forsa” adlı metnin “millî kültürümüz” teması yerine “vatanseverlik”, “Çocukluk” adlı metnin de “çocuk dünyası” teması yerine “duygular” teması altında verilmesinin daha uygun olacağı söylenebilir.

Tablo 77: Tüm Metinlerin Konu ve Ana Duygu/Ana Düşünce Belirginlikleri

Metnin Adı	Konu	Ana Duygu/Ana Düşünce
1. Metin: Reçete	Belirgin Değil	Belirgin Değil
2. Metin: Anadolu'nun Cirit Oyunları	Belirgin	Belirgin
3. Metin: Kitabın Serüveni	Belirgin	Belirgin Değil
4. Metin: Forsa	Belirgin	Belirgin Değil
5. Metin: Bir Dâhiyle Konuşmak	Belirgin	Belirgin Değil
6. Metin: Güvercin	Belirgin	Belirgin
7. Metin: 15 Temmuz	Belirgin	Belirgin Değil
8. Metin: Çocukluk	Belirgin Değil	Belirgin

Bu araştırmaya göre 1 ve 8. metinlerin konusunun belirgin olmadığı, diğer metinlerin konusunun belirgin olduğu söylenebilir. 1, 3, 4, 5, 7. metinlerin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olmadığını, diğer metinlerin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olduğunu söylemek olasıdır. Tamamen hem konusu hem de ana duygusu kolayca belirlenebilen metinlerden oluşmuş bir ders

kitabının dersin amaçlarına ulaşma konusunda yararlı olmayacağı düşünüldüğünde hem konusu hem ana duygusu/ana düşüncesi belirsiz olan 1. metin haricindeki metinlerin ders kitabına alınmasının doğru olduğu ifade edilebilir. Hem konusu hem ana duygusu/ana düşüncesi belirgin olmayan, öğrenciler tarafından anlaşılması zor olan metinlere ders kitaplarında yer verilmesi öğrencilerin derse karşı olumsuz bir algı oluşturmaya sebep olabilir.

Tablo 78: Öğrencilerin Tüm Metinlerin Konusunu ve Ana Duygusunu/Ana Düşüncesini Belirlerken Zorlanma Dereceleri

Metnin Adı	Durum
1. Metin: Reçete	Zorlanırlar
2. Metin: Anadolu'nun Cirit Oyunları	Kolay Belirlerler
3. Metin: Kitabın Serüveni	Kolay Belirlerler
4. Metin: Forsa	Kolay Belirlerler
5. Metin: Bir Dâhiyle Konuşmak	Zorlanırlar
6. Metin: Güvercin	Kolay Belirlerler
7. Metin: 15 Temmuz	Kolay Belirlerler
8. Metin: Çocukluk	Kolaya Yakın Orta Derecede Zorlanırlar

Yaptığımız araştırmaya göre öğrencilerin 1 ve 5. metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken zorlanacaklarını, 8. metnin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken kolaya yakın orta derecede zorlanacaklarını diğer metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken çok zorlanmayacaklarını söylemek olasıdır. Şu durumda birinci ve beşinci metinlerin 5. sınıf öğrencileri açısından oldukça zor metinler olduğunu yani ders kitabında yer almasının dersin amaçlarına ulaşma konusunda doğru araçlar olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 79: Öğrencilerin Konu ve Ana Duygu/Ana Düşünce Belirlerken Zorlanma Derecelerinin Nedenlerinin Sınıflandırılması

Metnin Adı	Öğrenciden Kaynaklı	Metinden Kaynaklı	Yanıt Vermeyen
1. Metin: Reçete	38.46	55.77	5.77
2. Metin: Anadolu'nun Cirit Oyunları	23.07	73.08	3.85
3. Metin: Kitabın Serüveni	19.23	76.92	3.85
4. Metin: Forsa	25.00	69.23	5.77
5. Metin: Bir Dâhiyle Konuşmak	26.92	61.54	11.54
6. Metin: Güvercin	15.38	78.85	5.77
7. Metin: 15 Temmuz	11.55	80.77	7.68
8. Metin: Çocukluk	23.08	69.24	7.68

Öğretmenlerin belirttiği öğrencilerin metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken zorlanma nedenlerini sınıflandırdığımda tüm metinler için metinden kaynaklı gerekçelerin daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. O hâlde dersin amaçlarına ulaşmak noktasında en önemli araç olan ders kitaplarına alınacak metinler seçilirken veya yazılırken metinlerin niteliklerine azami derecede dikkat etmek gerekir. Ulaştığımız verilere göre öğrencilerin metinleri kolay ya da zor anlamalarının ön çıkan gerekçeleri arasında öğrencilerdeki kitap okuma alışkanlıkları, öğrencinin konu ve ana düşünce kavramlarını ayırt edip edememesi, öğrencilerin hazırbulunuşlukları, metinlerin anlatımının açık olup olmaması, metinlerin dilinin ağır olup olmaması, metinlerdeki soyut ifadelerin yoğunluğu, metin türleri, kısaltılmış metinlerin kısaltılma biçimleri, metinlerin anlamayı zorlaştıracak yaratılış biçimleri, verilmek istenen mesajın metinde belirsiz olması metnin konusunun ilgi çekici ve güncel olup olmaması vd. gerekçeleri saymak olasıdır.

V. SONUÇ VE TARTIŞMA

5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan farklı temalardan seçilmiş, çeşitli türlerden sekiz adet metinle ilgili olarak Erzincan'da görev yapan 52 öğretmenin görüşü incelenmiştir. Metinlerin temasının ve konusunun ne olduğu öğretmenlere sorulmuştur. Tema ile doğrudan ilişkili olduğu için metinlerin ana duygusunun/ana düşüncesinin ne olduğu da sorulmuştur. Bunlara ilave olarak öğretmenlere görev yaptıkları okullarda okuyan 5. sınıf öğrencilerinin bu metinlerin konusunu, ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken ne derecede zorlanacakları ve bu zorlanma derecelerinin nedenleri de sorulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen verilere göre 1, 3, 5, 6 ve 7. metinlerin ders kitabında yer aldığı temanın uygun olduğu sonucuna ulaşılmışken, 4 ve 8. metinlerin ders kitabında yer aldığı temanın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. “Anadolu'nun Cirit Oyunları” adlı metnin “sağlık ve spor” teması yerine “millî kültürümüz”, “Forsa” adlı metnin “millî kültürümüz” teması yerine “vatanseverlik”, “Çocukluk” adlı metnin de “çocuk dünyası” teması yerine “duygular” teması altında verilmesi daha uygun olacaktır.

Yapılan araştırmaya göre 1 ve 8. metinlerin konusunun belirgin olmadığı, diğer metinlerin konusunun belirgin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 1, 3, 4, 5, 7. metinlerin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olmadığı, diğer metinlerin ana duygusunun/ana düşüncesinin belirgin olduğu saptanmıştır.

Öğrenciler 1 ve 5. metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken zorlanacaklardır, 8. metnin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken kolaya yakın orta derecede zorlanacaklardır. Öğrenciler diğer metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken çok zorlanmayacaklardır. Şu durumda öğretmenlerden elde edilen verilere göre birinci ve beşinci metinlerin 5. sınıf öğrencileri açısından zor metinler olduğunu yani bu metinlerin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer almasının uygun olmayacağını söyleyebiliriz.

Diğer metinlerin bazılarının her ne kadar konusu ya da ana düşüncesi belirgin olmasa da doğru bir ders tasarımı ile amaca hizmet edebilecekleri düşünülmektedir. Zira ders kitabını tamamen konusu ve ana duygusu/ana düşüncesi çok kolay belirlenen metinlerden oluşturmak da doğru olmayacaktır. Bu sebeple birinci ve beşinci metinlerin hem ana duygusu/ana düşüncesi belirgin olmadığından hem de öğrenciler bu metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken zorlanacakları için bu metinler 5. sınıf öğrencileri açısından anlaşılması zor metinlerdir. Yani öğretmenlerden elde edilen verilere göre bu metinler dersin amaçlarına ulaşma konusunda doğru araçlar değildir.

Yaptığımız araştırmaya göre öğrencilerin metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlerken zorlanma nedenlerini sınıflandırdığımızda tüm metinler için metinden kaynaklı gerekçelerin daha fazla olduğu görülmektedir. O hâlde dersin amaçlarına ulaşmak noktasında en önemli araç olan ders kitaplarına alınacak metinler seçilirken veya yazılırken metinlerin niteliklerine azami derecede dikkat etmek gerekir.

Ulaştığımız verilere göre öğrencilerin metinleri kolay ya da zor anlamalarının öne çıkan gerekçeleri arasında öğrencilerdeki kitap okuma alışkanlıkları, öğrencinin konu ve ana düşünce kavramlarını ayırt edip edememesi, öğrencilerin hazır bulunuşlukları, metinlerin anlatımının açık olup olmaması, metinlerin dilinin anlaşılır olup olmaması, metinlerdeki soyut ifadelerin yoğunluğu, metin türleri, kısaltılmış metinlerin kısaltılma biçimleri, metinlerin anlamayı zorlaştıracak yaratılış biçimleri, verilmek istenen mesajın metinde belirsiz olması, metnin konusunun ilgi çekici ve güncel olup olmaması vd. gerekçeleri saymak olasıdır.

Öğretmenlere göre öğrencilerin metinlerin ana duygusunun/ana düşüncesini ve konusunu belirlerken zorlanma nedenlerine bakıldığında öğrencilerin olaya dayalı metinleri düşünceye dayalı metinlere göre daha rahat anladığını söylemek olasıdır. 5. sınıflar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarında olaya dayalı metinlere daha fazla yer verilmelidir.

Ayrıca uzun metinlerin ders kitabında yer bulabilmesi için yapılan kısaltmaların metinlerin temasını, konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini doğrudan etkilediğini söylemek olasıdır. Bu yüzden metinler kısaltılırken yepyeni bir metin yaratıldığı düşünülerek hareket edilmelidir. Metinlerin kısaltılmamış hâllerinde çok elzem olan ama kısaltılmış hâllerinde çok gereksiz olan ifadeler yer verilmemelidir. Düşünce yazılarında yapılacak kısaltmalarda ise birbirinden farklı birçok yardımcı düşüncenin birbiriyle ve ana düşünce ile bağlantısının kopmamasına dikkat edilmesi gerekir. Aksi durumda kısaltılan metinler dersin amaçlarına ulaşma konusunda yararlı olamayacaktır.

Öğrencilerin metinlerin konusunu ve ana duygusunu/ana düşüncesini belirlemede zorlanma nedenleri incelendiğinde ortaya çıkan sonuçlardan biri olan öğrencilerin soyut ifadelerin yoğun olduğu metinlerde zorlanmaları ve olaya dayalı metinleri düşünceye dayalı metinlere göre daha rahat anlamaları sonuçları; Telli'nin yüksek lisans tezinde⁶⁹ ulaştığı “Beşinci sınıf öğrencisi için düşünce yazılarının bu kadar yoğun olması sıkıcı olabilir. Makalenin yanında deneme tercih edilebilir. Makale sayısı azaltılmalıdır.” ve “5. sınıf öğrencisi henüz somut işlemler evresinde olduğu için olay örgüsüne dayalı hikaye tarzı tercih edilmelidir.” sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Evren yüksek lisans tezinde⁷⁰ 6. sınıf ders kitaplarındaki metinleri çocuk edebiyatı ölçütlerine uygunluğu bakımından yeterli bulmamışken bu çalışmada metinlerin tema ve konu uygunlukları hakkında farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu farklılık, bu çalışmada metinlerin yalnızca tema ve konu belirginliği üzerine yoğunlaşmasından kaynaklanabilir.

Bu çalışmada incelenen metinlerin çoğunun tema-konu belirginliği açısından uygun bulunması ile Mert'in çalışmasında⁷¹ ulaştığı “incelenen metinlerin izlekleri, konuları ile uyumludur.” sonucuyla paralellik göstermektedir.

⁶⁹ Telli, s. 92-94.

⁷⁰ Evren, s. 102-103.

⁷¹ Mert, s. 89-90.

Akkurt yüksek lisan tezinde⁷² 8. sınıf ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin uygun olmadığını, anlaşılabilirlik düzeylerinin genele hitap edecek şekilde seçildiğini belirtmişken bu çalışmanın sonuçlarına göre sekiz metinden beşinin ana duygusu/ana düşüncesi yani vermek istediği mesaj belirgin değildir. Bu farklılığın nedeni incelenen metinlerin ve hitap ettikleri sınıfların farklılık göstermesi olabilir.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda tema olarak verilen “millî mücadele ve Atatürk, birey ve toplum, bilim ve teknoloji, sağlık ve spor, çocuk dünyası” sözcükleri ve sözcük grupları aslında kavramsal olarak konu kavramına daha yakındır. Bu sözcüklerin birer tema olarak verilmesi büyük olasılıkla bu sözcüklerin başka konularla ilgili olabilecek daha kapsayıcı konular olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca diğer disiplinlerle ilgi kurma kaygısı bu sözcüklerin tema olarak verilmesine sebep olmuş olabilir.

Türkçe dersi için öğretim programları hazırlanırken ana temaların belirlenmesi sırasında mutlaka tema kavramının konu kavramından ayıran özelliklerine dikkat edilmesi gerekir. Mesela kavramsal olarak konu kavramına daha yakın olan “millî mücadele ve Atatürk” sözcük grubu müstakil bir tema başlığı olarak verilmek yerine “zorunlu olarak” her temanın içinde yer alacağı bir konu olarak verilebilir. Örneğin programa eklenebilecek bir ana tema olarak “vatanseverlik ve kahramanlık” temasının altında “millî mücadele ve Atatürk” konularını içeren metinlere yer verilebilir.

Programda “millî mücadele ve Atatürk” olarak verilen temanın adı “vatanseverlik ve kahramanlık”, programda “birey ve toplum” olarak verilen temanın adı “bireysellik ve toplumsallık”, programda “bilim ve teknoloji” olarak verilen temanın adı “bilimsel gelişim ve çalışmalar kültürü”, programda “sağlık ve spor” olarak verilen temanın adı “spor ve sağlıklı yaşam kültürü”, programda “çocuk dünyası” olarak verilen temanın adı “çocuk ve çocukluk kültürü” olarak değiştirilebilir. Bu

⁷² Akkurt, s. 70-74.

değişiklikler tema ve konu sözcüklerinin kavramsal farklılıklarına daha uygun olacaktır.

Tüm bu belirlemelere karşın sözcüklerin kavramsal olarak “tema” mı yoksa “konu” mu olduğunu belirlemenin metnin bağlamından yola çıkılarak yapılması gereken öznel bir iş olduğu unutulmamalıdır.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda temalarla ilgili konu önerileri de verilmiştir. Ancak bazı temalar başka temaların konu önerileri altında da yer almaktadır. Bununla birlikte programda “Temalar ve Konu Önerileri” başlığında verilen tablonun adı “Temalar ve Alt Temalar ile Konu Önerileri” şeklinde verilebilir. Böyle bir adlandırma tema ve konu sözcüklerinin kullanımındaki algısal hatanın önüne geçecektir.

Programda tema kavramının kullanımı ve bazı metinlerin yanlış temalar altında verilmesiyle ilgili bu bulgular Arhan ve Gültekin’in⁷³ bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Temizyürek ve Delican’ın inceledikleri metinleri buldukları temalara uygun bulmaları⁷⁴ ile bu araştırmada üç metnin doğru tema adı altında verilmemesi arasında bir nebze farklılık vardır. Bu farklılığın nedeni incelenen kitapların ve metinlerin farklı olmasıdır.

⁷³ Arhan ve Gültekin, s. 27-28.

⁷⁴ Temizyürek ve Delican, s. 852-853.

EKLER

Ek-1 Birinci Metin: Reçete

İlk mektepte okuduk, biliyoruz. Her mevsim geldiğinde onunla ilgili “hazırlıklar” yapılır: “Sonbahar hazırlıkları, kış hazırlıkları” gibi. Şimdi hâlâ okutuluyor mu bilmiyorum; mesela “sobalarımızı ve turşularımızı kurarız, babam kömür alır, annem hırka örer vb.” diye.

Baharı yarılacak neredeyse. Tabiat yenilendi, yeşerdi. Biz de “kış uykusu”ndan uyandık mı, kendimizi yenilemek üzere neler yapıyoruz. Şehir ahalisi için biraz masraflı olacak ama, reçeteyi yazalım bari:

Kırlara çıkınız, kuzukulağı, yemlik, madımak toplayınız. Bunlar tuzlanıp yenildiği gibi, lapası, çorbası yapılan otlardandır. Mahalline göre daha bir sürü çeşidi vardır, ebegümece dahi bunlardandır. Biçilmiş bir çayırın kenarından, ortasından geçiniz. Hatta yaşınız elveriyorsa şöyle gök kubbenin altında sırtüstü yatıverip taze ot kokusunu ciğerlerinize çekiniz. O sırada bir serin yel esmekte, yeşil buğday tarlaları bir o yana, bir bu yana salınmaktadır. Kulağınıza tarla kuşlarının kesik sesleri, arı vızıltısı, böcek seslerinden oluşan bir senfoni gelecektir. Beyaz bulutlar gökyüzünde uçacaktır.

Bir küçücük derecik mutlaka bulunuz. Derenin şırıltısını dinleyiniz. Suları tazelenmiştir, elinizi yüzünüzü yıkayınız. Bir pınar başında eğleşip bu tazelenmiş sudan bir güzel abdest alınız. Pet şişeye girmemiş, klor karışmamıştır doya doya içiniz, yeni ve temiz hava ile su kılcal damarlarınıza kadar yayılsın.

Zahmet edip bir tepeye, çıkabileceğiniz yükseklikte bir dağa tırmanınız. Şöööyle ufka doğru bakınız. (...)

Tepeden aşağılara doğru içinizde bir hafiflik, ineceksiniz. Safralarınızdan, balgamlarınızdan, içinizin düğümlerinden, karabasanlarınızdan kurtulacaksınız. Bir çoban çocuğuna, birkaç oğlak yavrusuna rastlayacaksınız. Ne yapın edin taze sağılmış keçi sütü de içiverin. Ihlamur, papatya, hatmi, adaçayı toplayıp kurutun.

Kışın karlı günlerinde buğusu tüte tüte, pencere kenarına oturup bunlardan yapılan çayı içersiniz.

Gül mevsimindeyiz. Aman dikkat, bir gül dahi koklamadan mevsimi geçirmeyin. Hatta bununla da yetinmeyip, o katmerli güllerden edinip, bir güzel gül reçeli kaynatınız. Gülün ayrıca şurubu da olur bilirsiniz. Kızılıcıktan, kuşburnundan, nardan, gülden şurup-şerbet yapılır, hepsi de aromasız, katkısız, şifa niyetine içilir, bir kenara not ediniz.

Dost ve hasta ziyaretlerini unutmayınız, yaşlıları hatırlayınız. Onlara giderken bir deste hanımeli, bir iki sap iğde çiçeği, kır lalesi falan götürünüz.

Kainat şükürünü, biatını, duasını tazeliyor. Baharda bunu iyicene coşturuyor, pek canlı biçimde gözler önüne seriyor, insanoğluna da yol gösteriyor. Siz de bu zikir halkasına kendinizi katınız. Dua makamı içten gelen bu heyecanın zirvesinde bulunuyor.

Yukarıdan beri sayageldiğimiz şeyler, kainat kitabından devşirilen maneviyat gıdalarıdır. Niyetimiz bu yazıyı bir aktar dükkânının şifalı bitkiler tezgâhına çevirmek değil. Nefes almak, her nefeste Allah demek...

Mustafa KUTLU

Ek-2 İkinci Metin: Anadolu'nun Cirit Oyunları

Anadolu'nun geleneksel seyirlik oyunları arasında cirit oyunlarının yeri büyüktür. Cirit oyunları, bir eğlence, bir yiğitlik ve çeviklik gösterisi, aynı zamanda bir atlı spordur. Cirit oyunlarının tarihi çok eskilere gider. Türkler, bu sporu binlerce yıl önce Orta Asya'da başlatmışlar, yüzyıllar boyunca bu geleneği sürdürerek Selçuklularla birlikte Anadolu'ya getirmişlerdir.

Bu yüzden cirit oyununun Anadolu'da, en azından 900 yıllık bir tarihi vardır. Güreş gibi, cirit de millî ve geleneksel bir “ata sporu” sayılır. Güreş, bir zamanlar “Türk gibi kuvvetli” sözüyle Türk gücünü nasıl dünyaya yaymış ve tanıtmışsa cirit oyunu da Türk yiğitlerinin binicilikteki hünerinin, çevikliğinin, cesurluğunun sembolü olmuştur.

Cirit oyununun kaynağı ve çıkışı üzerine çeşitli söylentiler vardır. Derler ki bir zamanlar, birbirine komşu, aynı soydan gelen iki obanın araları açılır. Bir oba ötekinden kız ister, vermezler. Derken iş, kavgaya, savaşa dökülür. İki obanın yiğitleri atlarına biner, zırhlarını kuşanır, silahlanırlar. İki obayı ayıran sınırın tam karşısında yerlerini alırlar. Neredeyse kan dökülecek, yiğitler birbirine girecek. Obanın yaşlıları toplanır. (...) Karşı obanın ileri gelen yaşlılarıyla konuşur, anlaşırırlar:

— Niçin savaşalım, boşu boşuna vuruşalım? Kan dökmek düşmana karşı olur. Biz, aynı soydan, aynı kökten gelmiş iki kardeş obayız. Aramızda bir anlaşmazlık oldu, yiğitlerimiz bunu onur meselesi yaptılar. Ellerinden silahlarını alalım. Silah yerine birer sopa verelim. Çatışsınlar, güçlerini, savaş hünerlerini, yiğitliklerini göstereyinler. Sopaları, kim kime daha çok isabet ettirirse o taraf yenmiş sayılsın. Yenilen yenilgiyi kabul etsin. Böylece kan dökülmesin, derler.

İki obadan iki hakem seçer, meydana sürerler. Yiğitler, bir savaş düzeni içinde vuruşmaya başlarlar, sonunda hakemler, en çok isabet almış tarafı yenilmiş sayarak çatışmayı durdururlar. (...) Bu olaydan sonra, cirit bir oyun, bir spor olarak yayılır. Geleneksel kuralları ile birlikte millî oyunlarımız arasında yerini alır.

Cirit oyunlarında kullanılan bir metre uzunluğundaki sopalar; meşe, şimşir, hurma gibi ağaçların dallarından kesilir, cilalanır. Bir ucu kalıncadır. Cirit oyununa katılacak belli sayıdaki atlılar, karşılıklı dizilir. Aralarında 100 - 200 metrelik bir mesafe bulunur. Cirit başladığı zaman, dizilerden bir atlı, atını ileri sürer. Buna öteki diziden başka bir atlı karşı çıkar, ilk çıkan atlı, karşısındaki atlıya sopasını fırlatır ve hemen dizginleri geri çevirir, öteki onu kovalar ve sopasını atar, derken karşıdan bir ikincisi onu karşılar. Böylece cirit bir düzen içinde sürer gider. Diziler teker teker meydana çıktıktan sonra, değneğini en çok isabet ettiren taraf galip sayılır. Cirit oyununda tek hedef, atın sırtındaki binicidir. Ciritin ata isabet etmesi, savuranın oyun dışı kalmasını gerektirir. Bu yüzden atlılar, kendilerini hedef alan ciritlerden korunmak için at üzerinde çeşitli hareketler yapar, gizlenir, dörtlal giden atın üzerinde türlü hünerler gösterirler. Çeviklik, iyi binicilik, güçlü atıcılık, cesurluk, bu oyunun hünerleri arasındadır. Cirit oyununu, eski Türklerde bir savaş manevrası sayanlar da vardır. Top tüfek icat edilmeden önce, savaşlarda en etkin silah kuşkusuz, sipahi denilen atlı savaşçıların ya da bir başka deyişle süvarilerin ellerindeki mızrak ve gürzlerdi. Yayalar daha çok ok atar, kılıç sallarlardı. Atlı savaşçılar, savaş öncesi talimlerinde ağaç sopalar kullanırlardı. Cirit oyununun bir savaş oyunu ya da karşılıklı savaş gösterisi sayılması bu yüzden...

Bugün yurdumuzun çeşitli bölgelerinde cirit oyunları oynanır, ciritli yarışmalar yapılır. Kars'ta, Erzurum'da düzenlenen şenlik ve yarışmalarda cirit oyunları başta gelir. Her yıl Konya'da eylül ayında yapılan "Geleneksel Türkiye Cirit Oyunları Yarışması"nı on binlerce kişi izler, yarışlarda derece alanlara ödülleri verilir.

Türklerin ata sporu olan cirit oyunları, Asya'da ve Avrupa'da, başka milletleri de etkilemiş, ciride benzer oyunlar türemiştir. Atlı polo oyunu bunlar arasındadır. Ne var ki cirit oyunlarının özelliğini yitirmeden, yeni bir düzenleme ve özendirme ile yaşatılması gerekmektedir. Anadolu'nun geleneksel sporu cirit, unutulmaktan kurtarılmalıdır. Bir zamanlar köy düğünlerini, davulu ile zurnası ile coşturan cirit oyunları Anadolu'nun kükrek sesi, yiğitlik, mertlik heyecanı, geleneksel seyirliğidir.

Mehmet ÖNDER

Ek-3 Üçüncü Metin: Kitabın Serüveni

Bir dere boyunda ben

Upuzun bir kavaktım.

Ta dipten doruğa dek

Işıl ışıl yapraktım.

Bir sabah bir testere

Beni de serdi yere.

Kendimi birdenbire

Makinelerde buldum.

Çok şey geçti başımdan...

Bembeyaz kâğıt oldum.

Şimdi kitabım işte,

Yine yapraklarım var.

Yükselir yıldızlara,

Beni seven çocuklar.

Sıkıntılı da olsa,

Benimle tatlı geçer

En uzun yolculuklar.

M. Necati ÖNGAY

Ek-4 Dördüncü Metin: Forsa

(Ünlü Türk kaptanı Kara Memiş esir düşmüştü. Onu, kırk yıl forsa olarak çalıştırdılar. Günün birinde de köle olarak bir çiftçiye sattılar. İhtiyarlayınca, çiftçi onu azat etti. Artık Kara Memiş, bir kulübede barınıyor; yurdunu, oğlunu düşünüyordu. Türk gemilerinin adaya yanaşıp kendisini kurtarışı rüyalarına giriyordu. Bir ilkbahar günü uyuyakalmıştı.) (...)

— Bizimkiler! Bizimkiler! diye bağırarak uyandı. Doğruldu, limana baktı. Gerçekten, kalenin karşısına bir donanma gelmişti. Kadırgaların, yelkenlerin, küreklerin biçimine dikkat etti. Sarardı, gözlerini açtı. Kalbi hızla çarpmaya başladı. Ellerini göğsüne koydu. Bunlar Türk gemileriydi, kıyıya yanaşıyorlardı. Gözlerine inanamadı. “Acaba yine rüya mı görüyorum?” dedi. Fakat uyanırken rüya görülür mü? Kanaat getirmek için elini ısırdı, yerden sivri bir taş parçası aldı, alınına vurdu. Evet, işte acısını duyuyordu, uyanıktı. Gördüğü rüya değildi. O uyanırken donanma, burnun arkasından birdenbire çıkmış olacaktı. Sevinçten, hayretten dizlerinin bağı çözüldü. Hemen çöktü. Karaya çıkan bölükler, ellerinde al bayrak, kalenin etrafına doğru ilerliyorlardı. Kırk yıllık bir beklemenin verdiği son kuvvetle davrandı. Badem ağaçlarının çiçekli gölgeleriyle örtülen yoldan yürüdü. Kıyıya doğru koştu. Karaya çıkan askerler onu görünce:

— Dur! diye bağırıldılar.

İhtiyar durmadı, bağırıldı:

— Ben Türk’üm oğullar, ben Türk’üm!

Askerler onun yaklaşmasını beklediler. İhtiyar, Türklerin yanına varınca önüne ilk geleni tutup öpmeye başladı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Hâline bakanların hepsi üzülmüştü. Heyecanı biraz yatışınca ona sordular:

— Kaç yıldır esirsin?

— Kırk.

— Nerelisin?

— Edremitli.

— Adın ne?

— Kara Memiş.

— Kaptan mıydın?

— Evet.

İhtiyarın yanındaki askerler birbirine karıştı. Bir çığlıktır koptu. “Bey’e haber verin! Bey’e haber verin!” diye bağırıyorlardı. İhtiyarın kollarına girdiler. Kuş gibi, deniz kıyısına uçurdular. Bir sandala koydular. Büyük bir kadırgaya çıkardılar. Askerin içinde onun hikâyelerini bilmeyen, ününü duymayan yoktu. Biraz güvertede durdu. Sevinçten şaşırılmıştı. Sırtına bir kaftan attılar, başına bir kavuk koydular.

— Haydi, Bey'in yanına! dediler.

Kendini gemiye getiren askerlerle birlikte yürüdü. Kara, pala bıyıklı, sırmalı elbisesinin üzerine çelik zırhlar giymiş bir adamın karşısında durdu.

— Sen, Kara Memiş misin?

— Evet, dedi.

— Aç bakayım kolunu.

İhtiyar, kaftanın altından kolunu çıkardı, Bey'e uzattı. Pazısında haç şeklinde derin bir yara izi vardı. Bu yarayı, gecesi altı ay süren bir adada savaşırken almıştı. Bey, ellerine sarıldı, öpmeye başladı.

— Ben senin oğlunum, dedi.

— Turgut musun?

— Evet.

İhtiyar, sevincinden bayılmıştı. Kendine gelince oğlu ona:

— Ben karaya cenk etmeye çıkıyorum. Sen gemide rahat et, dedi. Eski kahraman kabul etmedi:

— Hayır, ben de beraber cenge çıkacağım!

— Çok ihtiyarsın baba.

— Fakat kalbim kuvvetlidir.

Oğlu:

— Vurulursun, vatana hasret gidersin, diyerek onu gemide bırakmak istedi. Kara Memiş, o vakit gençleşmiş bir arslan gibi doğruldu. Duramıyordu. Kılıç, kalkan istedi. Sonra, gemide sallanan sancağı göstererek:

— Şehit olursam bunu üzerime örtün! Vatan, al bayrağın dalgalandığı yer değil midir? dedi.

Ömer Seyfettin

Ek-5 Beşinci Metin: Bir Dâhiyle Konuşmak

(...)

Prof. Oktay Sinanoğlu ile 1997 yılında tanıştım, gazetecilik yapıyordum ve bir dergide bilim dünyası hakkında kendisiyle yapılan bir söyleşi okumuştum. “Türkçe eğitim yapılmazsa bilim olmaz.” diyen Sinanoğlu, defalarca televizyonlara çıkmış, gazete ve dergi yazılarıyla gündeme gelmişti. Ve ben ne yazık ki ondan haberdar değildim; dünyanın el üstünde tuttuğu bu bilim adamı, üstelik Yale (Yeyl) Üniversitesindeki görevini artık Türkiye merkezli yürütüyordu.

Şansım yaver gitti ve Yale’e gitmeden önce, dönem dönem öğrencilerini takip etmek için ABD’ye gidiyor, onunla telefonla görüşerek randevulaştık. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Fakültesinin devlet dairesini andıran koridorlarından odasına ilerlerken merak içindeydim. Heyecanın içinde biraz korku olan bir merak... Söyleşi, dokusu farklı birini müjdeliyordu. Yanılmamıştım. (...)

Oktay Sinanoğlu, dünyada bir Türk bilim adamı olarak kendini kabul ettirmenin ötesinde ürettiği teoriler, çözdüğü kuramlarla çığır açmış birisi. 1962 yılında, henüz 26 yaşındayken -bürokratik işlemler iki yıl sürdüğü için gazetelere 28 yaşında diye geçse de- Yale Üniversitesinde “en genç profesör” unvanını aldıktan sonra “Yale’de Bir Harika Türk”, “Altın Çocuk”, “Bilimin Harika Çocuğu” manşetleriyle dünyaya tanıtılıyor.

Yıllarca çözülemeyen teorileri son derece basit bir şekilde bilim dünyasına kazandırıyor. Pek çok alanda öncü oluyor, -Türkçenin korunması da dâhil- ödüller alıyor. İki kere Nobel’e aday gösteriliyor. Bilim dünyasına değerli bilim adamları yetiştiriyor. Bilimsel alanda yaptığı son derece önemli işler dışında hayatını eğitimin Türkçe yapılmasının önemine ve Türk kimliğinin hak ettiği yere gelmesine adıyor. Tüm bilgisini, birikimini Türkiye için kullanmak üzere savaş veriyor. Türkiye’de birçok üniversitenin kuruluşunda yer alıyor, araştırma merkezleri kurulması ve bilimde söz sahibi olmamız için uğraşiyor. Öncü yanı o kadar çok ve etkileyici ki bir Türk olarak bunlarla gururlanmamak imkânsız.

(...)

Oktay Sinanoğlu, geleneklerimizden gelen söylemle, söyleşiler boyunca “ben” yerine “biz” demeyi tercih etti hep. O kadar ki tek başına ürettiği teoriler için dahi “biz”i kullanması kendini yaptığı işe vermesi ve onun içinde erimesinin de deliliydi; onun için “ben” değil “biz” vardı öncelikle; kendi yarattığı önemli buluş ve teorilerde dahi... Ün, şöhret peşinde kesinlikle değil; pek çok bilim adamını Nobel’e aday göstererek ödül kazanmalarını sağlıyor ama asıl uğraşı kendisinin alacağı ödüller değil: “Kaç kere Nobel’e aday gösterildik. Belgelerini yolla, diyorlar; iki sandık dolusu belge, üşeniyorum; yollamıyorum!” Ürettiği bilimsel teorileri bir yana bırakırsak -ki asla bırakamayız- hayatı roman olacak kadar zengin bir dâhi vardı karşımda. Descartes’ın (Dekart) “Düşünüyorum, öyleyse varım.” Sözüünü “Varım, öyleyse düşünüyorum.” olarak okuyan Sinanoğlu, çok renkli, çok ilginç, çok yönlü, tüm dâhiler gibi sıra dışı bir insan. O, merkezini ABD’den Türkiye’ye taşımaktaki

asıl amacını, ülkemizin gittikçe kangrenleşen sorunları konusunda insanları aydınlatmak ve ülkesine mümkün olduğunca yardımcı olmak olarak özetliyor.

(...)

Sinanoğlu, “Benim çalışma alanım bir üçgendir; bu üçgenin köşelerinde fizik, kimya ve matematik vardır. Bazen de son çalışmalarımda olduğu gibi biyolojiye giriyorum.” diyor tevazu ile. Cümleleri yaptıklarını çok basite indirgese de muazzam derinliğe sahip bir insanın dünyasına girmenin keyfini çıkarmanız dileğiyle.

Emine ÇAYKARA

(Kısaltılmıştır.)

Ek-6 Altıncı Metin: Güvercin

Hindistan'daki büyük bir ormanda bir karga yaşarmış, yuvasının nerede olduğunu kimse bilmezmiş. Ağaç dalları arasında bulunan yuvasında etrafi seyrederken bir avcının yaklaştığını fark etmiş. Karga avcıyı gözetlemeye başlamış. Avcının bir elinde sopa diğer elinde de ağ varmış. Karga bu sevimsiz avcıdan iyice şüphelenmeye başlamış.

Kendi kendine:

— Bu sevimsiz, çirkin yüzlü avcı galiba beni avlamaya gelmiş. Benim için gelmesi bile başka bir kuşu avlayacağından eminim.

Karga, bu düşüncelerle avcıyı izlemeye başlamış. Avcı bir süre yürüdüktan sonra düz bir yere gelip ağını sermiş. Ağın üzerine de cebinden çıkardığı buğday tanelerini serpiştirmiş. Daha sonra da bir ağacın arkasına gizlenmiş.

Bir süre geçtikten sonra bir güvercin sürüsü ağın yakınına konmuş. Bu güvercinlerin içinde başkanları da varmış. Hazırlanmış tuzağı fark edemeyen güvercinler buğday tanelerini yemeye başlamışlar. Ne var ki bu ziyafetleri uzun sürmemiş. Hemen ağlara takılmışlar. Güvercinlerin yakalandığını gören avcı sevinçle onlara doğru koşmaya başlamış. Avcının kendilerine doğru sevinç çığlıkları atarak koştuğunu gören güvercinler korkmuş. Bu korkuyla da kanat çırpmaya başlamışlar. Güvercinlerden bazıları da bağırıp çağırarak ağlamaya başlamış. Güvercinlerin başkanı:

— Kardeşlerim, beni dinleyin! Hep bir ağızdan bağırmayın. Herkes kendi başına kurtulmayı da düşünmesin. Böyle yaparsanız hemen avcının eline geçersiniz. Avcıya yakalanmak istemiyorsanız beni dinleyin. Hep birlikte hareket etmeliyiz. Birlikte hareket ederek avcıdan kurtulabiliriz.

Güvercinler, başkanlarını dinlemişler. Güvercinlerden biri heyecan içinde sormuş:

— Peki, ne yapmamız gerektiğini bize söyler misin?

Güvercinlerin başkanı:

— Aynı anda hep birlikte kanat çırpmalıyız. Böyle yaparsak ağla birlikte havalanmayı başarabiliriz.

Tüm güvercinlerin kabul etmesiyle birlikte aynı anda kanat çırparak havalanmışlar. Güvercinlerin ağla birlikte göğe yükselişini gören kötü kalpli avcı çok üzülmüş. O da güvercinlerin arkasından koşmaya başlamış. Karga da bulunduğu yerden olup bitenleri seyrediyormuş. Ama durumu çok merak eden karga, güvercinlerin arkasından onların gittiği yöne doğru uçmaya başlamış. Ağla birlikte hareket eden güvercinlere başkanları:

— Arkadaşlar! Biliyorum, hepimiz bu şekilde çok yoruluyoruz. Ama biraz daha dayanmalıyız. Aynı zamanda da tarlaların üzerinden uçmamalıyız; çünkü avcı bizi takip ediyor.

Güvercinler sormuşlar:

— Peki, avcının bizi takip etmemesi için ne yapmalıyız?

Başkan:

— Tarlaların üzerinden değil de şehrin üzerinden uçmalıyız. Böylece izimizi kaybettirmiş oluruz. Daha sonra da şehir dışında yaşayan bir fare arkadaşım var, ona gideriz. O ağları kemirmek suretiyle bizi kurtarabilir, demiş. Başkanlarının bu sözleriyle kurtulacaklarına inanan güvercinler hemen yön değiştirerek şehrin üstünden uçmaya başlamışlar. Güvercinleri gözden kaybeden avcı daha sonra onları takip etmekten vazgeçmiş.

Güvercinler topluca kanat çırpıp uçarak Zeyrek isimli farenin bulunduğu yere gelmişler. Bu fare, çok akıllı birisiymiş.

Güvercinlerin başkanı:

— Zeyrek kardeş! Cevap ver, yerinde misin?

Zeyrek:

— Kimsin? Benden ne istiyorsun?

Güvercinlerin başkanı:

— Ben senin güvercin arkadaşını, dışarı çıkabilir misin? Sana çok ihtiyacım var.

Arkadaşını sesinden tanıyan fare hemen dışarı çıkarak durumu görmüş. Güvercinlerin başkanı başlarından geçen olayı anlattıktan sonra:

— Bizi bağlayan ağları kemirmeni istiyorum, demiş. Güvercinlerin başkanının bu sözleriyle fare, başkanın yakalandığı yerden ağları kemirmeye başlamış. Başkan, bu duruma karşı çıkarak:

— Fare kardeş! Önce arkadaşlarımı kurtarmanı rica ediyorum. İşe benden başlarsan yorulup işi bırakabilirsin. O zaman da arkadaşlarımdan bir kısmı kurtulamaz. Bu nedenle işe önce onlardan başlamalısın, demiş.

Fare ağları kemirme işine önce diğer güvercinlerden başlamış. En son olarak da güvercinlerin başkanını kurtarmış. Tüm güvercinler sevinç çığlıkları atmaya başlamışlar. Fare dostlarına da çok teşekkür ederek oradan ayrılmışlar.

BEYDEBA

Ek- 7 Yedinci Metin: 15 Temmuz

19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Samsun'da başlattığı mücadele ile özgürlüğümüzü elde ettik. Aradan yüz yıl geçmeden barış içinde yaşadığımız ülkemizde, 15 Temmuz 2016 gecesi hain bir saldırıya maruz kaldık. Kurtuluş Savaşı'nda, Maraşlı Sütçü İmam'ı, İzmir'i işgal edenlere ilk kurşunu sıkan gazeteci Hasan Tahsin'i çıkararak bu bereketli topraklar, 15 Temmuz gecesi de darbecilere karşı ilk kurşunu sıkan Ömer Halisdemir gibi kahramanları tanıdı.

15 Temmuz'da umutlarımız, hayallerimiz, özgürlüğümüz elimizden alınmak istendi. Yunus Emre'den, Mevlana'dan, Hacı Bektaş'tan, Hacı Bayram-ı Veli'den, Pir Sultan Abdal'dan, Koca Sinan'dan beslenen bu toprağın evlatları, zalimlere karşı istiklali ve istikbali için direndi. Bütün dünya, bir milletin yurduna nasıl sahip çıktığına o gece bir kere daha şahit oldu. Milletimiz o gece ayağa kalkarak sokağa çıktı ve sinsi duvarları, surları yıktı geçti. İnanan, savunan bir halkın önünde hangi güç durabilirdi ki? Ankaralı bir köylü, Erzurumlu bir delikanlı, torunlarının büyümesini bekleyen dedeler, çocuklar... Herkes sokaklarda, meydanlardaydı.

Kimimiz şehrin herhangi bir yerinde gençliğini bıraktı, kimimiz arkasında gözü yaşlı ama mağrur bir eş, bir baba ve bir çocuk... Kimimiz ise kardeşiyle birlikte şehadet şerbetini içti. Şairin dediği gibi "O gece ne çok öldük yaşamak için."

İşte buradayız, toplandık ve gitmiyoruz. Sesimiz, rengimiz, inancımız, umutlarımız bir. Bazen insan yağmur altında yürümek ister, bunun bir anlamı vardır. Bazen insan rüzgâra karşı yürümek ister, bunun da bir anlamı vardır. Ve bazı durumlarda insan direnmek ister. Bunun da anlamı vardır ve bu anlam vatandır.

Sevgili Çocuklar,

Gecenin karanlığının ardında güneşli bir gün gizlidir. Aziz şehitlerimiz, gazilerimiz o gece bir toprak nasıl vatan olur, nasıl vatan kalır bir kere daha bize gösterdiler. Ruhları şad olsun.

MEB 15 Temmuz Kitapçığı

Ek-8 Sekizinci Metin: Çocukluk

Affan Dede'ye para saydım,

Sattı bana çocukluğumu.

Artık ne yaşım var, ne adım;

Bilmiyorum kim olduğumu.

Hiçbir şey sorulmasın benden;

Haberim yok olan bitenden.

Bu bahar havası, bu bahçe;

Havuzda su şırıl şırıldır.

Uçurtmam bulutlardan yüce,

Zıpızıplarım pırıl pırıldır.

Ne güzel dönüyor çemberim;

Hiç bitmese horoz şekerim!

Cahit Sıktı TARANCI

KAYNAKLAR

- AKKURT, Erdoğan; İlköğretim Okullarında Görev Yapan Türkçe Öğretmenlerinin 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici ve Tahkiyeli Metinlerin Anlaşılabilirliği ile İlgili Görüşleri ve Metinlerin Metin Okunabilirliği Açısından İncelenmesi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- AKTAŞ, Şerif ve GÜNDÜZ, Osman; *Yazılı ve Sözlü Anlatım-Kompozisyon Sanatı*, Akçağ Yay. Ankara 2004.
- ARHAN, Serdar ve GÜLTEKİN, İbrahim; “Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Benimsenen Tematik Yaklaşımın Metin Seçimine Etkileri Yönünden Değerlendirilmesi”, *Millî Eğitim Dergisi*, S. 199, Yaz 2013, s. 5-30.
- AŞICI, Murat; “Türkçe Öğretiminde Metin ve Metin İncelemesi”, Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Sempozyumu, Eyüpoğlu Eğitim Kurumları Yay., 1997, s. 72-77.
- BEYDEBA, *Kelile ve Dimne*,(çev. Ömer Rıza Doğrul), Kapı Yayınları, İstanbul 2018, s.128-148.
- BALTACI, Ali; “Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli”, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.3, S.1, 2017, s. 1-15.
- BÖLÜKBAŞ, Fatma; “Beyaz Lale Öyküsünün Şiddet-Çocuk Psikolojisi Bağlamında Değerlendirilmesi”, Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi, 2003, s. 70.
- COŞKUN, Eyyüp ve TAŞ, Seda; “Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.5, S. 10, s. 59-74.
- EPÇAÇAN, Cevdet ve OKUÇU, Veysel; İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi, *Millî Eğitim*, Yaz 2010, S.187, s39-51.

- EVREN, Zeynep; İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebî Metinlerin Çocuk Edebiyatı Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- GÜNAY, Doğan, *Metin Bilgisi*; Multilingual, İstanbul 2003, s.35.
- HAYKIR AĞIN, Hülya; KAPLAN, Hüseyin; KİRYAR, Ali; TARAKCI, Rasim; ÜSTÜN, Ercan; Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 5, MEB Devlet Kitapları, Ankara 2018.
- IŞIK, İsa; Sezai Karakoç'un Şiirlerinde Anne ve Çocuk Teması, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2011.)
- KAGAN, S. Moissej; *Estetik ve Sanat Notları*, (çev. Aziz Çalışlar), Karakalem Kitabevi Yayınları, İzmir 2008, s. 396-397.
- KILINÇ, Aziz ve DUMAN, Işıl; "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Tematik Yaklaşım Üzerine Bir İnceleme", *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, S.4, 2012, s.94-101.
- MERT, Esra Lüle; "İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerin Çocuk Yazınının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi", *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 1, 2021, s. 73-93.
- OĞUZKAN, A. Ferhan; *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2013, s. 370.
- ÖZBAY, Murat ve ÇEÇEN, Mehmet Akif, "Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi", *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, S.1, 2012, s. 67-76.
- ÖZDEMİR, Emin; *Yazınsal Türler*, Bilgi Yay.,Ankara 1999.
- MERRİAM, Sharan B.; *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, (çev. Selahattin Turan), Nobel Yayınları, Ankara 2013, s.24.

- PATTON, Michael Quinn; *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, (çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir), Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2014, s. 104.
- SERİN, Nilüfer ve TURAN, Emine Damla; “Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti’nde Yer Alan Metinlerin Tür, Tema ve Özgünlük Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S. 4/3, 2015, s. 1229-1250.
- SEVER, Sedat; *Çocuk ve Edebiyat*, Tudem Yay., İzmir 2017, s.140.
- ŞEKERCİ, Yasemin; *6. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabı*, Eksen Yayıncılık, Ankara 2018, s. 11.
- ŞENÖZ AYATA, Canan; *Metindilbilim ve Türkçe*, Multilingual, İstanbul 2005, s. 19.
- TELLİ, Ayşe Gökçen; “İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebi Metinlerin Çocuk Edebiyatı Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi”, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Hilmi Uçan), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- TEMİZYÜREK, Fahri ve DELİCAN, Burak; “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi”, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.5, S.3, Ekim 2016, s.842-856.

GENEL AĞ KAYNAKLARI

MEB 2018 Türkçe Dersi ğretim Programı, <http://mufredat.meb.gov.tr/> (10.07.2018)

Nişanyan Etimolojik Sözlük, <http://www.nisanyansozluk.com> (10.10.2018)

TDK Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr (11.07.2018)

TK, <http://www.tuik.gov.tr/> (25.01.2019)

ÖZ GEÇMİŞ

1985 yılında Bingöl’de doğdu. İlköğrenimini Erzincan’da tamamladı. Erzincan Milliyet Anadolu Öğretmen Lisesinde ortaöğrenimini 2004 yılında tamamladıktan sonra aynı yıl Atatürk Üniversitesi, Erzincan Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü’nü kazandı. Bu bölümden 2008 yılında mezun oldu. 2009 yılında MEB’de Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. Aynı yıl Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans eğitimine başladı. 2016 yılında MEB’de başladığı idarecilik görevine devam etmektedir. Evli ve iki kız babasıdır.